

کودکان و اینترنت در ایران

(فرصت‌ها و تهدیدها)

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

مرکز توسعه فرهنگ و هنر در فضای مجازی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات، چارچوب مفهومی و شیوه اجرا	۶
فصل دوم: مشخصات پاسخگویان	۱۹
۱-۲- جنس	۲۰
۲-۲- سن	۲۰
۳-۲- مقطع تحصیلی	۲۰
۴-۲- محل سکونت	۲۱
۵-۲- محل تولد	۲۱
۶-۲- اعضای خانواده	۲۲
فصل سوم: دسترسی به اینترنت	۲۳
۱-۳- سن شروع استفاده از اینترنت	۲۴
۲-۳- میزان استفاده از اینترنت	۲۵
۳-۳- دسترسی به اینترنت	۲۵
۴-۳- میزان استفاده از اینترنت در مکان‌های مختلف	۲۷
۵-۳- میزان استفاده از دستگاه‌های مختلف برای دسترسی به اینترنت	۲۸
۶-۳- داشتن وسیله شخصی برای دسترسی به اینترنت	۲۹
۷-۳- روش اتصال به اینترنت	۳۰
۸-۳- مدت زمان استفاده از اینترنت در شبانه‌روز	۳۱
فصل چهارم: فرصت‌ها و رفتارها	۳۳
۱-۴- احساس کودکان زمان حضور در اینترنت	۳۴
۲-۴- ارزیابی کودکان از مناسب بودن محتواهای موجود در اینترنت	۳۴
۳-۴- رفتارهای اینترنتی	۳۵
۱-۳-۴- رفتارهای آموزشی در اینترنت	۳۵
۲-۳-۴- رفتارهای مبتنی بر مشارکت اجتماعی در اینترنت	۳۵
۳-۳-۴- رفتارهای مبتنی بر مشارکت مدنی در اینترنت	۳۶
۴-۳-۴- رفتارهای مبتنی بر مشارکت خلاق در اینترنت	۳۷
۵-۳-۴- رفتارهای مبتنی بر روابط اجتماعی در اینترنت	۳۸
۶-۳-۴- رفتارهای مبتنی بر سرگرمی در اینترنت	۳۹
۷-۳-۴- رفتارهای مبتنی بر فعالیت‌های شخصی در اینترنت	۴۰
۸-۳-۴- رفتارهای تجاری در اینترنت	۴۱
۴-۴- میزان ارتباط با اطرافیان از طریق مکالمه تلفن همراه	۴۱
۵-۴- میزان ارتباط با اطرافیان از طریق برنامه‌های اینترنتی یا موبایلی	۴۲
فصل پنجم: زیست بوم دیجیتال	۴۳
۱-۵- فعالیت در سایت‌ها، شبکه‌های اجتماعی، رسانه‌های جمعی یا بازی‌های اینترنتی	۴۴

۴۵	۲-۵- رویکرد کودکان در ارتباطات اینترنتی
۴۶	۳-۵- رفتار کودکان در خصوص اشتراک اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی
۴۸	۴-۵- دانش کودکان در خصوص برخی امکانات شبکه‌های اجتماعی
۴۹	فصل ششم: مهارت‌های دیجیتالی
۵۰	۱-۶- مهارت‌های اینترنتی
۵۱	۲-۶- مهارت‌های تلفن همراه
۵۳	فصل هفتم: ریسک‌ها و خطرهای اینترنت
۵۴	۱-۷- تجربه برخی رفتارهای پرخطر در اینترنت
۵۵	۲-۷- تجربه مواجهه با آسیب‌های اینترنتی
۵۹	۳-۷- تجربه مواجهه کودک با خطر یا برخورد زننده
۶۰	۴-۷- رفتار زننده یا مضر با دیگران
۶۱	۵-۷- برخی تجربه‌های منفی و ناخوشایند در اینترنت
۶۱	۶-۷- تجربه استفاده بیش از حد از اینترنت
۶۳	فصل هشتم: رضایت از زندگی
۶۵	فصل نهم: حمایت
۶۶	۱-۹- حمایت اجتماعی
۶۶	۲-۹- حمایت خانواده
۶۸	۳-۹- نظارت خانواده
۶۹	۴-۹- میانجیگری ایجابی
۷۰	۵-۹- میانجیگری سلبی و پیشگیرانه
۷۱	۶-۹- مزایای میانجیگری والدین
۷۵	۷-۹- دوستان و اجتماع
۷۵	۸-۹- میانجیگری دوستان و همسالان
۷۶	۹-۹- امنیت اجتماع پیرامونی
۷۷	فصل دهم: منابع هویت کودک
۷۸	۱-۱۰- وضعیت اجتماعی و اقتصادی
۸۱	۲-۱۰- تجربه تبعیض
۸۳	۳-۱۰- روحیه ماجراجویی
۸۴	فصل یازدهم: خلاصه یافته‌ها

با گسترش روزافزون کاربردهای فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطاتی در زندگی روزمره، سبک زندگی کودکان دچار تغییراتی شده است که سیاستگذاری فرهنگی و اجتماعی موثر نیازمند شناخت این تغییرات است. فناوری‌های نوین و ابزارهای دیجیتال در دسترس کودکان، مسیر تازه‌ای را برای زندگی، آموزش، ارتباطات و سایر ابعاد زندگی فراهم کرده است. در چنین شرایطی ضروری است که زمینه‌ها، شرایط و چگونگی استفاده کودکان از اینترنت به دقت مورد بررسی قرار گیرد تا با مطالعه تجربه عینی و ذهنی کودکان در فضای مجازی، به نیازها، تهدیدها، فرصت‌ها و حقوق کودکان در فضای مجازی در امر سیاست‌گذاری فرهنگی و اجتماعی توجه کافی به عمل آید. در همین راستا، اجرای پیمایشی با هدف شناخت نگرش‌ها و رفتارهای کودکان و سیاستگذاری متناسب با این شناخت در اولویت اقدامات مرکز توسعه فرهنگ و هنر در فضای مجازی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی قرار گرفت که پس از بررسی توان پژوهشگاه‌ها و موسسات پژوهشی، اجرای این پروژه مطالعاتی به پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات واگذار شد.

پژوهش کودکان و اینترنت در ایران (فرصت‌ها و تهدیدها) در صدد است تا با جمع‌آوری داده‌های دقیق در مورد تجربیات دیجیتالی کودکان، خطرات و فرصت‌های فضای مجازی و میزان توجه به حقوق کودکان در فضای مجازی، زمینه تدوین سند مدیریت مصرف اینترنت برای کودکان را فراهم نماید. هر چند انجام چنین پژوهشی در ایران دارای سابقه قبلی نیست اما برخی پژوهش‌های مشابه در سایر کشورهای جهان انجام شده است که از آن جمله می‌توان به گزارش اینترنت و کودکان در کشورهای آرژانتین، صربستان، آفریقای جنوبی و مونته‌نگرو در سال ۲۰۱۶، کشورهای شیلی و بلغارستان در سال ۲۰۱۷ و غنا و اوروگوئه در سال ۲۰۱۸ اشاره کرد. نتایج پژوهش‌های انجام شده در کشورهای آلبانی، نیوزلاند، کانادا و فیلیپین که در سال ۲۰۱۸ اقدام به اجرای پیمایش مشابه کرده‌اند و کشورهای چین، هند، کاستاریکا و پرو که در سال ۲۰۱۹ پیمایش‌های مشابهی را انجام داده‌اند، هنوز منتشر نشده است. همچنین در میان کشورهای جهان، وضعیت برزیل منحصر به فرد است. این کشور، هر سال گزارشی را در قالب سالنامه‌ای با عنوان اینترنت و کودکان، منتشر می‌کند.

هدف عمده این پژوهش‌ها ایجاد تغییرات مناسب و متناسب با رویکرد بومی در سیاست‌ها و برنامه‌های اجتماعی و فرهنگی کشورها با توجه به فرصت و تهدیداتی است که فرا روی کودکان در فضای مجازی قرار دارد. ارزیابی‌های انجام شده از تأثیرات «کودکان جهان در اینترنت» نشان از ایجاد برخی تغییرات مثبت، متأثر از نتایج به دست آمده از این پژوهش‌هاست. مثلاً نتایج به دست آمده از این پژوهش‌ها بر سیاست‌های آموزشی کشورهای مونته‌نگرو، فیلیپین و بلغارستان تأثیر گذار بوده و منجر به توسعه

برنامه درسی و جلب حمایت والدین در این کشورها شده است. همچنین یافته‌های این پژوهش در تدوین استراتژی‌های دیجیتالی برای حفاظت کودکان در فضای مجازی در کشورهای برزیل و آلبانی موثر بوده است و در کشور آرژانتین نیز منجر به تصویب یک قانون جدید در زمینه ارتباطات مجازی شده است.

در ایران نیز از سال ۱۳۹۸ اجرای پژوهش «کودکان و اینترنت» به پیشنهاد و با حمایت مرکز توسعه فرهنگ و هنر در فضای مجازی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با هدف تدوین سیاست‌های بومی مدیریت مصرف اینترنت برای کودکان در دستور کار پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات قرار گرفت. اجرای این طرح در پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات با اپیدمی بین‌المللی کرونا همزمان شد و تعطیلی مدارس و عدم امکان ارتباطات مستقیم با کودکان، بر اساس پروتکل‌های بهداشتی، اجرای آن را دشوار ساخت. با این حال سرانجام امکان انجام این پروژه با همکاری وزارت آموزش و پرورش از طریق پرسشنامه اینترنتی فراهم شد. استفاده از سامانه شاد به عنوان یک زیرساخت اینترنتی که به منظور آموزش محتواهای درسی در آموزش و پرورش ایجاد شده است، برای تیم پژوهشی پیمایش پژوهشگاه این امکان را فراهم آورد تا اجرایی متفاوت از این پیمایش داشته باشند. اگر چه گزارش‌های «کودکان و اینترنت» به روش‌های مختلفی در سایر کشورهای دنیا بر اساس ویژگی‌های بومی کشورهای یاد شده اجرا شده بود، ولی بر اساس شواهد و مستندات به نظر می‌رسد اجرای اینترنتی و بومی این پیمایش در سطح ملی، برای نخستین بار توسط پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات در میان تمام کشورهای جهان در ایران امکان پذیر شده است.

گزارش نهایی یافته‌های این پژوهش در دو فصل تنظیم شده و به غیر از فصل اول که در برگزیده کلیات پژوهش است. در دیگر فصول، با داده‌هایی از کودکان و تجربیات آنها در فضای مجازی مواجه هستیم که سابقه‌ای در کشور، در سطح ملی ندارد. مشخصات پاسخگویان، دسترسی به اینترنت، فرصت‌ها و رفتارها، زیست بوم دیجیتال، مهارت‌ها، ریسک‌ها و خطرها، سلامت و منابع و هویت کودک عناوین فصل‌های در نظر گرفته شده در این گزارش هستند.

مرکز توسعه فرهنگ و هنر در فضای مجازی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات امیدوار هستند نتایج این پیمایش انگیزه‌ها و زمینه‌ها لازم را برای ایجاد زیست جهانی سالم، کم‌خطر و اخلاقی، از طریق سیاستگذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های مناسب، برای کودکان در ایران فراهم آورد و منجر به تدوین سند سیاستی مدیریت مصرف اینترنت برای کودکان توسط این دو نهاد شود.

فصل اول:

کلیات، چارچوب مفهومی و شیوه اجرا

۱-۱) دسترسی کودکان به اینترنت در سراسر جهان

فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی به طور عام و به طور خاص، ابزارهای دیجیتال در دسترس کودکان، مسیرهای تازه‌های را برای زندگی، آموزش، ارتباط، کار و مشارکت شهروندی فراهم آورده‌اند. به نظر می‌رسد که اینترنت تبدیل به زیرساخت اصلی تمامی ابعاد زندگی روزانه ما شده و از این رو است که برای اشاره به روزگار ما از اصطلاح «عصر دیجیتال» استفاده می‌شود. در این میان، تعداد روزافزونی از کودکان سراسر جهان میان دنیای دیجیتال و دنیای واقعی در رفت و آمد هستند و هر روز بیشتر از پیش از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی برای کسب اطلاعات، آموزش، ارتباطات و سرگرمی استفاده می‌کنند. در میانه مسائل عصر دیجیتال برای دنیای بزرگسالان، فرصت‌ها، چالش‌ها و مسائل کودکان نمود چندانی ندارد و این نکته در مورد کشورهای در حال توسعه که اینترنت و فضاهای مجازی بیشترین تأثیر را دارند، اهمیت بیشتری دارد.

بر اساس برآوردها، یک نفر از هر سه کاربر اینترنت در جهان و یک نفر از هر چهار کاربر اینترنت در ایران، کودک است و این به معنای آن است که «عصر دیجیتال» پیامدهای مهمی برای زندگی کودکان دارد.^۱ در حال حاضر، نزدیک به ۸۰ درصد از مردم اروپا، شمال آمریکا، و استرالیا دسترسی به اینترنت دارند که با دسترسی کمتر از ۲۵ درصدی مردم در برخی بخش‌های آفریقا و جنوب آسیا قابل مقایسه است.^۲ این رقم برای جمعیت ایران ۷۳ درصد برآورد شده است.^۳

حجم سرمایه‌گذاری‌های انجام شده، در این حوزه در سال‌های اخیر، در کشورهای معروف به منطقه جنوب اقتصادی به شدت افزایش یافته و دسترسی به اینترنت در این منطقه با سرعت بالایی در حال افزایش است. از آنجا که این کشورها جمعیتی به مراتب بیشتر از کشورهای توسعه یافته دارند، کاربران اینترنت هم در این منطقه به مراتب بیشتر از کاربران کشورهای شمال هستند.

با توجه به این که بین یک سوم تا نیمی از جمعیت کشورهای منطقه جنوب، که ایران هم یکی از آنهاست، کودک هستند، و فزون بر آن با توجه به اینکه ایران یکی از کشورهایی است که در نقطه اوج رشد جمعیت قرار دارد می‌توان مدعی شد که در نقطه اوج رشد جمعیت آنلاین نیز قرار داریم.^۴

^۱ Livingstone, Carr and Byrne (2015).

^۲ ITU (2016).

^۳ مرکز آمار ایران، نتایج طرح آمارگیری بر خورداری خانوارها و استفاده افراد از فناوری اطلاعات و ارتباطات-۱۳۹۶

^۴ Ibid.

بنابراین، ضروری است که زمینه‌ها، شرایط و چگونگی استفاده کودکان از اینترنت به دقت مورد بررسی قرار گرفته و با مطالعه تجربه عینی و ذهنی کودکان در فضاهای مجازی، به نیازها و حقوق کودکان در سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، تدارک و حاکمیت ملی اینترنت پردازیم و بسته‌های مشورتی برآمده از تجربه‌های ملی را برای ارائه در محافل مرتبط جهانی آماده کنیم.

به رغم کاستی نسبی مدارک و شواهد، کودکان همه جا پیشگامان باهوش و دانای دنیای دیجیتال در نظر گرفته می‌شوند و در عین حال استفاده آن‌ها از اینترنت در همه جا مایه نگرانی‌های عمده‌ای است. سوءاستفاده جنسی از کودکان، خشونت، محتوای مستهجن برای افراد زیر سن قانونی، مزاحمت‌های اینترنتی، کلاهبرداریهای آنلاین، بازی و اعتیاد به اینترنت، اذیت و قلدری سایبری، نژاد پرستی، هرزنامه‌ها، ارتباطات الکترونیکی ناخواسته، شکار گذرواژه کاربران، بی‌اشتهایی، آسیب‌رسانی به خود یا خودکشی و افشای اطلاعات خصوصی فقط نمونه‌هایی هستند از انبوه تهدیداتی که در اینترنت فرا روی کودکان قرار دارند. علاوه بر این نشانه‌های موجود دال بر آن است که «فرصت‌های دیجیتال» برای کودکان به خوبی تحقق پیدا نکرده‌اند و این مسئله در مورد بخش‌هایی از جهان که در آنها دسترسی به منابع آنلاین با محدودیت همراه است از دامنه و عمق بیشتر برخوردار است.^۵ از سوی دیگر، آسیب‌هایی که کودکان از دیرباز در زندگی روزمره با آنها مواجه بوده‌اند - نابرابری و طرد، خشونت، استثمار و سوء استفاده جنسی - هر روز ابعاد دیجیتال تازه‌ای پیدا می‌کنند.^۶

برخی پژوهش‌های انجام شده در کشورهای دیگر تلاش داشته‌اند مخاطرات پیش روی کودکان و فرصت‌های پدید آمده برای آن‌ها در فضاهای اینترنتی را گزارش و مستند کنند.^۷ در عین حال، پرسش‌های زیادی در مورد مخاطرات و فرصت‌های استفاده از اینترنت و تلفن همراه همچنان بدون پاسخ مانده است. چه کسی سود می‌برد و چه کسی به مخاطره می‌افتد؟ جوامع برای به حداقل رساندن خطرها و توسعه فرصت‌ها باید چگونه به اینترنت متصل شوند؟ آیا تلاش‌ها و موفقیت‌ها در یک کشور یا یک موقعیت، می‌تواند راهنمای کشور یا موقعیت دیگر باشد؟ مجموعه‌ای از ملاحظات هنجاری و فرهنگی و ساختارهای متفاوت اجتماعی به طور طبیعی باعث می‌شوند که این پرسش‌ها در مورد کیفیت و کمیت استفاده کودکان از اینترنت در ایران نیز با قوت بسیار مطرح باشد.

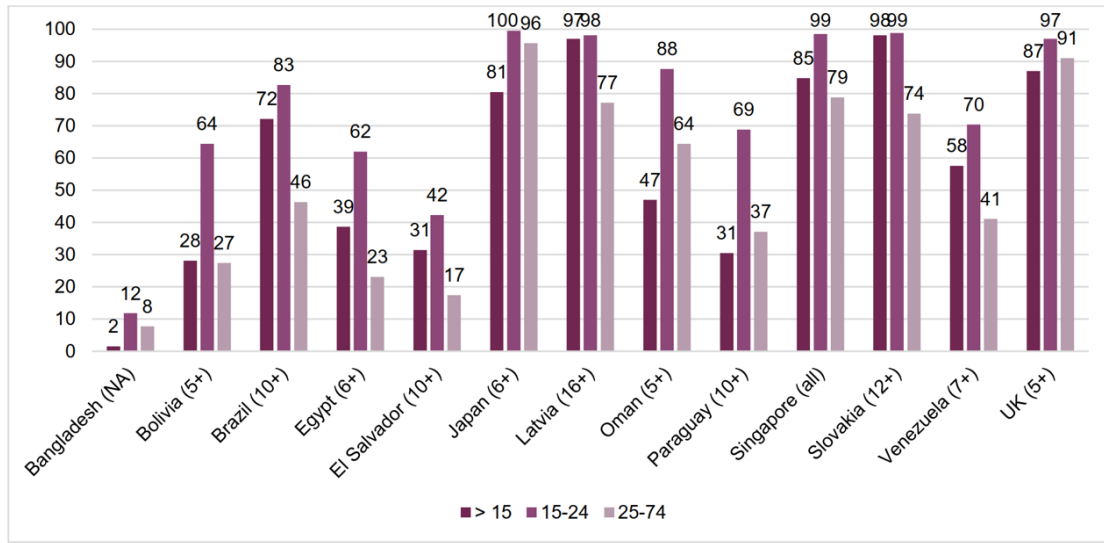
^۵ See *Method Guide 10: Addressing diversities and inequalities* at www.globalkidsonline.net/inequalities

^۶ See *Method Guide 7: Researching online child sexual abuse* at www.globalkidsonline.net/sexual-exploitation

^۷ For recent international reports, see Gasser, Maclay and Palfrey (2010), International Telecommunications Union (2013), OECD (2011, 2012), and UNICEF Research Centre -Innocenti (2012).

داده‌های موجود درباره استفاده از اینترنت بر اساس سن، با همه پراکندگی که در کشورهای مختلف دارد، این تصویر را ایجاد کرده است که کودکان زیر سن ۱۵ سال همان قدر از اینترنت استفاده می‌کنند که بزرگسال بالای ۲۵ سال؛ بر اساس نمودار شماره ۱، جوانان (۱۵ تا ۲۴ ساله) بیشتر از هر گروه سنی از اینترنت استفاده می‌کنند.

نمودار شماره ۱: میزان نسبی استفاده افراد از اینترنت در چند کشور

توجه: دامنه سنی جمعیت در کشورهای مختلف متفاوت است، و در برانتز جلوی نام هر کشور مشخص شده است. داده‌های ونزوئلا در سال ۲۰۱۲؛ بنگلادش و عمان در سال ۲۰۱۳؛ بولیوی، برزیل، مصر، السالوادور، ژاپن، پاراگوئه، و سنگاپور در سال ۲۰۱۴؛ لتونی، اسلواکی، و بریتانیا در سال ۲۰۱۵ گردآوری شده است. منبع: اتحادیه جهانی مخابرات / پایگاه داده شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات (به جز اطلاعات بریتانیا که از آفکام اخذ شده است).

پیامدهای دسترسی کودکان به اینترنت از نظر زیست بهینه^۸ چیست؟ کودکان سراسر جهان چه چیزی از اینترنت می‌خواهند؟ (نه این که بزرگسالان فکر می‌کنند آن‌ها باید چه چیزی بخواهند) و در واقع چه انتظاری می‌بایست از اینترنت داشته باشند؟ پاسخ به این پرسش‌ها ممکن است پیچیده و متنوع باشد، چرا که شرایط و نتایج استفاده از اینترنت به خود کودکان، بستر زیستی و محیط گسترده‌تر زندگی آن‌ها و از جمله فضاهای دیجیتالی بستگی دارد که زندگی آن‌ها را تحت تأثیر قرار داده است.^۹

این بستر را می‌توان در ارتباط طبیعی با توانایی کودکان در دسترسی به فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی و استفاده از آن مورد ملاحظه قرار داد. از جمله موانع دسترسی کودکان به اینترنت می‌توان به هنجارهای

^۸ عبارت زیست بهینه به عنوان معادلی برای Well-Being گذاشته شده است. در ادبیات توسعه، بیشتر از معادل «رفاه» استفاده می‌شود که در زمینه کودکان رسانایی کاملی ندارد.

^۹ See Method Guide 1: Research framework at www.globalkidsonline.net/framework

اجتماعی و نظام ارزشی سنتی اشاره کرده که باعث تبعیض و به حاشیه راندن برخی گروه‌ها، همچون دختران، کودکان ناتوان جسمی، کودکان اقلیت‌های قومی و زبانی می‌شود. در برخی جوامع، حتی مفهوم کودکی با هنجارهای مورد پذیرش جهانی تفاوت دارد: دختران نوجوان به عنوان بزرگسال فرض می‌شوند. آنها در کودکی ازدواج می‌کنند، وادار به ترک تحصیل می‌شوند، و از آنها خواسته می‌شود کارهای خانه و مراقبت از خواهران و برادران را برعهده گیرند. هنجارهای اجتماعی از این دست، فرصت زیادی برای آموختن از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی فراهم نمی‌کند و بعید است که این گروه از کودکان بتوانند در کلاس‌های مدارس نیز استفاده چندانی از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی ببرند.^{۱۰} علاوه بر عوامل زمینه‌ای مذکور عوامل دیگری نیز بر نوع استفاده کودکان از اینترنت اثر می‌گذارند که از آنها میان می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- توان اقتصادی: با آن که اینترنت به نحو روزافزونی در دسترس افراد بیشتری در گوشه و کنار جهان قرار می‌گیرد، در محیط‌های فقیرتر، این هزینه اتصال به اینترنت و تلفن‌های همراه است که نقشی تعیین‌کننده در دسترسی کودکان به اینترنت دارد.
- زبان: بسیاری از کشورها دارای چند زبان رسمی هستند و در برخی از آنها چندین زبان به کار برده می‌شود (مثل فیلیپین که ۱۵۰ زبان رایج دارد) و در بسیاری از این زبانها محتوای چندانی در اینترنت وجود ندارد. بنابراین، وجود محتوا در زبان‌های محلی خود می‌تواند عامل تقویت‌کننده یا مانع استفاده از اینترنت باشد.
- تعارض، شکنندگی و عدم ثبات سیاسی در بسیاری از جوامع باعث عدم دسترسی کودکان به حقوق بنیادین (حق تحصیل، سلامت، سرپناه) می‌شود. در چنین جوامعی، دسترسی به فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی امری لوکس تصور می‌شود. حال آن که این فناوری‌ها می‌توانند زندگی بخش باشند و در راه نیل به شادی، گزارش خشونت، و اجتناب از مسیرهای خطرناک مهاجرت به کار گرفته شوند.^{۱۱}

بنابراین، برای این که دستگاه‌های دولتی، مدیریت‌های فرهنگی، اجتماعی، آموزشی، ارتباطی و تولیدی و اقتصادی جامعه، نهادهای مردمی، شرکت‌ها و سازمان‌های مختلف و دیگر ذی‌نفعان بتوانند خدمات،

^{۱۰} UNICEF 2013 and UNICEF 2012

^{۱۱} Moestue and Muggah (2014); UNICEF (2011).

شبکه‌ها و فناوری‌های دیجیتال را طراحی، تنظیم یا به کارگیرند، نیاز زیادی به شواهد و داده‌های دقیق و متقن در سطح محلی و ملی وجود دارد. همه‌ذی‌نفعان در سطوح محلی، ملی، و بین‌المللی به دنبال یافتن زمینه‌های مشترک و سازوکارهای همکاری هستند تا بتوانند محیط‌های دیجیتال گشوده، قابل اطمینان، امن، و جامعی را بسازند.^{۱۲}

با این وجود، بسیاری از سیاست‌ها و رویه‌های مرتبط با اینترنت، فقط کاربران «عمومی» و «بزرگ‌سال» را در نظر دارند و توجهی جدی به سن و جنسیت کاربر یا شرایط زندگی واقعی کاربران کودک ندارند. برای توسعه سیاست‌ها و برنامه‌ها در سطح ملی و اجتماعی تجربه ذهنی و عینی کودکان را باید لحاظ کرد و این کار از راه پژوهش و نیز مشاوره مستقیم با خود کودکان ممکن می‌شود^{۱۳} و هر روش دیگری جز این، به فهم ناقص یا عدم توجه به نیازهای واقعی کودکان می‌انجامد.

جدول ۱: شکل بندی فرصت‌ها و تهدیدهای اتصال به اینترنت

کودک به عنوان عمل کننده	کودک به عنوان مشارکت کننده	کودک به عنوان گیرنده پیام		
خود راه اندازی یا یادگیری جمعی	تماس با دیگرانی که برای او جذابند	منابع تربیتی	یادگیری و ادبیات و منابع دیجیتالی	۵ ۶
انضمام به مشارکت مدنی	تبادل در میان گروه‌های مورد علاقه	اطلاعات جهانی	مشارکت مدنی	
محتوای خلاقیت برانگیز	الهام بخشی خلاقانه	تنوع منابع	خلاقیت و خودبیانی	
بیان هویت	شبکه اجتماعی اشتراک تجارت با دیگران	توصیه (شخصی/سلامتی/جنسی)	هویت یابی و ارتباطات اجتماعی	
دانلود غیر منطقی، هک کردن	برداشتن اطلاعات شخصی	آگهی، هرزنامه، سرمایه‌گذاری	تجاری	۱ ۲ ۳ ۴
دیگران را مورد اذیت قرار دادن	مورد اذیت واقع شدن	پرخاشگری/وحشت/محتوای تربیت انگیز	خشونت آمیز	
تولید محتوا جنسی صدمه زننده	ملاقات با بیگانگان	محتوا با متن جنسی صدمه زننده	جنسی	
تدارک توصیه‌هایی برای خودکشی	خود آزاری ناخوشایندی	توصیه‌هایی برای مصرف مواد مخدر	ارزش‌ها	

^{۱۲} Global Commission on Internet Governance (2016); World Bank (2016).

^{۱۳} See *Method Guide 8: Participatory methods* at www.globalkidsonline.net/participatory-research

۲-۱) زمینه‌ها و چالش‌های سیاست‌گذاری در حوزه اینترنت کودکان

رشد بسیار سریع تکنولوژی و گسترش جغرافیایی اینترنت و نفوذ آن در همه ابعاد زندگی در سطوح مختلف بین‌المللی، ملی و محلی، ضرورت سیاست‌گذاری‌های پویای چندسطحی را هم‌پا با تغییرات تکنولوژیک دوچندان کرده است. این سیاست‌ها باید بتوانند طیف گسترده‌ای از ذی‌نفعان بین‌المللی، ملی، و محلی را گرد هم آورند تا چشم‌اندازها و اصول طراحی فضای اینترنت را ترسیم و مبانی حاکمیتی آن را تعیین کنند.

در مرحله نخست که مسئله توسعه اینترنت مطرح بود، همه سیاست‌ها هم در سطح بین‌المللی و هم در سطح ملی، روی مسائل تکنیکی از قبیل زیرساخت، استانداردها و پروتکل‌های بنیادین برای به راه انداختن اینترنت متمرکز بود. امروز، سیاست‌های مرتبط با اینترنت روی مسائلی همچون امنیت، توسعه اقتصادی و حقوق بشر تمرکز دارند. سیاست‌گذاری در این حوزه‌ها به دلیل ماهیت متکثر و بین‌المللی اینترنت دشوارتر شده است. دشواری‌های زیادی به دلیل ابعاد بین‌المللی و متفاوت امنیت سایبری، حفاظت از داده‌ها و قوانین حریم خصوصی و ساختار اجرایی قوانین بین‌المللی فرا روی سیاست‌گذاری در این حوزه قرار گرفته است. افزون بر این، به رغم پذیرش جهانی این اصل که «همان حقوق جاری در فضاهای غیراینترنتی را باید در فضاهای اینترنتی هم رعایت کرد»^{۱۴} به کارگیری آن در کشورهای مختلف با تفاوت‌هایی همراه شده است. در ایران هم به خاطر تفاوت در ساختارهای اجتماعی و هنجارهای فرهنگی، فضاهای یگانه‌ای سرشار از فرصت‌ها و چالش‌های ویژه ساخته می‌شود که نیاز به مطالعه و گزارش دارد.

بیشتر سیاست‌گذاری‌ها و فرآیندهای مرتبط با اینترنت بین‌المللی از طریق ایجاد اجماع میان گروه‌های مختلف ذی‌نفعان ایجاد شده است. این گروه‌ها اعم از دولت‌ها، بخش خصوصی، جامعه مدنی و غیره، در کنار هم، به دنبال توافق بر سر مسئله حاکمیت در اینترنت یا اصول، هنجارها، قوانین، رویه‌های تصمیم‌گیری و برنامه‌های اجتماعی و مشترک برای توسعه و کاربرد اینترنت هستند.^{۱۵} به بیان دیگر، به ندرت اتفاق افتاده است که فرآیندهای سیاست‌گذاری، نیازها و حقوق متمایز کودکان را به مثابه یکی از مهم‌ترین گروه‌های کاربری اینترنت، به رسمیت شناخته باشند. در آنجا هم که مسائل کودکان مورد

^{۱۴} Human Rights Council Resolution 20/8. The promotion, protection and enjoyment of human rights on the Internet 16/07/2012.

^{۱۵} Tunis Agenda for the Information Society WSIS-05/TUNIS/DOC/6(Rev.1)-E

توجه قرار گرفته‌اند، بیشتر مسائل مربوط به حفاظت از کودکان (مزاحمت سایبری، تجاوز و استثمار جنسی) مطرح شده است و دیگر مسائل مربوط به حقوق کودک (همچون حریم خصوصی و آزادی بیان) و تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی حاکم بر جوامع در حال گذار، اغلب نادیده مانده‌اند.^{۱۶}

علاوه بر توجه ناکافی به حقوق کودکان، در بحث‌های حاکمیت جهانی اینترنت، فقدان داده‌های معتبر در خصوص نوع استفاده کودکان از اینترنت، باعث دشواری در پیش‌بینی پیامدهای اینترنت در زندگی کودکان شده و توسعه سیاست‌های مبتنی بر داده را به تعویق می‌اندازد.^{۱۷} این وضعیت به ویژه در مورد کشورهای در حال توسعه (همچون ایران) صادق است، آنجا که بیشتر سیاست‌های ملی بدون توجه به داده‌های پیشین و نظرات و تجربه‌های کودکان تدوین می‌شوند.^{۱۸} به راحتی می‌توان تصور کرد که به رغم همه نیت‌های خوبی که در کار بوده است، سیاست‌های جاری ممکن است در عمل حاصل فشارهای عمومی یا محفلی ناشی از اتفاقات استثنایی یا بازی‌های رسانه‌ای باشد.^{۱۹} در برخی موارد که داده‌های لازم در دسترس بوده و به اندازه کافی مورد توجه قرار گرفته است، باز هم اثر کاملی بر چارچوب‌های سیاستی نگذاشته است. برای مثال، با آن که پژوهش‌های زیادی نشان داده‌اند که کودکان در سنین پایین به اینترنت دسترسی دارند و حضور آن‌ها در در فضاهای مجازی و از جمله در بازی اینترنتی می‌تواند تأثیر سازنده‌ای بر قوای شناختی آنان داشته باشد،^{۲۰} باز هم بسیاری از سیاست‌گذاری‌ها به ویژه در سطوح ملی در پی ترویج فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی و استفاده ایمن از اینترنت در کودکان بالای ۱۲ سال هستند.^{۲۱ ۲۲}

بررسی روندهای سیاست‌گذاری اخیر، پیرامون امنیت کودکان در فضاهای آنلاین، و استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی در محیط‌های آموزشی نشان می‌دهد که قانون‌گذاری‌های حاکمیتی در مورد امنیت سایبری برای پیشگیری از استثمار کودکان و به خصوص در حوزه سوء استفاده از کودکان پیشرفت زیادی کرده است.^{۲۳} اما همین بررسی‌ها فاصله زیاد میان سیاست‌های پیشگیری از استثمار و

^{۱۶} Livingstone, Carr and Byrne (2015).

^{۱۷} Byrne (2015); Lebegue (forthcoming).

^{۱۸} Lebegue (forthcoming).

^{۱۹} Byrne, Albright and Kardefelt-Winther (2016).

^{۲۰} Eichenbaum, Bavelier and Green (2014).

^{۲۱} UNESCO (2016).

^{۲۲} See *Method Guide 11: From research findings to policymaking* at www.globalkidsonline.net/policy

^{۲۳} See Lebegue (forthcoming), Baudouin et al. (2014), OECD (2011), UNESCO (2014).

تجاوز با سیاست‌های ارتقای حقوق شهروندی دیجیتال را نشان می‌دهد. پرورش کاربران جوان اینترنت علاوه بر وجوه سلبی و امنیتی، نیاز به سیاست‌هایی دارد که توانایی، انعطاف و عزت نفس کودکان را تقویت کنند تا جایی که آن‌ها بتوانند از همه فرصت‌ها بهره گرفته و تهدیدها را به حداقل برسانند.^{۲۴}

در عمل، سیاست‌گذاری اینترنت در رابطه با کودکان یا با سیاست‌های گسترده‌تر در مورد حفاظت از کودکان یا با حقوق آنها به صورت کلی عجین شده است یا با سیاست‌های آموزشی و صیانت از سواد و توانایی دیجیتال؛ هر چند این دو همیشه جدا بررسی و مطرح می‌شوند و هیچ پیوند و ارجاعی به هم پیدا نمی‌کنند. ذی‌نفعان متنوع مسئول در استفاده امن و ایجابی کودکان از اینترنت (اعم از دولت‌ها، بخش خصوصی و عموم مردم) باید همکاری‌های نزدیکی با هم داشته باشند تا بتوانند بر چالش‌های مرتبط با هماهنگی در سطح سیاست‌گذاری و اجرا فائق آیند و تمامی فرصت‌ها و تهدیدها را در یک چشم‌انداز مشترک لحاظ کنند.

دست آخر اینکه، شواهد بسیار کمی درباره اثربخشی سیاست‌های سلبی یا ایجابی فعلی وجود دارد، لذا در برنامه‌های مستندسازی و گردآوری شواهد باید توجه ویژه‌ای به اثربخشی انواع سیاست‌گذاری‌ها و مداخله‌ها معطوف شود.

در سال‌های اخیر، بر نقش اینترنت در رشد و توسعه اقتصادی، به شکل‌های مختلفی در مذاکرات و سیاست‌گذاری‌های بین‌المللی و ملی، تمرکز شده است. هر روز بیش از گذشته بر نقش دسترسی برابر به اینترنت و استفاده از آن در جهت تحقق بسیاری از اهداف توسعه ملی و محلی تأکید می‌شود و اینترنت به عنوان عاملی شناخته می‌شود که «خودش هم شاخص توسعه است و هم عامل توانمندساز».^{۲۵} وقتی کاربران جوان مطرح می‌شوند، دسترسی به اینترنت می‌تواند به عنوان عامل پیش‌بینی موفقیت توسعه هم مطرح باشد، که تحقق اموری همچون فرصت‌های آموزشی، برابری جنسیتی، مشارکت مدنی، ترویج صلح، دیگرپذیری و برابری را شامل می‌شود.

می‌توان گزارش «کمیسیون جهانی حاکمیت اینترنت» را پذیرفت، آنجا که خاطرنشان کرده است، «اینترنت بسیار بزرگ‌تر از یک نظام تولید ثروت است؛ اینترنت سکوی مهمی برای نوآوری، آزادی بیان، فرهنگ و دسترسی به ایده‌ها هم هست».^{۲۶} اما، با توجه به نابرابری‌های عمده‌ای که درون کشورها

^{۲۴} شهروندی دیجیتال را می‌توان به مثابه استفاده از فناوری‌های دیجیتال تعریف کرد که مبتنی بر «روشی اخلاقی، امن و مسئولیت‌پذیر باشد و کاربران را از مشارکت کامل در جامعه دانایی محروم نکند.» (UNESCO, 2014).

^{۲۵} General Assembly Resolution 70/125. Outcome document of the high-level meeting of the General Assembly on the overall review of the implementation of the outcomes of the World Summit on the Information Society. Adopted on 16 December 2016.

^{۲۶} Global Commission on Internet Governance (2016: i).

به وجود آمده است، این ظرفیت توسعه و رشد فردی وابسته به این خواهد بود که کشورها تا چه اندازه بتوانند به مسئله فاصله‌ها و شکاف‌ها در دسترسی، مهارت‌ها و سوادها پردازند و چقدر ما بتوانیم در تبدیل اینترنت به فضایی بهتر برای کودکان موفق شویم.

بستر برای انجام این کار تا حدودی آماده است، چرا که هر روز آشکارتر می‌شود که زیست بهینه کودکان در فضاهای مجازی و غیرمجازی به هم وابسته است و جمع بیشتری از سازمان‌های بین‌المللی حقوق کودک، گزارشگران ویژه، جنبش‌های عمومی، و هیئت‌های حاکمه و اجرایی به این مسئله توجه می‌کنند و به دنبال ارائه راهنمایی‌ها، توصیه‌ها و پشتیبانی‌هایی به ذی‌نفعان در سطوح ملی و محلی برمی‌آیند.^{۲۷} موضع مشترک همه این نهادها و سازمان‌ها این است که وقتی به مسئله حقوق کودک در اینترنت می‌پردازیم باید به نقطه تعادلی میان فرصت و تهدید، آزادی بیان و حق حریم خصوصی، حقوق کودک به اقدامات امنیتی و نیز ابعاد اینترنتی و غیراینترنتی تجربه کودکان برسیم. آن‌ها به این تشخیص رسیده‌اند که برای استفاده از این مزیت‌ها و به حداقل رساندن سوء استفاده از کودکان و استعمار ذهنی کودکان، باید به چارچوب‌های هماهنگی از سیاست‌های ملی و اقدامات هدفمند با لحاظ شرایط ملی و بین‌المللی برسیم.

به عنوان یک نمونه، استقرار «ائتلاف جهانی ما حفاظت می‌کنیم» (WPGA)^{۲۸} را می‌توان یکی از اقدامات مناسب در این جهت دانست؛ این ائتلاف که ۹۱ کشور عضو آن هستند و ایران هنوز به آن نپیوسته است، باعث گردهم آوردن دولت‌های ملی، جامعه مدنی، و آژانس‌های سازمان ملل برای پرداختن مشترک به مسئله تجاوز به حریم خصوصی کودکان در اینترنت و تبدیل اینترنت به فضایی بهتر و امن‌تر برای کودکان بود. الگوی معرفی شده توسط این ائتلاف، همکاری‌های میان‌بخشی و میان‌رشته‌ای را پیشنهاد داده است و طیف گسترده‌ای از برنامه‌ها از آگاهی بخشی و آموزش تا مشارکت کودکان، حفاظت و حمایت از قربانیان، سازوکارهای اعمال قانون، و مشارکت نهادها را شامل می‌شود. در عین حال، همین ائتلاف، آشکارا نیاز به مشارکت کشورهای مثل ایران دارد تا تجربه‌های خاص خود را در میان گذاشته و به چارچوب‌های کامل‌تر و جامع‌تری برای صیانت از حقوق کودکان در اینترنت برسد. کشورهای مثل ایران تاکنون بیشتر به خاطر عدم توسعه ادبیات در سطح داخلی به چنین ائتلاف‌هایی نپیوسته‌اند.

^{۲۷} See, for example, La Rue (2014), United Nations. Committee on the Rights of the Child (2014), Council of Europe (2016).

^{۲۸} <https://www.weprotect.org/>

۱-۳) حقوق کودکان در عصر دیجیتال

«کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد» این اصل را به رسمیت می‌شناسد که کودکان از همان حقوق بزرگسالان برخوردارند و افزون بر این، به خاطر موقعیت خاص و تعریف قانونی کودکی، حقوق اختصاصی خودشان را هم دارند. اما، برای تضمین بهره‌مندی کودکان از این حقوق، باید کارهای ویژه‌ای را انجام داد. با آن که همه سیاست‌گذاران یا دیگر کنشگران حوزه کودکی با توجه به زیست‌بوم بهینه کودکان و یا تأمین اینترنت و برقراری حاکمیت اینترنت، توجه‌شان بالاجبار به حقوق کودک نیز معطوف می‌شود، می‌توان تشخیص داد که چارچوب «کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد» رویکرد واحدی برای لحاظ تجربه‌های اینترنتی و غیراینترنتی کودک به دست می‌دهد و در عین حال به زمینه‌های زندگی کودک هم وفادار می‌ماند.

چهار اصل عمومی راهنمای اجرای «کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد» در مورد محیط‌های دیجیتال و سنتی قابلیت به‌کارگیری دارد: عدم تبعیض (اصل دوم)؛ منافع اصلی کودکان می‌بایست در تمامی امور تأثیرگذار بر زندگی آنها مد نظر قرار داشته باشد (اصل سوم)؛ حق حیات، بقا، و رشد (اصل ششم)؛ و حق اظهار نظر و شنیده شدن در همه موضوعاتی که به آنها مربوط است (اصل دوازدهم) و بقیه اصول «کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد» بقیه اصول کنوانسیون پیرامون سه موضوع متمایز «حق حفاظت در برابر آسیب»، «حق تأمین نیازها»، و «حق مشارکت به مثابه یک عامل و صاحب حق» سازماندهی شده‌اند. این تمایز سه لایه بسیار کارآمد است، اما ضروری است که هنگام پرداختن به حقوق کودک در اینترنت و حتی در فضاهای غیراینترنتی، باید میان فرصتها و تهدیدها، و میان آزادی بیان و حق حفظ حریم خصوصی نقطه تعادلی را پیدا کرد و در کنار آن به حقوق کودک، به حفاظت‌های ویژه و بسیاری دیگر از ابعاد تجربه کودکان در دنیای واقعی و مجازی پرداخت.

جدول ۲: حقوق کودک در عصر دیجیتال^۱

ارتباط با عصر دیجیتال	کنوانسیون سازمان ملل پیرامون حقوق کودک
<p>استثمار و ازدواج جنسی، تهیه و توزیع تصاویر تجاوز به کودکان، زوایای اینترنتی قاچاق کودک، صورت‌های جدید تجاوز به حریم خصوصی، هویت و شهرت، دسترسی به صورت‌های متنوع و تند وقاحت‌نگاری، ردیابی و بهره‌کشی از اطلاعات شخصی، رفتار و محتوای خصومت‌آمیز و خشن، تشویق به روش‌های آسیب‌رسانی به خود همچون داروهای روانگردان و روش‌های خودکشی.</p>	<p>محافظت در برابر همه صورت‌های سوء استفاده و نادیده‌گیری (اصل ۱۹)، از جمله استثمار جنسی و تجاوز جنسی (اصل ۳۴)، و دیگر صورت‌های استثمار که بر رفاه کودک اثر بگذارد (اصل ۳۶). حفاظت در برابر «موارد آسیب‌رسان به زیست بهینه کودک» (اصل ۱۷)، «دخالت دلبخواهی یا غیرقانونی در حریم خصوصی، خانواده، مکاتبات، و یا حمله به کرامت و شخصیت او» (اصل ۱۶) و حق کودک برای صیانت از هویت خودش (اصل ۸).</p>
<p>منابع و درسنامه‌های آموزش رسمی و غیررسمی، غنای اطلاعات در دسترس و تخصصی، فرصت‌های خلاقیت و اکتشاف و بیان، مهارت‌های اطلاعاتی و سواد دیجیتال، مجموعه‌ای وسیع از گزینه‌های سرگرمی و فراغت، دسترسی به میراث و فرهنگ، بازتولید میراث و فرهنگ</p>	<p>تأمین و پشتیبانی از حق کودک به تفریح و اوقات فراغت متناسب با سن او (اصل ۳۱)، ارائه آموزشی که به رشد کامل ظرفیت‌های او کمک کند (اصل ۲۸)، و کودکان را برای مسئولیت‌پذیری در جامعه آماده کند (اصل ۲۹)، و تدارک «کارکردهای مهم رسانه‌های جمعی» از راه‌های متنوع برای استفاده کودک (از جمله اقلیت‌ها) برای ارتقای زیست بهینه کودک (اصل ۱۷).</p>
<p>مشاوره با کودکان با روش‌های قابل اندازه‌گیری درباره حاکمیت، تالارهای گفت‌وگوی ساده و صمیمی با صدای کودکان و نوجوانان، طرح‌های ابتکاری با محوریت کودکان برای تغییرات محلی و جهانی، ارتباطات همتایان برای به اشتراک‌گذاری و همکاری، شناسایی و معرفی حقوق و تکالیف کودکان</p>	<p>مشارکت: در تمام کنش‌های مرتبط با کودکان ... بالاترین علایق کودک را باید در ملاحظه نخست قرار داد» (اصل ۳)، از جمله حق کودکان به شنیده شدن نظراتشان در همه موضوعاتی که مرتبط با آنهاست (اصل ۱۲)، حق کودک به آزادی بیان (اصل ۱۳) و آزادی انجمن (اصل ۱۵).</p>

۲- سئوالات پژوهش

۲-۱) سئوالات اصلی

پروژه کودکان ایران در اینترنت به منظور گردآوری اطلاعات و شواهد متقن فراملی پیرامون مخاطرات، فرصت‌ها و حقوق دسترسی کودکان، به خصوص در کشورهایی که گسترش اینترنت پدیده به نسبت جدیدی است، طراحی و اجرا شده است. دو پرسش پژوهشی مرتبط با یکدیگر این کار را هدایت کرده است:

- ۱- اینترنت از چه راه و با چه سازوکاری اثر مثبتی بر زندگی بچه‌ها دارد - برایشان فرصت‌ساز است و شرایط را برای زیست بهینه آنان فراهم می‌کند؟
- ۲- اینترنت از چه راه و با چه سازوکاری در زندگی کودکان مسئله‌ساز می‌شود و اگر از آن‌ها حفاظت نشود باعث تشدید مخاطرات و برهم خوردن شرایط زیست بهینه آنان می‌شود؟

۲-۲) سئوالات فرعی

- ۱- مهمترین ویژگی‌های جمعیت شناختی کودکان استفاده‌کننده از اینترنت در ایران کدامند؟
- ۲- میزان دسترسی کودکان در ایران به اینترنت به چه اندازه است؟
- ۳- کیفیت دسترسی کودکان در ایران به اینترنت به چه اندازه است؟
- ۴- فرصت‌های اینترنتی فرا روی کودکان در ایران کدامند؟
- ۵- زیست بوم اینترنتی کودکان در ایران دارای چه ویژگی‌هایی است؟
- ۶- کودکان کاربر اینترنت در ایران از کدام مهارت‌های دیجیتالی برخوردارند؟
- ۷- تهدیدها و آسیب‌های اینترنتی فرا روی کودکان در ایران کدامند؟
- ۸- کودکان کاربر اینترنت در ایران، در هنگام مواجهه با مشکلات فرا روی شان در اینترنت، تا چه اندازه از حمایت اجتماعی اطرافیان برخوردارند؟

۳- اهداف طرح

اهداف اصلی طرح کودکان ایران در اینترنت عبارتند از؛

- ۱- شناخت ویژگی‌های اجتماعی و فردی کاربران ۹ تا ۱۷ ساله اینترنت در ایران
- ۲- شناخت ویژگیهای نحوه استفاده کاربران ۹ تا ۱۷ ساله اینترنت در ایران از اینترنت
- ۳- شناسایی خطرات و تهدیدهایی که استفاده از اینترنت ممکن است فرار روی کاربران ۹ تا ۱۷ ساله اینترنت در ایران قرار دهد
- ۴- شناسایی فرصت‌ها و امکاناتی که استفاده از اینترنت ممکن است فرار روی کاربران ۹ تا ۱۷ ساله اینترنت در ایران قرار دهد
- ۵- تهیه داده‌های مورد نیاز برای سیاستگذاری‌های موثر در خصوص استفاده کودکان از اینترنت در ایران
- ۶- مشارکت در تهیه داده‌های معتبر علمی در چهارچوب پروژه کودکان جهان در اینترنت به منظور امکان‌پذیری مقایسه داده‌های ملی با داده‌های بین‌المللی در این حوزه

۴- رویکرد پژوهش

طرح کودکان جهان در اینترنت بر این باور شکل گرفته است که ایجاد و تثبیت پایگاه داده‌های معتبر بین‌المللی در مورد استفاده کودکان از اینترنت ضروری است. این امر برای درک اینکه آیا حقوق کودکان در عصر دیجیتال تقویت شده یا تضعیف شده است و اینکه این امر چگونه اتفاق افتاده است، ضروری است. همچنین این داده‌ها به سیاستگذاران و ذینفعان ملی و بین‌المللی برای ایجاد اینترنت بهتر برای کودکان کمک خواهد کرد.

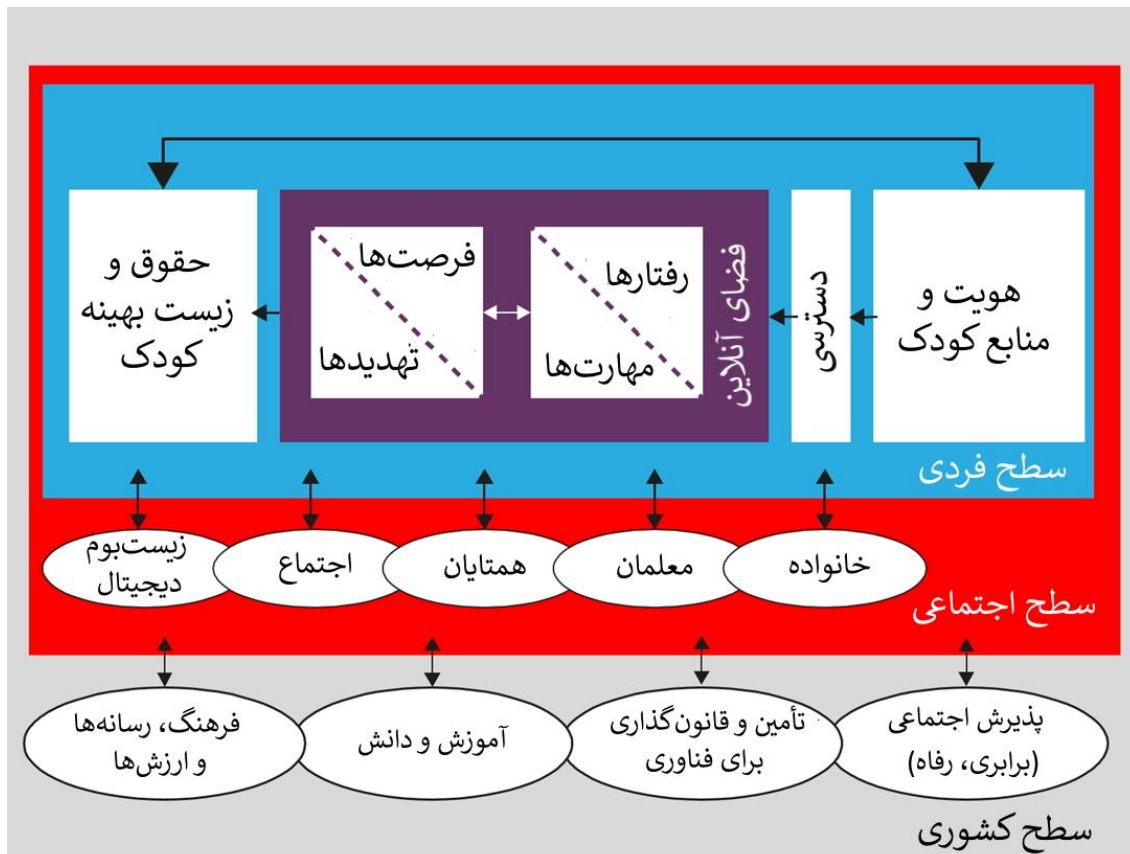
تا همین اواخر، پایگاه داده‌ها در این زمینه عمدتاً در کشورهای با درآمد بالا متمرکز بود. اگرچه ممکن است به تعمیم دادن آنچه از شمال به جنوب می‌دانیم و سوسه شویم اما باید توجه داشت که تفاوت در جغرافیای محل زندگی کودکان کاربر اینترنت سؤالات جدیدی را در مورد نحوه استفاده از اینترنت و تبعات احتمالی آن ایجاد می‌کند. علاوه بر این باید توجه داشت با تغییر کاربران و زمینه‌های اجتماعی معنای استفاده از اینترنت نیز تغییر می‌کند.

در دنیای امروز افزایش داده‌ها و ظرفیت تحقیق در کشورهای جنوب از اهمیت بسیاری برخوردار شده است. این امر به تولید یافته‌های به روز و مقایسه یافته‌ها در بین کشورهای مختلف منجر شده است. این

مقایسه پذیری به نوبه خود امکان سیاستگذاری و کنش مبتنی بر داده را فراهم کرده و برای دولتها این امکان را ایجاد کرده که به پیش بینی روندهای آینده پرداخته و از تجربیات دیگر کشورها درس بگیرند. در مجموع برای پاسخ به پرسش‌های پیمایش، این پژوهش به دنبال تولید اطلاعات کمی و کیفی پیرامون دسترسی، فعالیت‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها و تحلیل چگونگی اثرگذاری همه این‌ها بر زیست بهینه و حقوق کودکان است. این پیمایش، برای اینکه بتواند شباهت‌ها و تفاوت‌ها را در بستر زندگی کودکان درون کشورها و میان کشورها مشاهده و تبیین کند، ماهیتی تطبیقی دارد. این روش، در مقایسه نتایج یک کشور با کشور دیگر کارایی و زایایی زیادی دارد و با استفاده از آن می‌توان به فهم چگونگی استفاده از ابزارهای سیاست‌گذاری و تجربه‌های دیگران در تدوین و اجرای سیاست‌های موثر در داخل کشور پرداخت.

علاوه بر رویکرد تطبیقی، این پژوهش رویکردی زمینه‌ای نیز به موضوع مورد مطالعه خود دارد چرا که با استفاده از این رویکرد می‌توان مقایسه‌های ساده آماری را به خوبی تصحیح کرد. برای نمونه، در مورد درصد خانوارهایی که در کشورهای مختلف به اینترنت دسترسی دارند، ممکن است در برخی کشورها، کودکان اجازه استفاده از اینترنت را نداشته باشند. برعکس، ممکن است کودکی بدون دسترسی در خانه، در فضاهای دیگر همچون کافی‌نت‌ها یا مدرسه به اینترنت دسترسی داشته باشد. کودکی که ممکن است مورد حمایت یا نظارت و کنترل بیشتر والدین یا معلمان قرار گیرد، دوستان او به طرق مختلف می‌توانند دسترسی به اینترنت را تسهیل کرده یا مانع از آن شوند. به این ترتیب، برای دانستن این که آیا کودکان به اینترنت دسترسی دارند و اگر دارند نحوه دسترسی آنها چگونه است، پژوهشگران باید ارتباط مستقیمی با کودکان داشته باشند و فراتر از آمارهای ساده و پایه‌ای، به بررسی زمینه‌ها و شرایط دسترسی به بررسی پیامدهای این دسترسی بپردازند. برای تعیین حیطه عوامل مؤثر بر زیست بهینه و حقوق کودک در عصر دیجیتال، طرح «کودکان ایران در اینترنت» با الگوی پژوهشی نشان داده شده در نمودار ۲ کار می‌کند.

نمودار ۲: الگوی طرح کودکان جهان در اینترنت

Source: Livingstone, Mascheroni and Staksrud (2015)

این الگو در سه سطح عمل می‌کند سطح فردی. این سطح بر عوامل اصلی (موقعیت جمعیتی، هویت و منابع در دسترس کودک) شرایط دسترسی آنان به اینترنت و نوع تجربه آنها با اینترنت (بر حسب رفتارها و مهارت‌ها و همچنین فرصت‌ها و مخاطراتی که با آن مواجه می‌شوند) متمرکز است. تمرکز بر آن است که اینترنت چگونه رابطه دیرینه میان ساختار زندگی کودکان (به مثابه ورودی به الگو) و زیست بهینه آنان (نقطه تعادل میان منافع و مضار، به مثابه خروجی الگو) را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

سطح اجتماعی. این سطح زندگی کودکان و از جمله زیست آنلاین آنان را در بستری از مناسبات و شرایط فرهنگی و اجتماعی در کانون توجه خود قرار می‌دهد. کنش‌ها، عوامل اثرگذار، منابع خانواده، مدرسه، همتایان، جامعه و به نحو روزافزونی، زیست بوم دیجیتال (شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و موبایلی، اطلاعات، اجتماعات بازی، خدمات کمکی و غیره)، همگی به تجربه‌های کودک

در فضای مجازی و در نتیجه به زیست بهینه او شکل می‌دهند.

سطح کشوری. این سطح با ارجاع به طیفی از متغیرهای ساختاری بنیادین در سطح ملی، به تعریف تجربه کودکان و زمینه اجتماعی آنان به مثابه اموری اثرپذیرفته از عوامل ملی و منطقه‌ای می‌پردازد و دو سطح پیشین را در این چارچوب بزرگ‌تر مطالعه می‌کند.

این سطوح ممکن است شامل آسیب‌های شدید اقتصادی یا بی‌ثباتی سیاسی باشد. از طریق مقایسه بین المللی و با شناسایی الگوی شباهت‌ها و تفاوت‌ها، سیاست‌گذاران یک کشور امکان می‌یابند تا از عملکردها و مشکلات پیش آمده در سایرکشور بیاموزند.

اصل بنیادین الگوی پژوهشی کودکان ایران در اینترنت آن است که همه کودکان هویت، تاریخ، مجموعه ارزش‌ها و زمینه‌های فرهنگی و اجتماعی خاص خودشان را دارند و همچنین دارای مجموعه‌ای از ویژگی‌های فردی خاص خود هم هستند و در چنین بستری است که همه این عوامل بر شیوه مواجهه آنها با اینترنت، شیوه رفتار آنها در اینترنت و فرصت‌ها و تهدیدهایی که با آن مواجه می‌شوند، اثر می‌گذارد.

فرض بر این است که آنچه در اینترنت اتفاق می‌افتد، به نوعی بر بهزیستی کودکان، که تا حدودی تحت تأثیر هویت و منابع (مانند نقاط قوت یا آسیب‌پذیری‌های موجود) و نظام‌های حمایتی اجتماعی و شرایط کشور محل زندگی‌شان است، تأثیر می‌گذارند. این فرض دقیقاً همان چیزی است که مدل برای بررسی آن طراحی شده است. اگرچه انتظار می‌رود شرایط و منابع کودک نیز، مستقل از آنچه بصورت آنلاین انجام می‌دهند، بر رفاه آنها تأثیر بگذارد، اما در این پروژه تمرکز بر چگونگی تأثیر استفاده از اینترنت بر بهزیستی کودکان در چارچوب شرایط خاص زندگی آنها است.

۵- تعریف مفاهیم اصلی

۵-۱) کودک

در این پژوهش با آگاهی از این که نوجوانان غالباً مسئولیت‌های بزرگسالان را بر عهده دارند و ممکن است خود را کودک نپندارند، همچنین اذعان به اینکه کودک و کودکی در فرهنگ‌ها و جوامع مختلف

ممکن است تعاریف متفاوتی داشته باشند، به تبعیت از UNCRIC از تعریف "کودک" به عنوان یک شخص زیر ۱۸ سال پیروی می‌کنیم و با تحدید منظور خود از کودکان مشارکت‌کننده در این پژوهش دامنه سنی کودکان مورد مطالعه را افراد ۹ تا ۱۷ سال تعیین می‌کنیم.

۲-۵) دیجیتال، عصر دیجیتال

فناوری‌های دیجیتال رسانه‌هایی کاملاً تعاملی، شبکه‌ای، متمایز و فراگیر هستند (boyd, ۲۰۱۴). «کودکان جهان در اینترنت» بطور خاص روی اینترنت متمرکز است، خواه اینکه دسترسی به آن از طریق رایانه، تلفن همراه یا سایر دستگاه‌های دیجیتالی باشد. وقتی به "دیجیتال" یا "عصر دیجیتال" اشاره می‌کنیم، نه منظورمان این است که جامعه به وسیله رسانه‌های دیجیتالی به صورت بنیادی تغییر یافته و نه اینکه رسانه‌های دیجیتال بیانگر مهم‌ترین تغییر در جامعه امروز هستند.

۳-۵) کشورهای شمال، کشورهای جنوب، کشورهای در حال توسعه، کشورهای در حال گذار
این اصطلاحات به طور نسبی اشاره به نابرابری در درآمد (و تحقیق) در کشورهای جهان براساس دسته بندی‌های فرهنگی و جغرافیایی دارد. این اصطلاحات با عبارات قابل انتقادی چون "توسعه" (مانند کشورهای در حال توسعه در مقابل کشورهای توسعه یافته) متفاوت هستند. با وجود این، استفاده از یک دیدگاه واحد و هنجاری در خصوص اهداف توسعه و نابرابریهای مبهم در بین کشورهای دنیا و اجتماعاتی که هنوز در داخل قاره‌ها وجود دارند باید با احتیاط زیاد انجام شود.

۴-۵) والدین

ما از اصطلاح "والدین" به طور مترادف با "سرپرست" یا "مراقبت‌کننده" استفاده می‌کنیم تا اشاره به بزرگسالانی داشته باشیم که به طور جدی دست‌اندرکار یا مسئول رفاه و تربیت کودکان هستند. این افراد ممکن است شامل والدین بیولوژیکی باشد که جداگانه از کودک زندگی می‌کنند. همچنین والدین ناتنی یا پرورش‌دهندگان کودکان که با آنها زندگی می‌کنند نیز ذیل این مفهوم قرار می‌گیرند. ما در مورد تعداد والدین یا جنسیت آنها هیچگونه پیش‌فرضی نداریم و می‌دانیم که سایر اعضای خانواده (مانند مادر بزرگ، خاله، دایی یا عمه و عمو) ممکن است مراقبت از کودکان را برعهده داشته باشند (از جمله نظارت بر استفاده کودکان از اینترنت). از طرف دیگر، جدای از اینکه کودکان پدر و مادر بیولوژیکی داشته باشند یا نه، ممکن است خدمات والدینی اندکی دریافت کنند و یا اینکه هیچ خدماتی در این زمینه دریافت نکنند.

۵-۵) حقوق

در اینجا حقوق شامل حقوق مدنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، بهداشتی و فرهنگی ای است، که در کنوانسیون بین المللی حقوق کودک مشخص شده‌اند (سازمان ملل، ۱۹۸۹). این تصور از کودکان به عنوان دارندگان حقوق است و توسط بیشتر کشورهای جهان تصویب شده است. این کنوانسیون، که در آن حقوق کودکان به رسمیت شناخته شده، توسط اغلب کشورهای دنیا مورد پذیرش و تأیید قرار گرفته است.

۵-۶) زیست بهینه

سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) (a1، صفحه ۱۸) بهزیستی را به عنوان "برآورده ساختن نیازهای گوناگون بشر" تعریف می‌کند، نیازهایی همچون برخورداری از سطح قابل قبولی از سلامتی، توانایی پیگیری اهداف، شکوفا شدن استعدادها و احساس رضایت از زندگی، که برای زندگی ضروری هستند.» (مراجعه شود به بردشو و همکاران، ۲۰۱۱)

۶- روش انجام پیمایش

۶-۱) مقدمه

روش شناسی طرح کودکان جهان در اینترنت از ابزارهای طراحی شده هر دو روش کیفی و کمی برای پژوهش در مورد کودکان و بزرگسالان مورد مطالعه خود استفاده می‌کند.

ابزارهای کیفی شامل ارقام مورد نیاز برای انجام و تجزیه و تحلیل مصاحبه‌های فردی و گروه‌های متمرکز کودکان و والدین / مراقبان است و ابزارهای کمی شامل ارقام مورد نیاز برای انجام و تجزیه و تحلیل پیمایشی شامل سؤالات اصلی، سؤالات اختیاری و سؤالاتی است که می‌بایست با شرایط اجتماعی محیطی کشورهای محل مطالعه منطبق شوند. این برنامه همچنین شامل یک دیکشنری داده و دستورالعمل‌های مربوط به تهیه یک مجموعه داده برای به اشتراک گذاری و انجام مقایسه‌های بین المللی است.

ارزیابی شناختی، قبل از نهایی کردن ابزار پیمایش، امکان مناسب سازی دقیق سؤالات برای پرسش از کودکان در پرتو تفاسیر، بدفهمی‌های احتمالی و روشهای ترجیحی بیان را برای ما فراهم می‌آورد.

۶-۲) ابزار پیمایش

ابزار اصلی این پیمایش پرسشنامه است که به تدریج و بر اساس تجربه‌های انجام این پیمایش در کشورهای مختلف تکامل یافته است. ساختار این پرسشنامه شامل سه دسته از سؤالات اصلی، اختیاری و سؤالات برخاسته از شرایط بومی کشور است که از آنها تحت عنوان سؤالات قبل انطباق نام می‌بریم.

- سؤالات اصلی نسبتاً اندک است و باید در هر کشوری در این پیمایش گنجانده شود. آنها در برگرفته تمام عناصر چارچوب تحقیق کودکان جهان در اینترنت هستند و تعادل بین دو بعد فرصت‌ها و خطرات را برقرار می‌کنند. درحالی‌که ممکن است با پیشرفت تحقیقات و تغییر شرایط محیط دیجیتال، تغییراتی در آنها ایجاد شود، انتظار می‌رود سؤالات اصلی به نسبت پایداری باقی بمانند تا با گذشت زمان با پیشرفت این پروژه و رشد شبکه تحقیق جهانی، سؤالات اساسی حفظ شود.
- تعداد سؤالات اختیاری بیشتر است و هدف از آنها پرداختن به لایه‌های عمیق‌تر عناصر اصلی چارچوب و یا پوشش دادن موضوعاتی است که در چارچوب اصلی به آنها پرداخته نشده است. این سؤالات به منظور مناسب سازی پیمایش با شرایط زمینه‌ای جوامع محل پژوهش در پرسشنامه گنجانده شده‌اند.
- در سؤالات قابل انطباق سؤالات یا گزینه‌های پاسخگویی که برای جامعه مورد مطالعه دارای اهمیت ویژه است به پرسشنامه اضافه می‌شود. این امر به مثابه سازوکاری برای مناسب سازی پرسشنامه براساس زمینه‌های خاص ملی، فرهنگی یا دیجیتالی عمل می‌کند.

۶-۳) طرح نمونه گیری (Sampling plan)

این مرحله شامل فعالیت‌های تعریف جمعیت هدف، واحد تحلیل و نتایج دامنه مورد علاقه؛ انتخاب نمونه؛ و تعریف رویه‌های وزن دهی می‌گردد. اکیداً توصیه می‌شود که در فعالیتهای مربوط به انتخاب نمونه از روشهای آماری پذیرفته شده‌ای استفاده شود (مثلاً روشهای نمونه گیری احتمالی) که می‌توانند برآوردهای علمی از خطای نمونه گیری ارائه دهند. از روش‌های نمونه برداری غیر احتمالی باید اجتناب شود زیرا آنها اجازه نمی‌دهند خطای بر آورد شده را اندازه گیری کنند.

۶-۴) جمعیت هدف

جامعه هدف این تحقیق شامل کودکان ۹ تا ۱۷ ساله ایست که در داخل مرزهای جغرافیایی ایران زندگی می‌کنند و کاربر اینترنت هستند.

۶-۶ واحد تحلیل

واحد تحلیل در پیمایش GKO کودکان ۹ تا ۱۷ ساله‌ای هستند که از اینترنت استفاده می‌کنند. تعریفی که معمولاً توسط کشورهای انجام می‌شود که نظرسنجی‌های مربوط به خانه‌های ICT را انجام می‌دهند، بر اساس تعریفی که اتحادیه بین‌المللی ارتباطات از راه دور (ITU) از کاربر اینترنت ارائه می‌دهد. کاربران اینترنت افرادی هستند که حداقل یک بار در سه ماه قبل از مصاحبه از اینترنت استفاده کرده‌اند.

$$E = Z\left(\frac{\alpha}{2}\right)\left(\frac{\sigma}{\sqrt{n}}\right)$$

اندازه نمونه آماری با توجه به فرمول کوکران بر اساس بازه اطمینان ۹۵ درصد و با در نظر گرفتن $\sigma = .5$ و $e = .0147$ حدوداً برابر با ۴۴۵۰ به دست می‌آید که در نهایت ۴۵۰۰ را اندازه نهایی نمونه در نظر می‌گیریم.

۶-۷ روش نمونه‌گیری

۱- جامعه آماری

جامعه آماری این طرح، کلیه دانش‌آموزانی است که در سال تحصیلی ۴۰۰-۱۳۹۹ در کلیه مدارس عادی سراسر کشور در حال تحصیل بوده‌اند. مدارس عادی شامل مدارس دولتی، دولتی مشارکتی، غیردولتی و مشارکت مردمی است. بنابراین مدارس استثنائی و پیش‌دبستانی‌ها در جامعه آماری این طرح قرار ندارند.

۲- سطوح نمونه‌گیری

در این طرح، سطوح نمونه‌گیری مختلفی مورد نظر است. در یک تقسیم‌بندی کلی جامعه آماری به ۳۱ استان تقسیم می‌شود. در تقسیم‌بندی بعدی، جامعه آماری هر استان به دو بخش جامعه شهری و روستائی تقسیم می‌شود. علاوه بر آن در هر یک از بخش‌های شهری و روستائی هر استان، جامعه آماری به چهار بخش، مدارس دخترانه ابتدائی، مدارس پسرانه ابتدائی، مدارس دخترانه متوسطه و مدارس پسرانه متوسطه تقسیم می‌شود.

۳- روش تعیین تعداد نمونه و نحوه اختصاص آن به سطوح نمونه‌گیری مورد نیاز

حداکثر تعداد کل نمونه مورد نیاز برای این طرح ۲۳۵۰۰ نمونه در نظر گرفته شده است. متناسب با جمعیت دانش‌آموزان شهری و روستائی کل کشور، از این تعداد نمونه ۱۷۹۴۵ نمونه به مناطق شهری و ۵۵۵۵ نمونه به مناطق روستائی اختصاص یافته است.

۴- روش تخصیص نمونه برای هر یک از استان‌ها

تفاوت‌های بسیار زیادی که در جمعیت دانش‌آموزان استان‌های مختلف وجود دارد باعث می‌شود در

صورت استفاده از تخصیص متناسب برای تعیین تعداد نمونه هر یک از بخش‌های مذکور در بند ۲، تعداد نمونه اختصاص یافته به برخی از بخش‌های برخی از استان‌ها، بسیار کم شود به صورتی که نمونه اختصاص یافته نتواند واریانس متغیرهای تحقیق را پوشش دهد؛ لذا لازم است برای هر استان حداقلی از تعداد نمونه در نظر گرفته شود. ضمناً این تعداد نمونه باید رابطه‌ای با جمعیت دانش‌آموزان هر استان نیز داشته باشد. یعنی در استان‌هایی که جمعیت دانش‌آموزی بیشتری دارند باید به نسبت استان‌های با جمعیت دانش‌آموزی کمتر، نمونه بیشتری اختصاص یابد. به این منظور برای تخصیص تعداد نمونه به مدارس شهری هر استان از رابطه:

$$(n_u)_h = 50 + 0.001455 \times (M_u)_h$$

استفاده شده است که در آن:

$(n_u)_h$: تعداد نمونه تخصیص یافته به مدارس شهری استان h ام و

$(M_u)_h$: جمعیت مدارس شهری استان h ام است،

بر اساس رابطه فوق، برای مدارس شهری هر استان، حداقل ۵۰ نمونه در نظر گرفته شده است و هر چه جمعیت دانش‌آموزان مناطق شهری استان بیشتر باشد، تعداد نمونه تخصیص یافته بیشتر خواهد شد و برعکس.

بر اساس همین فلسفه، برای تخصیص تعداد نمونه به مدارس روستائی هر استان از رابطه:

$$(n_R)_h = 30 + 0.001326 \times (M_R)_h$$

استفاده شده است که در آن:

$(n_R)_h$: تعداد نمونه تخصیص یافته به مدارس روستائی استان h ام و

$(M_R)_h$: جمعیت مدارس روستائی استان h ام است.

در مرحله بعد نمونه شهری و روستائی هر استان به صورت متناسب با تعداد دانش‌آموزان، به چهار بخش مدارس دخترانه ابتدائی، مدارس پسرانه ابتدائی، مدارس دخترانه متوسطه و مدارس پسرانه متوسطه تقسیم شده است.

تعداد نمونه اختصاص یافته به هر یک از استان‌ها به تفکیک مناطق روستائی و شهری و بخش‌های چهارگانه آن در جدول زیر ارائه شده است.

تعداد نمونه اختصاص یافته به بخش‌های مختلف هر یک از استان‌ها

استان	نمونه مناطق شهری				نمونه مناطق روستائی				
	مقطع ابتدائی		مقطع متوسطه		مقطع ابتدائی		مقطع متوسطه		
	پسر	دختر	پسر	دختر	پسر	دختر	پسر	دختر	
آذربایجان شرقی	۲۲۶	۲۱۳	۲۰۶	۱۹۲	۲۴۴	۸۱	۸۸	۳۴	۴۱
آذربایجان غربی	۱۸۸	۱۷۸	۱۵۸	۱۷۲	۲۶۹	۹۵	۱۰۱	۳۲	۴۱
اردبیل	۸۴	۷۹	۷۱	۷۵	۹۷	۳۲	۳۵	۱۲	۱۸
اصفهان	۳۳۹	۳۲۲	۲۷۳	۲۸۰	۱۳۶	۴۴	۴۸	۲۴	۲۰
البرز	۱۹۰	۱۸۰	۱۵۳	۱۶۰	۸۱	۲۴	۲۸	۱۵	۱۴
ایلام	۴۳	۴۰	۳۹	۴۱	۶۷	۲۱	۲۲	۱۲	۱۲
بوشهر	۸۶	۷۹	۶۷	۷۲	۹۹	۳۴	۳۴	۱۶	۱۵
تهران	۸۱۲	۷۶۹	۶۵۷	۶۷۱	۲۳۸	۷۴	۸۱	۴۲	۴۱
چهارمحال و بختیاری	۶۰	۵۷	۵۵	۵۶	۱۱۹	۳۸	۴۰	۲۰	۲۱
خراسان جنوبی	۵۹	۵۷	۵۴	۵۵	۹۰	۳۲	۳۴	۱۱	۱۳
خراسان رضوی	۴۰۰	۳۸۵	۳۱۸	۳۲۷	۵۰۷	۱۶۹	۱۸۳	۷۳	۸۲
خراسان شمالی	۵۶	۵۳	۵۰	۵۳	۱۲۱	۴۱	۴۴	۱۷	۱۹
خوزستان	۳۲۹	۳۱۳	۲۴۶	۲۶۷	۳۵۳	۱۱۸	۱۲۴	۵۲	۵۹
زنجان	۶۸	۶۵	۵۷	۶۱	۹۷	۳۳	۳۶	۱۲	۱۶
سمنان	۵۵	۵۳	۴۵	۴۷	۵۱	۱۷	۱۸	۸	۸
سیستان و بلوچستان	۱۹۱	۱۷۹	۱۱۴	۱۳۱	۵۲۴	۱۸۷	۱۹۸	۶۲	۷۷
فارس	۲۵۵	۲۴۱	۲۲۸	۲۳۰	۳۶۱	۱۱۵	۱۲۵	۶۰	۶۱
قزوین	۸۶	۸۱	۷۳	۷۷	۸۹	۲۹	۳۲	۱۴	۱۴
قم	۱۱۸	۱۱۳	۸۶	۸۶	۴۶	۱۶	۱۷	۷	۶
کردستان	۱۰۱	۹۷	۸۵	۸۹	۱۱۸	۳۹	۴۲	۱۵	۲۲
کرمان	۱۸۵	۱۷۵	۱۵۵	۱۶۰	۲۶۸	۸۸	۹۵	۴۱	۴۴
کرمانشاه	۱۱۳	۱۰۷	۱۰۱	۱۰۹	۱۱۸	۳۹	۴۴	۱۵	۲۰
کهگیلویه و بویراحمد	۵۱	۴۸	۴۲	۴۶	۱۰۵	۳۴	۳۴	۱۸	۱۹
گلستان	۹۷	۹۲	۸۷	۸۷	۲۳۸	۸۲	۸۵	۳۲	۳۹
گیلان	۱۱۱	۱۰۹	۱۱۹	۱۱۲	۱۵۵	۴۵	۵۱	۲۵	۳۴
لرستان	۱۰۳	۹۵	۸۹	۹۵	۱۶۹	۵۶	۶۰	۲۳	۳۰
مازندران	۱۳۸	۱۳۷	۱۴۲	۱۳۸	۲۴۴	۷۰	۷۷	۴۷	۵۰
مرکزی	۹۱	۸۶	۸۰	۸۳	۸۵	۲۸	۳۰	۱۳	۱۴
هرمزگان	۱۰۴	۹۸	۷۹	۸۶	۲۵۹	۸۱	۸۶	۴۵	۴۷
همدان	۹۳	۸۸	۸۵	۸۹	۱۴۳	۵۱	۵۴	۱۷	۲۱
یزد	۱۱۱	۱۰۶	۷۶	۷۷	۶۳	۲۰	۲۱	۱۱	۱۱

از آنجا که اختصاص نمونه به هر یک از بخش‌های چهارگانه شهری و روستائی استان‌های کل کشور به صورت متناسب با جمعیت، صورت نگرفته است، لازم است برای تحلیل داده‌ها و ارائه گزارش ملی، از وزن‌های مناسبی استفاده شود. جدول زیر وزن‌های مورد نیاز برای برآورد ملی را ارائه می‌کند.

وزن های مورد نیاز برای برآورد ملی

نمونه مناطق روستائی				نمونه مناطق شهری				استان
مقطع متوسطه		مقطع ابتدائی		مقطع متوسطه		مقطع ابتدائی		
پسر	دختر	پسر	دختر	پسر	دختر	پسر	دختر	
۰,۲۴۴۵۰۷	۰,۰۹۶۲۳	۲,۲۵۸۹۹۶	۰,۸۸۹۴۶۴	۰,۲۵۵۲۲۳	۰,۱۲۸۱۱	۰,۹۷۲۲۳۶	۰,۴۹۱۰۰۹	آذربایجان شرقی
۰,۶۰۱۲۸۲	۰,۵۵۶۲۲۷	۲۶,۲۹۸۹۲	۴۹,۵۱۳۶۶	۰,۴۸۶۳۶۹	۰,۴۴۳۱۷۵	۴,۲۴۱۵۳۳	۲,۶۰۳۲۲۴	آذربایجان غربی
۱,۲۵۲۳۱۱	۰,۳۸۶۷۶۶	۱۴,۲۸۱۲۶	۱۳,۱۵۹۶	۰,۵۶۳۵۲	۰,۴۰۲۶۷۴	۳,۷۸۹۶۱۵	۱,۶۸۱۱۵۱	اردبیل
۰,۵۱۳۷۲۵	۰,۶۷۸۲۲۱	۵,۵۲۹۳۱۷	۵,۰۸۸۴۱۵	۰,۹۲۷۵۹۶	۰,۸۳۱۱۳۴	۴,۸۳۷۲۷۲	۳,۱۲۱۶۷۱	اصفهان
۱,۳۰۲۴۲۷	۰,۲۴۷۰۸۷	۱۰,۲۳۹۲۳	-	۰,۵۱۵۷۵۶	۰,۳۷۲۰۵۹	۲,۶۱۵۸۱۷	۱,۸۵۹۳۸۸	البرز
۰,۰۹۲۱۸۷	۰,۰۳۳۴۳	۰,۳۲۱۸۹۷	۰,۰۷۷۱۹۴	۰,۱۲۱۹۸۵	۰,۰۴۶۹۸۸	۰,۱۸۳۵۸۱	۰,۰۵۹۰۸۶	ایلام
-	۳,۲۸۰۳۴۵	-	۳,۴۵۹۵۵۳	۲,۱۳۵۳۶۳	۲,۰۰۷۴۴۱	۶,۳۸۸۱۷۶	۸,۸۶۶۲۱۲	بوشهر
۰,۷۳۱۲۴۹	۰,۵۱۰۳۳۳	۶,۸۹۸۶۹۵	۲,۷۱۱۸۲۷	۰,۵۶۸۰۹۱	۰,۴۷۶۵۲۵	۲,۹۷۲۳۱	۱,۸۱۷۳۲۲	تهران
۰,۸۹۹۵۸۹	۰,۲۱۴۹۹۱	-	۵,۵۱۸۳۳۲	۰,۷۵۲۷۶۳	۰,۲۲۴۰۶۳	۴,۹۹۸۹۴۷	۲,۶۶۱۴۰۴	چهارمحال و بختیاری
۰,۷۲۸۳۰۹	۰,۴۷۳۵۵۵	-	-	۰,۴۸۸۸۸۶	۰,۳۶۲۱۹	۲,۲۳۸۴۲۴	۲,۱۴۲۴۸۳	خراسان جنوبی
۱,۴۱۰۶۲۹	۰,۹۴۲۲۷۴	۱۴,۴۵۵۷۶	۱۵,۶۰۲۸۶	۰,۵۰۹۷۵۳	۰,۳۹۸۸۸۳	۳,۹۰۱۰۰۷	۲,۰۱۲۹۵۳	خراسان رضوی
۰,۷۵۴۲۰۲	۰,۵۳۶۲۰۳	-	۸,۹۹۹۷۹	۰,۶۹۸۷۱۵	۰,۵۵۰۲۶۸	۷,۶۳۸۱۴۷	۵,۳۸۵۴۰۵	خراسان شمالی
۲,۱۲۷۴۰۷	۱,۹۸۶۳۵۹	۲۲,۲۵۵۵۹	۲۱,۲۴۹۱۱	۱,۴۳۹۲۳۱	۰,۶۶۴۹۵۷	۸,۰۳۲۰۵۴	۴,۰۱۴۶۴۹	خوزستان
۱,۰۸۲۹۱۸	۲,۵۲۶۴۶۲	-	-	۰,۶۴۲۲۷۴	۰,۴۵۶۹۲۹	۳,۲۲۸۵۶	۱,۲۷۰۶۷۷	زنجان
۰,۳۷۹۸۶۶	۰,۶۱۲۸۳	۴,۲۴۳۲۷۱	۳,۹۵۲۳۲۶	۰,۸۵۵۳۵۵	۰,۴۰۳۰۹۳	۱,۸۵۲۲۰۶	۰,۹۷۳۲۴۳	سمنان
۱۰,۷۳۷۸۵	۶,۸۹۹۶۸۳	-	۱۰۳,۶۸۳۲	۱,۸۳۷۹۷۸	۱,۱۷۴۳۵۸	۳۱,۳۹۹۱۶	۸,۰۱۷۴۷	سیستان و بلوچستان
۲,۵۳۵۰۴۲	۲,۱۴۵۲۴۴	۱۱,۲۱۵۴۲	-	۳,۰۷۲۵۷۴	۱,۸۰۸۹۶	۸,۶۳۱۵۱۹	۱۰,۱۹۵۵۵	فارس
۰,۸۰۴۵۲۸	۱,۰۶۱۷۵۴	۴,۲۱۶۲۳	-	۰,۶۵۹۶۵۵	۰,۶۴۲۱۱۹	۲,۷۷۱۸۳۲	۵,۲۳۶۱۱۶	قزوین
۰,۶۶۰۲۸۱	۰,۲۱۲۸۳۲	-	-	۰,۳۱۱۳۸۸	۰,۲۸۳۰۲۴	۲,۶۴۶۶۹۵	۲,۲۱۸۷۱۴	قم
۰,۶۴۳۸۷۵	۰,۳۸۶۷۴۹	-	۱,۳۲۰۷۴۲	۰,۷۲۷۳۸۳	۰,۶۵۸۶۰۴	۳,۱۲۵۷۲	۳,۷۴۵۶۲۲	کردستان
۴,۶۱۶۲۷۳	۲,۶۸۹۹۷۲	۴۹,۶۱۱۱۶	-	۱,۰۹۰۶۶۱	۰,۸۶۴۴۹۱	۱۱,۴۸۵۱۱	۴,۱۳۶۰۷۴	کرمان
۰,۹۹۸۳۳	۰,۴۱۷۶۹۷	-	۵,۷۳۵۱۷۵	۰,۷۲۹۸۱۷	۰,۴۷۶۸۹۲	۸,۹۵۲۹۸۹	۲,۹۷۱۸۴۹	کرمانشاه
۱,۶۱۰۵۷۱	۰,۴۹۴۳۷۲	-	-	۲,۲۳۸۰۵۲	۰,۹۷۸۰۴۴	-	۱۸,۹۸۷۸۶	کهگیلویه و بویراحمد
۱,۰۵۷۹۰۳	۰,۴۷۱۹۹۷	۴۳,۶۸۶۱۹	۴,۲۳۰۶۳۴	۰,۸۱۶۵۳	۰,۷۰۱۳۸۲	۶,۳۷۲۳۷۲	۲,۸۴۴۷۰۷	گلستان
۰,۸۱۶۶۳۵	۰,۴۸۲۶۱	۸,۰۹۲۸۹۵	۴,۲۸۵۲۳۵	۰,۶۳۶۰۸۲	۰,۶۰۷۵۰۴	۵,۲۸۳۵۷۴	۲,۵۹۹۸۶۱	گیلان
۱,۱۰۴۲۵۸	۱,۰۰۹۳۳۷	۹,۷۴۷۵۶۲	۲۷,۰۶۳۳۳	۰,۶۶۸۱۴	۰,۴۵۹۲۸	۳,۹۸۰۱۴۶	۳,۷۰۳۶۳۲	لرستان
۰,۵۰۵۰۰۵	۰,۳۰۶۲۱۹	۷,۹۴۴۹	۰,۷۹۹۱۴۹	۰,۷۷۵۶۹۲	۰,۴۴۰۷۳۷	۲,۴۱۲۹۴۲	۰,۷۱۰۹۹	مازندران
۰,۶۴۷۲۱۶	۰,۳۹۰۲۴۶	۱۱,۳۹۴۴۳	۳,۵۵۳۹۹۹	۰,۵۸۹۶۱۷	۰,۶۰۷۴۷۴	۳,۷۷۶۶۱	۱,۸۶۵۱۶	مرکزی
۲۴,۴۹۰۰۷	۴,۷۱۲۶۸۲	۱۴,۹۵۰۵۱	۴۲,۳۵۴۷	۴,۴۲۰۵۹۳	۲,۲۹۳۸۷۲	۴۷,۹۸۵۶۲	۷,۶۰۳۰۴۶	هرمزگان
۰,۷۴۶۷۱۲	۰,۵۰۸۴۲۲	۱۲,۴۹۳۴۷	۷,۹۴۶۲۵۲	۰,۷۷۱۵۳۶	۰,۴۸۶۸۲۶	۳,۰۷۰۸	۲,۶۹۰۴۷۳	همدان
۱,۱۱۱۷۷۸	۱,۱۷۵۴۸	۶,۶۱۶۸۵	۶,۱۶۷۵۶۳	۱,۰۵۵۰۸۲	۰,۸۰۴۲۶۴	۴,۶۷۶۱۷۸	۳,۰۶۴۶۷۱	یزد

گردآوری اطلاعات

پیمایش «کودکان ایران در اینترنت: فرصت‌ها و تهدیدها» به منظور گردآوری اطلاعات و شواهد متقن فراملی پیرامون مخاطرات، فرصت‌ها و حقوق دسترسی کودکان، به خصوص در کشورهایی که گسترش اینترنت پدیده به نسبت جدیدی است، توسط یونیسف طراحی و تا کنون طی چندین سال در برخی از کشورهای جهان اجرا شده است. جامعه آماری آن افراد ۹ تا ۱۷ سال است. پرسشنامه اصلی دارای حدود ۴۵۰ گویه داشت که امکان اجرا را دشوار و در برخی مناطق ناممکن می‌کرد. لذا پایلوت با تعداد ۵۰ پرسشنامه در تهران انجام شد و نتایج آن مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. در مجموع از میان سوالات غیر اصلی پرسشنامه تعدادی از پرسش‌های که چارچوب مفهومی پژوهش را زیر سوال نمی‌برد حذف گردید. بعد از انجام مرحله پایلوت، پرسشنامه حدود ۲۷۰ گویه‌ای آماده گردآوری اطلاعات میدانی شد.

در ابتدا با توجه به بودجه در نظر گرفته شده و شرایط و زمان اجرا، پیشنهاد شده بود نمونه‌ای با تعداد ۵۰۰۰ پرسشنامه در سطح کشور با نسبت شهری و روستایی و با مراجعه به درب منازل انجام شود. لیکن با شیوع کرونا و کاهش شدید نرخ پاسخگویی در روش حضوری و مجازی شدن مدارس، مجبور به کنار گذاشتن روش حضوری (چه مراجعه به درب منازل و چه حضور در مدارس) شدیم.

برای پیدا کردن راهکار مناسب برای مرحله اجرا، جلسات کارشناسی متعددی با موضوع روش‌های جایگزین در پژوهشگاه برگزار گردید و در نهایت با توجه به مجازی شدن مدارس و استفاده از اپلیکیشن شاد^۱ به عنوان پلتفرم متمرکز و یکدست دانش‌آموزان کل کشور توسط وزارت آموزش و پرورش^۱، پیشنهاد شد روش اینترنتی در برنامه شاد، جایگزین روش حضوری در گردآوری اطلاعات و تکمیل پرسشنامه شود.

برهمن اساس با هماهنگی وزرای محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی و آموزش و پرورش و جلسات کارشناسی متعدد بین کارشناسان دو وزارت خانه، مقرر شد پیمایش مذکور، به عنوان کار مشترک توسط وزارتین انجام شود. بر همین اساس پرسشنامه مجازی توسط پژوهشگاه تهیه و لینک آن در اختیار وزارت آموزش و پرورش برای قرار داده شدن بر روی نرم افزار شاد قرار گرفت. دانش‌آموزان در صورت تمایل با مراجعه به لینک اقدام به تکمیل پرسشنامه نموده‌اند.

از اواخر اردیبهشت ماه، لینک پرسشنامه فعال شد و طی ۲۰ روز تعداد ۲۶۵۰۰ پرسشنامه به صورت اینترنتی تکمیل گردید. روزانه پرسشنامه‌های تکمیل شده کنترل و بر روند اجرا نظارت صورت می‌گرفت.

^۱. با داشتن حدود ۱۲ میلیون کاربر دانش‌آموز

در آخر پرسشنامه‌های تکمیل شده بعد از تکمیل مورد بررسی و ویرایش قرار گرفت. از میان آن، حدود ۱۱۵۰۰ پرسشنامه که به صورت کامل و دقیق تکمیل شده بود جدا شد. بعد از این مرحله عملیات وزن دهی براساس چهار متغیر؛ استان، شهری و روستایی، جنس و سن بر روی داده‌ها انجام شد.

گروه متخصصان

کل فرایند انجام پیمایش کودکان ایران در اینترنت از نظر سازمانی و روش شناختی تحت نظارت گروهی متنوع از ذینفعان انجام می‌شود. این گروه متشکل از متخصصانی در حوزه تحقیقات اجتماعی است که تجربه کافی هم از رابطه بین فناوری و کودکان داشته باشند.

مستند سازی

طبق آمار نامه کانادا (۲۰۰۳، صفحه ۶)، مستندسازی پیمایش باید به ضبط نسخه‌ای از پیمایش و تمامی اقدامات و مراحل پیمایش پردازد. "بنابراین، مستندات این پیمایش شامل مجموعه‌ای از اسناد فنی است که به وضوح هر مرحله از فرایند راتوصیف خواهند کرد. این مجموعه اسناد عبارتند از:

- یک گزارش روش شناختی شامل: مفاهیم و تعاریف، جمعیت مورد مطالعه پیمایش، طراحی و انتخاب نمونه، طراحی ابزار جمع‌آوری داده‌ها و پردازش داده‌ها
- گزارش تجزیه و تحلیل داده‌ها شامل: کد بندی داده‌ها، چیدمان پرونده داده‌ها، میکرو بانک اطلاعاتی، متغیرها و جداول، دیکشنری ابر داده و پارادیتا
- گزارش پیمایشی شامل: یافته‌ها و جدول بندی‌های اصلی
- هر گونه اسناد دیگری که مرتبط با کنترل کیفیت داده‌ها است.

مستندات همچنین شامل نتایج مصاحبه‌های شناختی، نتایج حاصل از پیش‌آزمون برای ارزیابی اثربخشی پرسشنامه (جریان سؤالات و زمان لازم برای پاسخ)، پیشنهادات کارشناسان برای بهبود کیفیت فرایند و کلیه گزارش‌های کنترل میدانی باشند. شامل:

- کتابچه راهنمای آموزشی مصاحبه‌کنندگان
- دستورالعمل‌های پاسخ‌دهندگان
- گزارش عملکرد در مصاحبه‌کنندگان

- گزارش مدیریت پروژه پیمایشی که جدول زمان بندی فعالیتها و اقدامات انجام شده توسط مدیران میدانی را توصیف می کند
- مشخصات مربوط به برنامه ها، نرم افزارها و قابلیت ها.
- مستندات این پیمایش باید در اختیار مدیریت، کاربران داده ها، مصاحبه کنندگان، متدولوژیست ها و تحلیلگران داده قرار گیرد.

۷- اصول اخلاقی راهنمای پژوهش

با توجه به معضلات اخلاقی ارائه شده در تحقیقات بین المللی در مورد استفاده کودکان از اینترنت و تنوع ملاحظات بومی خاص هر کشور، لازم است الزامات اخلاقی این حوزه مشخص شوند. این موارد دربرگیرنده حداقل شرایط و ملاحظات مربوط به پژوهش در حوزه کودکان، بدون توجه به زمینه و موضوع پژوهش، است. این اصول باید راهنمای برنامه ریزی، تحویل و انتشار پژوهش باشند. این اصول بر مبنایی حقوقی پایه ریزی شده اند و برگرفته از دستورالعمل های اخلاقی بین المللی هستند.

۷-۱) احترام

- کلیه فعالیت های تحقیقاتی باید حرمت همه افراد و عدم تبعیض را تضمین کنند. این امر نه تنها در هنگام جمع آوری داده ها بلکه در روش های مواجهه پژوهش با جامعه نیز باید در نظر گرفته شود.
- صدای کودکان می بایست شنیده شود. آن ها باید بتوانند آزادانه نظرات خود را درباره همه مواردی که بر زندگی آنها تأثیر می گذارد بیان کنند. آزادی بیان، اندیشه، اجتماع و دسترسی به اطلاعات حق آنهاست. برای این منظور، فرایند تحقیق، نتایج / نتایج احتمالی و نحوه انتشار باید کاملاً و به شکلی توضیح داده شود که منعکس کننده ظرفیت افراد درگیر باشد.
- مشارکت کودکان در پژوهش تماماً داوطلبانه و قابل مذاکره است و کودکان حق دارند در هر نقطه ای عقب نشینی کنند یا از مشارکت در فعالیت ها امتناع ورزند یا از پاسخ به سؤالات امتناع ورزند.
- کلیه کارکنان باید با صداقت، صداقت و بی طرفی در معاملات خود با کلیه ذینفعان رفتار کنند. تضادهای منافع باید در همان ابتدای فرایند پژوهش روشن شود.

۷-۲) مزایا و مضرات

- پژوهش نباید متضمن هیچ آسیبی باشد: نباید هیچ آسیب یا ضرری از جانب پژوهش متوجه شرکت کنندگان، خانواده‌ها و جوامع آنها باشد. در حالی که هدف اصلی تحقیق تولید داده‌های جدید است، این هدف هرگز نباید حقوق افراد شرکت کننده را تحت الشعاع خود قرار داده و آسیبی را متوجه آنها کند.
- بهزیستی و سلامت کودکان در اولویت است.
- مشارکت باید متضمن ارتقای منافع اصلی هر کودک در بستر فرهنگی و محیطی خاص خود باشد. در صورت امکان و معقول، مزایای مستقیم باید به شرکت کنندگان تعلق گیرد. در غیر این صورت، باید شواهد روشنی در مورد منافع جمعیت کودک گسترده‌تر ارائه شود.
- در صورت امکان و منطقی بودن، پژوهش می‌بایست مزایای مستقیمی برای شرکت کنندگان داشته باشد. در غیر این صورت، باید به روشنی توضیح داده شود که این پژوهش برای جمعیت گسترده‌تر کودکان چه منافعی دارد.
- نتایج و تبعات پژوهش نباید موجب دستکاری مستقیم یا غیرمستقیم، اجبار، خشونت، سوءاستفاده یا استثمار هیچ یک از شرکت کنندگان، خانواده‌ها و جوامع آنها باشد
- پژوهش باید حریم خصوصی و محرمانه بودن اطلاعات کودکان را تضمین کند. چگونگی اطمینان از این امر و محدودیت‌هایی که در این زمینه وجود دارد باید توضیح داده شود

۳-۷ عدالت

- عدالت در پژوهش به این معناست که مبنای انتخاب یا عدم انتخاب کودکان مشارکت کننده در پژوهش به خوبی توضیح داده شود.

فصل دوم :

مشخصات پاسخگویان

۲-۱- جنس

از مجموع ۱۱۰۶۹ کودک و نوجوان پاسخگو در پیمایش، ۴۹ درصد را دختران و ۵۱ درصد را پسران تشکیل می دهند.

جدول شماره ۲-۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنس

درصد ☐	فراوانی ☐	☐
۴۹,۰	۵۴۲۶	دختر ☐
۵۱,۰	۵۶۴۳	پسر ☐
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع ☐

۲-۲- سن

داده‌های جدول حاکی از آن است که میانگین سنی افراد حاضر در پیمایش ۱۲,۸ سال است. همچنین بر اساس یافته‌ها گروه سنی ۹ تا ۱۲ سال ۵۵,۵ درصد نمونه و گروه سنی ۱۳ تا ۱۷ سال ۴۴,۵ درصد نمونه را به خود اختصاص داده است.

جدول شماره ۲-۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن

درصد ☐	فراوانی ☐	☐
۵۵,۵	۶۱۴۹	۹ تا ۱۲ سال
۴۴,۵	۴۹۲۰	۱۳ تا ۱۷ سال
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع ☐
۱۲,۸۴		میانگین ☐

۲-۳- مقطع تحصیلی

۵۵,۶ درصد افراد نمونه در پیمایش دارای تحصیلات مقطع دبستان و ۴۴,۴ درصد در مقطع متوسطه تحصیل می کنند.

جدول شماره ۲-۳: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تحصیلات

درصد فراوانی	فراوانی	
۵۵,۶	۶۱۵۰	ابتدائی
۴۴,۴	۴۹۱۹	متوسطه
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

۲-۴- محل سکونت

۷۹,۲ درصد پاسخگویان ساکن مناطق شهری و ۲۰,۸ درصد نیز ساکن مناطق روستایی هستند.

جدول شماره ۲-۴: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب محل سکونت

درصد فراوانی	فراوانی	
۷۹,۲	۸۷۷۰	شهر
۲۰,۸	۲۲۹۹	روستا
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

۲-۵- محل تولد

۹۷,۴ درصد افراد نمونه متولد ایران و ۱ درصد متولد غیر از ایران هستند. ۱,۶ درصد نیز به سوال مربوط به محل تولدشان پاسخ نداده‌اند.

جدول شماره ۲-۵: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب محل تولد

درصد فراوانی	فراوانی	
۹۷,۴	۱۰۷۸۵	ایران
۱,۰	۱۱۱	غیر از ایران
۱,۶	۱۷۳	بی پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

۲-۶- اعضای خانواده

برای بررسی وضعیت زندگی افراد نمونه در سوالی پرسیده شده است «در خانه بیشتر با چه کسی زندگی می‌کنی؟». بر اساس داده‌ها، اکثر کودکان و نوجوانان (۸۴,۷ درصد) با پدر و مادر زندگی می‌کنند. ۴,۵ درصد فقط با مادر و ۰,۹ درصد فقط با پدر زندگی می‌کنند. ۱,۲ درصد نیز گفته‌اند با خواهر و برادر و ۱ درصد با پدر بزرگ و مادر بزرگ خود زندگی می‌کنند.

جدول شماره ۲-۶: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب افرادی که با آن‌ها زندگی می‌کنند

درصد فراوانی	فراوانی	
۸۴,۷	۹۳۶۵	مادر و پدر
۴,۵	۵۰۰	فقط مادر
۱,۲	۱۳۵	برادرها و خواهرها
۱,۰	۱۰۷	پدر بزرگ و مادر بزرگ یا سایر خویشاوندان
۰,۹	۱۰۵	فقط پدر
۰,۷	۷۵	نامادری یا مادر خوانده
۰,۴	۴۳	تنها زندگی می‌کنم
۰,۳	۳۵	زندگی در بهزیستی
۰,۲	۲۰	نا پدری و پدرخوانده
۰,۱	۵۶۹	سایر
۱,۰	۱۱۵	بی‌پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

فصل سوم : دسترسى به اينترنت

۳-۱- سن شروع استفاده از اینترنت

در پاسخ به سوال «وقتی که برای اولین بار از اینترنت استفاده کردی چند سال داشتی؟»، ۵۹,۱ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند برای اولین بار که از اینترنت استفاده کرده‌اند ۱۰ سال و کمتر داشته‌اند. ۳۱,۴ درصد ۱۱ تا ۱۵ سال سن داشته‌اند و ۲,۳ درصد بیش از ۱۵ سال بوده‌اند.

جدول شماره ۳-۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن شروع استفاده از اینترنت

درصد فراوانی	فراوانی	
۳۲,۰	۳۵۴۵	۸ سال
۱۱,۹	۱۳۱۲	۹ سال
۱۵,۲	۱۶۷۸	۱۰ سال
۱۰,۶	۱۱۶۹	۱۱ سال
۹,۹	۱۰۹۱	۱۲ سال
۵,۱	۵۶۷	۱۳ سال
۳,۴	۳۷۳	۱۴ سال
۲,۴	۲۶۱	۱۵ سال
۱,۳	۱۴۶	۱۶ سال
۱,۰	۱۰۹	۱۷ سال
۷,۴	۸۱۸	بی‌پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع
	۱۰,۱	میانگین

۲-۳- میزان استفاده از اینترنت

در سؤالی دیگر از افراد نمونه پرسیده شده است «چند وقت یکبار از اینترنت استفاده می‌کنید؟». نزدیک به ۳۵ درصد گفته‌اند بندرت و ۶,۱ درصد حداقل هر ماه یا هر هفته از اینترنت استفاده می‌کنند. ۲۷,۵ درصد چندین بار در روز و ۱۴,۲ درصد روزانه یا تقریباً روزانه از اینترنت استفاده می‌کنند. ۱۰ درصد نیز گفته‌اند تمام وقت از اینترنت استفاده می‌کنند.

جدول شماره ۳-۴: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان استفاده از اینترنت

درصد فراوانی	فراوانی	
۳۵,۱	۳۸۸۸	بندرت
۲,۸	۳۰۸	حداقل هر ماه
۳,۳	۳۶۰	حداقل هر هفته
۱۴,۲	۱۵۷۷	روزانه یا تقریباً روزانه
۲۷,۵	۳۰۴۸	چندین بار در روز
۱۰,۰	۱۱۰۳	تمام وقت
۷,۱	۷۸۵	بی پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

۳-۳- دسترسی به اینترنت

در ادامه پرسیده شده است «آیا هر زمان که به اینترنت نیاز داشته باشی به آن دسترسی داری؟». ۳۶,۵ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند هر زمان نیاز داشته باشند به اینترنت دسترسی دارند. در مقابل ۵,۹ درصد گفته‌اند هرگز به اینترنت دسترسی ندارند.

جدول شماره ۳-۷: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان دسترسی به اینترنت

درصد فراوانی	فراوانی	
۵,۹	۶۵۸	هرگز
۲۸,۹	۳۱۹۷	گاهی
۲۸,۳	۳۱۳۶	اغلب
۳۶,۵	۴۰۳۲	همیشه
۰,۴	۴۶	بی پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

در ادامه از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت که هر زمان به اینترنت نیاز داشته باشند به آن دسترسی ندارند پرسیده شده است «بیشتر به چه دلیل است که نمی‌توانی به اینترنت دسترسی داشته باشی؟». لازم به ذکر است در این سوال پاسخگویان امکان انتخاب چند گزینه را داشته‌اند. ۱۵,۹ درصد کودکان کاربر اینترنت به دلیل گرانی هزینه اینترنت و ۱۲,۹ درصد به دلیل عدم اجازه والدین نمی‌توانند همیشه به اینترنت دسترسی داشته باشند. در مراتب بعدی دلایلی چون گرانی دستگاه‌های لازم (۷,۶ درصد)، سیگنال ضعیف (۶,۵ درصد) و وقت‌گیری اینترنت (۵,۹ درصد) مطرح

شده است.

جدول شماره ۳-۱۰: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب دلایل در دسترس نبودن همیشگی اینترنت

درصد بر حسب افرادی که دسترسی همیشگی ندارند	درصد بر حسب کل افراد	فراوانی	
۲۵,۰	۱۵,۹	۱۷۵۹	هزینه اینترنت خیلی گران است
۲۰,۳	۱۲,۹	۱۴۲۶	والدینم به من اجازه نمی دهند
۱۲,۰	۷,۶	۸۴۵	دستگاه های لازم (تلفن همراه هوشمند، کامپیوتر، تبلت) خیلی گران هستند
۱۰,۲	۶,۵	۷۱۸	در مکانی که من زندگی می کنم، سیگنال (آنتن) خیلی ضعیف است یا وجود ندارد
۸,۳	۵,۳	۵۸۷	اینترنت خیلی وقت گیر است
۷,۵	۴,۸	۵۳۱	زمان کافی برای آنلاین شدن ندارم
۵,۰	۳,۲	۳۵۴	اینترنت برای افراد هم سن من نیست
۳,۸	۲,۴	۲۶۶	من درباره حریم خصوصی ام نگران هستم
۳,۴	۲,۲	۲۳۸	اینترنت آن چیزی را که من می خواهم برآیم فراهم نمی کند
۰,۹	۰,۶	۶۲	معلمانم به من اجازه نمی دهند
۰,۴	۰,۲	۲۶	استفاده از آن خیلی سخت است
۹,۳	۵,۹	۶۵۷	سایر

۳-۴- میزان استفاده از اینترنت در مکان‌های مختلف

در راستای بررسی فضاهایی که کودکان و نوجوانان در آن‌ها بیشتر از اینترنت استفاده می‌کنند، در سوالی پرسیده شده است «چند وقت یکبار در مکان‌های زیر آنلاین می‌شوی یا از اینترنت استفاده می‌کنی؟». بیشترین فضایی که در آن آنلاین می‌شوند خانه و در رتبه دوم مدرسه است. ۲۸ درصد گفته‌اند تقریباً همیشه در خانه آنلاین هستند و ۲۲٫۴ درصد نیز گفته‌اند که در مدرسه همیشه آنلاین هستند. کمترین میزان نیز مربوط به استفاده از اینترنت در مسیر و در مکان‌های عمومی می‌باشد.

جدول شماره ۳-۱۲: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان استفاده از اینترنت در مکان‌های مختلف

بی‌پاسخ	تقریباً همیشه		چندین بار در روز		روزانه یا تقریباً روزانه		حداقل هر هفته		حداقل هرماه		به ندرت		هرگز			
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۲۸٫۳	۳۱۳۹	۲۲٫۴	۲۴۷۹	۱۴٫۰	۱۵۴۶	۱۲٫۷	۱۴۰۱	۱٫۸	۲۰۳	۲٫۰	۲۲۲	۴٫۷	۵۱۷	۱۴٫۱	۱۵۶۲	مدرسه
۳٫۸	۴۲۰	۲۸٫۰	۳۰۹۴	۳۲٫۳	۳۵۷۷	۱۸٫۹	۲۰۹۵	۳٫۰	۳۲۹	۲٫۱	۲۳۸	۹٫۳	۱۰۲۹	۲٫۶	۲۸۷	خانه
۳٫۵	۳۹۰	۱۰٫۱	۱۱۲۰	۹٫۵	۱۰۵۰	۷٫۱	۷۸۳	۷٫۵	۸۳۰	۴٫۸	۵۳۱	۳۴٫۲	۳۷۸۸	۲۳٫۳	۲۵۷۷	در خانه دوستان یا خویشاوندان
۲٫۴	۲۶۵	۵٫۳	۵۹۲	۴٫۰	۴۴۷	۲٫۹	۳۲۱	۲٫۷	۲۹۷	۳٫۶	۳۹۳	۲۸٫۷	۳۱۷۸	۵۰٫۴	۵۵۷۶	در مکان‌های عمومی (کتابخانه، پارک‌ها، کافه‌ها، فروشگاه‌های کامپیوتر)
۲٫۱	۲۳۶	۵٫۴	۵۹۸	۳٫۲	۳۵۵	۳٫۵	۳۸۹	۳٫۰	۳۳۶	۲٫۸	۳۱۳	۲۸٫۶	۳۱۶۶	۵۱٫۳	۵۶۷۶	در مسیر (خیابان، مترو، اتوبوس یا ماشین)

۳-۵- میزان استفاده از دستگاه‌های مختلف برای دسترسی به اینترنت

برای شناسایی ابزارهای دسترسی به اینترنت در سوالی پرسیده شده است «چند وقت یکبار برای وارد شدن به اینترنت از دستگاه‌های زیر استفاده می‌کنی؟». نتایج نشان می‌دهد بیشترین ابزار دسترسی کودکان و نوجوانان به اینترنت، تلفن همراه هوشمند است. ۴۲,۵ درصد تقریباً همیشه و ۱۴,۸ درصد چندبار در روز به وسیله تلفن همراه از اینترنت استفاده می‌کنند. در مرتبه بعدی با اختلاف زیادی تبلت قرار دارد که ۹,۴ درصد گفته‌اند تقریباً همیشه و ۵ درصد چندین بار در روز با تبلت از اینترنت استفاده می‌کنند. ۷۸ درصد گفته‌اند هرگز از تلویزیون برای اتصال به اینترنت استفاده نمی‌کنند و این میزان برای دستگاه‌های بازی (۷۷,۵ درصد)، کامپیوتر رومیزی (۷۰ درصد) و لپ‌تاپ یا نوت‌بوک (۶۶,۵ درصد) نیز قابل توجه است.

جدول شماره ۳-۲۳: توزیع پاسخگویان برحسب میزان استفاده از دستگاه‌های مختلف برای دسترسی به اینترنت

بی‌پاسخ	تقریباً همیشه		چندین بار در روز		روزانه یا تقریباً روزانه		حداقل هر هفته		حداقل هر ماه		به ندرت		هرگز			
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۲,۰	۲۱۸	۴۲,۵	۴۷۰۲	۱۴,۸	۱۶۳۸	۱۱,۱	۱۲۳۱	۳,۸	۴۱۷	۲,۴	۲۶۸	۱۲,۵	۱۳۸۱	۱۱,۰	۱۲۱۴	دستگاه تلفن همراه هوشمند
۲,۰	۲۲۵	۹,۴	۱۰۴۵	۵,۰	۵۵۴	۴,۳	۴۷۴	۱,۸	۱۹۸	۱,۶	۱۸۰	۱۰,۶	۱۱۷۳	۶۵,۲	۷۲۲۰	تبلت
۱,۹	۲۱۱	۴,۰	۴۴۴	۳,۶	۴۰۰	۳,۷	۴۱۳	۴,۴	۴۹۱	۳,۲	۳۵۳	۱۲,۷	۱۴۰۲	۶۶,۵	۷۳۵۵	لپ‌تاپ یا نوت‌بوک
۱,۳	۱۴۹	۳,۹	۴۳۲	۲,۷	۳۰۴	۳,۳	۳۶۹	۳,۵	۳۹۳	۳,۱	۳۴۸	۱۲,۰	۱۳۲۶	۷۰,۰	۷۷۴۸	کامپیوتر رومیزی
۱,۵	۱۶۱	۲,۸	۳۱۱	۱,۹	۲۱۵	۱,۹	۲۰۶	۲,۶	۲۸۴	۲,۱	۲۲۹	۹,۸	۱۰۸۱	۷۷,۵	۸۵۸۲	دستگاه‌های بازی
۱,۱	۱۲۷	۲,۰	۲۲۰	۲,۰	۲۲۷	۲,۰	۲۲۵	۲,۶	۲۸۹	۲,۲	۲۴۵	۹,۹	۱۰۹۹	۷۸,۰	۸۶۳۷	تلویزیون

۳-۶- داشتن وسیله شخصی برای دسترسی به اینترنت

در ادامه، از افراد نمونه پرسیده شده است «آیا دستگاه‌هایی که برای اینترنت استفاده می‌کنی مال خودت هستند؟». نتایج نشان می‌دهد ۵۰,۲ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت دستگاه تلفن هوشمند شخصی دارند و تنها ۶,۳ درصد کودکان و نوجوانان ۹ تا ۱۷ سال گروه نمونه اصلاً از تلفن همراه هوشمند استفاده نمی‌کنند. ۲۴,۳ درصد تبلت، ۱۷,۶ درصد کامپیوتر رومیزی، ۱۶,۵ درصد لپ‌تاپ یا نوت‌بوک، ۱۳,۵ درصد دستگاه‌های بازی و ۱۱ درصد تلویزیون متعلق به خودشان را دارند.

جدول شماره ۳-۳۶: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب داشتن دستگاه‌های اتصال به اینترنت به صورت شخصی

بی پاسخ		استفاده نمی‌کند		خیر		بله		
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۰,۵	۵۷	۶,۳	۶۹۸	۴۲,۹	۴۷۵۲	۵۰,۲	۵۵۶۲	دستگاه تلفن همراه هوشمند
۲,۳	۲۵۴	۵۳,۰	۵۸۶۹	۲۰,۴	۲۲۵۷	۲۴,۳	۲۶۸۹	تبلت
۲,۳	۲۵۹	۵۵,۸	۶۱۷۵	۲۴,۲	۲۶۸۲	۱۷,۶	۱۹۵۳	کامپیوتر رومیزی
۲,۳	۲۵۸	۵۴,۲	۶۰۰۵	۲۷,۰	۲۹۸۴	۱۶,۵	۱۸۲۳	لپ‌تاپ یا نوت‌بوک
۲,۵	۲۸۱	۶۵,۰	۷۱۹۲	۱۹,۰	۲۱۰۰	۱۳,۵	۱۴۹۶	دستگاه‌های بازی
۲,۴	۲۶۶	۶۰,۰	۶۶۳۸	۲۶,۶	۲۹۴۹	۱۱,۰	۱۲۱۶	تلویزیون

نوع بهره‌مندی دستگاه در خانواده

در ادامه از افراد نمونه پرسیده شده است «کدام یک از موارد زیر درباره شما صحیح است؟». ۶۶٫۸ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند در خانواده‌شان هر نفر دستگاه اختصاصی خودش برای اتصال به اینترنت را دارد. ۳۸٫۶ درصد از دستگاه متعلق به پدر یا مادرشان استفاده می‌کنند و ۱۲٫۹ درصد گفته‌اند یک دستگاه جدا برای بچه‌ها وجود دارد که به صورت مشترک استفاده می‌کنند.

جدول شماره ۳-۴: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع بهره‌مندی دستگاه در خانواده به تفکیک متغیرهای

جمعیت‌شناختی

درصد فراوانی	فراوانی	
۶۶٫۸	۵۱۷۸	هر نفر دستگاه اختصاصی خودش را دارد
۳۸٫۶	۴۲۷۴	از دستگاه پدر یا مادر استفاده می‌کنیم
۱۲٫۹	۱۴۲۴	یک دستگاه جدا برای بچه‌ها وجود دارد
۱٫۷	۱۹۳	بی‌پاسخ
۱۰۰٫۰	۱۱۰۶۹	جمع

میزان مالکیت دستگاه اختصاصی در خانواده بین دخترها (۴۸٫۲ درصد) تا حدی بیش از پسرها (۴۷ درصد) است. نوجوانان ۱۳ تا ۱۷ سال (۶۲٫۶ درصد) به طور معناداری بیش از گروه سنی ۹ تا ۱۲ سال گفته‌اند در خانواده هر فرد دستگاه متعلق به خودش را دارد و در مقابل ۴۹٫۷ درصد کودکان ۹ تا ۱۲ سال از دستگاه پدر و مادرشان استفاده می‌کنند. در مناطق شهری نیز ۵۰٫۷ درصد کاربران کودک و نوجوان گفته‌اند در خانواده‌شان هر نفر دستگاه اختصاصی خودش را دارد درحالی‌که این میزان در مناطق روستایی ۳۵٫۸ درصد است.

به اینترنت

در این قسمت از افراد نمونه پرسیده شده است «از چه راه به اینترنت وصل می‌شوی؟». نتایج نشان می‌دهد پرکاربردترین روش کودکان و نوجوانان برای اتصال به اینترنت استفاده از اینترنت تلفن همراه است که ۷۴٫۴ درصد گفته‌اند از این روش استفاده می‌کنند. در رتبه دوم استفاده از وای‌فای خانگی است که ۴۸٫۳ درصد از آن استفاده می‌کنند. ۳۴٫۴ درصد نیز گفته‌اند در هر جا و هر زمان که بتوانند برای اینترنت هزینه کنند از آن استفاده می‌کنند. ۷٫۶ درصد نیز گفته‌اند از اینترنت رایگان در مکان‌های عمومی استفاده می‌کنند که طبق جدول کمترین میزان را بین پاسخ‌ها دارد.

جدول شماره ۳-۴: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب روش اتصال به اینترنت

بی‌پاسخ		خیر		بله		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲٫۳	۲۵۲	۲۳٫۳	۲۵۷۹	۷۴٫۴	۸۲۳۸	از اینترنت تلفن همراه استفاده می‌کنم.
۳٫۸	۴۱۸	۴۷٫۹	۵۳۰۳	۴۸٫۳	۵۳۴۸	از اینترنت وای‌فای خانگی استفاده می‌کنم.

۵,۰	۵۴۹	۶۰,۶	۶۷۰,۹	۳۴,۴	۳۸۱۱	در هر جا و هر زمان که بتوانم برای اینترنت هزینه کنم از آن استفاده می‌کنم.
۴,۶	۵۰۴	۸۷,۸	۹۷۲,۰	۷,۶	۸۴۵	از اینترنت رایگان در مکان‌های عمومی مثل مدرسه، کافه‌ها، کتابخانه‌ها، استفاده می‌کنم.

طبق نتایج آزمون‌های آماری، میزان استفاده از روش‌های پرکاربرد مثل اینترنت تلفن، وای‌فای خانگی و استفاده در هر زمان و هر مکان بین دخترها و پسرها تفاوت معناداری ندارد. درخصوص استفاده از اینترنت رایگان، نتایج بیانگر استفاده بیشتر پسرها در مقایسه با دخترها از این نوع اینترنت است. ۹,۳ درصد پسرها و در مقابل ۶,۶ درصد دخترها گفته‌اند از اینترنت رایگان در مکان‌های عمومی استفاده می‌کنند.

۳-۸- مدت زمان استفاده از اینترنت در شبانه‌روز

در این بخش از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «چند ساعت در روز برای استفاده از اینترنت زمان صرف می‌کنی؟». ۱۷,۲ درصد در روز کمتر از یک ساعت از اینترنت استفاده می‌کنند. ۲۱,۱ درصد یک تا دو ساعت، ۲۵,۱ درصد سه تا چهار ساعت و ۱۹,۲ درصد پنج تا شش ساعت در روز از اینترنت استفاده می‌کنند. ۱۶,۸ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند در روز حدود هفت ساعت یا بیشتر از اینترنت استفاده می‌کنند.

جدول شماره ۳-۵۲: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان استفاده از اینترنت در شبانه‌روز

درصد فراوانی	فراوانی	
۹,۸	۱۰۸۱	بسیار کم
۷,۴	۸۲۴	حدود نیم ساعت
۹,۴	۱۰۴۴	حدود یک ساعت
۱۱,۷	۱۲۹۷	حدود دو ساعت
۱۳,۷	۱۵۱۳	حدود سه ساعت
۱۱,۴	۱۲۵۸	حدود چهار ساعت
۱۰,۶	۱۱۷۷	حدود پنج ساعت
۸,۶	۹۵۲	حدود شش ساعت
۱۶,۸	۱۸۵۵	حدود هفت ساعت یا بیشتر
۰,۶	۶۸	بی‌پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

در این بخش از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «در دو روز تعطیل آخر هفته (یعنی پنجشنبه و جمعه)، چند ساعت زمان صرف استفاده از اینترنت می‌کنی؟». ۳۱ درصد در روز کمتر از یک ساعت از اینترنت استفاده می‌کنند. ۲۳,۱ درصد یک تا دو ساعت، ۱۸ درصد سه تا چهار ساعت و ۱۲,۹ درصد پنج تا شش ساعت در روزهای آخر هفته از اینترنت استفاده می‌کنند. ۱۴,۶ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند در آخر هفته‌ها حدود هفت ساعت یا بیشتر از

اینترنت استفاده می کنند.

جدول شماره ۳-۵۵: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان استفاده از اینترنت در آخر هفته

درصد فراوانی	فراوانی	
۲۲,۱	۲۴۴۲	بسیار کم یا هیچ
۸,۹	۹۸۴	حدود نیم ساعت
۱۲,۷	۱۴۱۰	حدود یک ساعت
۱۰,۴	۱۱۵۰	حدود دو ساعت
۹,۶	۱۰۵۹	حدود سه ساعت
۸,۴	۹۳۲	حدود چهار ساعت
۶,۹	۷۶۸	حدود پنج ساعت
۶,۰	۶۶۸	حدود شش ساعت
۱۴,۶	۱۶۱۲	حدود هفت ساعت یا بیشتر
۰,۴	۴۴	بی پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

فصل چهارم :

فرصت‌ها و رفتارها

۴-۱- احساس کودکان زمان حضور در اینترنت

در این بخش برای سنجش احساس کودکان و نوجوانان در اینترنت از آن‌ها پرسیده شده است «آیا وقتی در اینترنت هستی اوقات خوشی داری؟». ۲۹,۶ درصد در پاسخ به این سوال گفته‌اند همیشه در اینترنت احساس خوشی دارند. ۵۱ درصد گفته‌اند گاهی وقت‌ها احساس خوشی در اینترنت دارند و در مقابل ۱۳,۱ درصد کودکان و نوجوانان اغلب اوقات وقتی در اینترنت هستند اوقات خوشی ندارند. ۴,۱ درصد نیز به سایر موارد اشاره کرده‌اند و ۲,۲ درصد به این سوال پاسخ نداده‌اند.

جدول شماره ۴-۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تجربه اوقات خوش در اینترنت

درصد فراوانی	فراوانی	
۲۹,۶	۳۲۷۸	بلی، همیشه
۵۱,۰	۵۶۳۷	بلی، گاهی وقت‌ها
۱۳,۱	۱۴۵۵	اغلب اوقات خیر
۴,۱	۴۵۷	سایر
۲,۲	۲۴۲	بی پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

۴-۲- ارزیابی کودکان از مناسب بودن محتواهای موجود در اینترنت

در ادامه از کاربران پرسیده شده است نظر شما درباره این جمله چیست؟ «در اینترنت چیزهای زیادی وجود دارد که برای بچه‌های همسن من مناسب است». ۴۶,۱ درصد کودکان و نوجوانان معتقد این گویه تا حدودی درست است و ۱۷,۱ درصد گفته‌اند کاملاً درست است و ۱۳,۵ درصد نیز معتقدند بسیار درست است. در مقابل ۱۸,۸ درصد با این گویه مخالف بوده و معتقدند درست نیست.

جدول شماره ۴-۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان موافقت با مناسب بودن محتواهای موجود در اینترنت

درصد فراوانی	فراوانی	
۱۸,۸	۲۰۷۸	درست نیست
۴۶,۱	۵۰۹۶	تا حدودی درست است
۱۷,۱	۱۸۹۷	کاملاً درست است
۱۳,۵	۱۴۹۹	بسیار درست است
۴,۵	۴۹۹	بی پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۹۶	جمع

۳-۴- رفتارهای اینترنتی

۱-۳-۴- رفتارهای آموزشی در اینترنت

در راستای شناسایی نوع رفتارهای کودکان و نوجوانان در اینترنت میزان پرداختن آن‌ها به فعالیت‌های گوناگون پرسیده شده و خواسته شده است بگویند در یک ماه گذشته چقدر هریک از کارها را به صورت اینترنتی انجام داده‌اند. در اولین بخش به فعالیت آموزشی پرداخته شده و پرسیده شده است «تا چه اندازه در اینترنت به کسب اطلاعات درباره فرصت‌های شغلی و آموزشی می‌پردازند».

۲۹,۷ درصد کودکان و نوجوانان هرگز در اینترنت به کسب اطلاعات درباره فرصت‌های شغلی و آموزشی نمی‌پردازند. در مقابل نیز ۱۷,۷ درصد چندین بار در روز یا همیشه به این فعالیت می‌پردازند.

جدول شماره ۴-۷: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان پرداختن به فعالیت‌های آموزشی در اینترنت

بی پاسخ	تقریباً همیشه		چندین بار در روز		روزانه یا تقریباً روزانه		حداقل هر هفته		به ندرت		هرگز			
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۱,۷	۱۹۳	۹,۶	۱۰۵۹	۸,۱	۸۹۳	۹,۸	۱۰۹۰	۱۵,۶	۱۷۲۲	۲۵,۵	۲۸۱۹	۲۹,۷	۳۲۹۳	کسب اطلاعات درباره فرصت‌های شغلی و آموزشی

۲-۳-۴- رفتارهای مبتنی بر مشارکت اجتماعی در اینترنت

رفتارهای مبتنی بر مشارکت اجتماعی یکی دیگر از ابعادی بوده است که از کاربران کودک و نوجوان در اینترنت پرسیده شده است. ۳۴,۸ درصد هرگز در اینترنت به کسب اطلاع از رویدادهای مربوط به محله یا شهر نمی‌پردازند و در مقابل ۲۲,۸ درصد تقریباً به صورت روزانه یا بیشتر به این موضوعات می‌پردازند.

«گفت‌وگو با افرادی از مکان‌ها و شخصیت‌هایی متفاوت از خودم» یکی دیگر از فعالیت‌های مورد بررسی بوده است که ۴۲,۶ درصد هرگز به آن نمی‌پردازند و ۲۳,۸ درصد تقریباً به صورت روزانه یا بیشتر به این موضوعات می‌پردازند.

جدول شماره ۴-۱۰: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان پرداختن به فعالیت‌های مبتنی بر مشارکت اجتماعی در

اینترنت

بی پاسخ	تقریباً همیشه		چندین بار در روز		روزانه یا تقریباً روزانه		حداقل هر هفته		به ندرت		هرگز			
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۱,۵	۱۶۷	۸,۷	۹۶۰	۵,۱	۵۶۵	۹,۰	۹۹۸	۱۲,۳	۱۳۶۰	۲۸,۶	۳۱۶۳	۳۴,۸	۳۸۵۶	اطلاع از رویدادهای مربوط به محله یا شهر
۰,۹	۱۰۳	۸,۵	۹۴۳	۷,۰	۷۷۵	۸,۳	۹۱۶	۱۰,۰	۱۱۱۰	۲۲,۷	۲۵۱۳	۴۲,۶	۴۷۰۹	گفت‌وگو با افرادی از مکان‌ها و شخصیت‌هایی

۴-۳-۳- رفتارهای مبتنی بر مشارکت مدنی در اینترنت

در این بخش در خصوص رفتارهای مدنی کودکان و نوجوانان در اینترنت سوال شده است. ۳۸,۷ افراد نمونه گفته‌اند هرگز از طریق اینترنت اخبار را پیگیری نمی‌کنند و در مقابل ۲۶,۱ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند تقریباً به صورت روزانه یا بیشتر در اینترنت پیگیر اخبار هستند. بحث درباره مسائل اجتماعی یا سیاسی با آدم‌های دیگر اقدامی بوده است که به عنوان مشارکت مدنی سنجیده شده. اکثر کودکان و نوجوانان (۶۷,۸ درصد) گفته‌اند در اینترنت هرگز به این فعالیت نمی‌پردازند. ۱۷,۵ درصد به ندرت، ۴,۸ درصد حداقل هر هفته و ۸,۸ درصد تقریباً روزانه یا بیشتر در اینترنت به بحث‌های سیاسی و اجتماعی با آدم‌های دیگر می‌پردازند.

جدول شماره ۴-۱۵: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان پرداختن به فعالیت‌های مبتنی بر مشارکت مدنی در اینترنت

بی پاسخ	تقریباً همیشه		چندین بار در روز		روزانه یا تقریباً روزانه		حداقل هر هفته		به ندرت		هرگز			
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۱,۱	۱۲۰	۹,۴	۱۰۴۱	۶,۶	۷۲۵	۱۰,۱	۱۱۱۴	۱۰,۴	۱۱۴۷	۲۳,۷	۲۶۲۶	۳۸,۷	۴۲۹۶	پیگیری اخبار
۱,۱	۱۱۷	۳,۳	۳۶۳	۲,۳	۲۵۶	۳,۲	۳۵۳	۴,۸	۵۳۵	۱۷,۵	۱۹۳۹	۶۷,۸	۷۵۰۶	بحث درباره مسائل اجتماعی یا سیاسی با آدم‌های دیگر

۴-۳-۴- رفتارهای مبتنی بر مشارکت خلاق در اینترنت

میزان پرداختن به فعالیت‌های مبتنی بر مشارکت خلاق با سه نوع فعالیت سنجیده شده است.

۱۱,۹ درصد گفته‌اند تقریباً روزانه یا همیشه ویدیوهایی که ساخته‌اند را در اینترنت به اشتراک می‌گذارند. در مقابل ۵۳,۹ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند هرگز این کار را انجام نمی‌دهند. ۲۳,۱ درصد به ندرت و ۱۰,۳ درصد حداقل هر هفته این کار را انجام می‌دهند.

۷۸,۷ درصد کودکان و نوجوانان هرگز مطلبی در وبلاگ یا وبسایت منتشر نمی‌کنند. در مقابل ۵,۴ درصد تقریباً روزانه یا بیشتر مطالبشان را انتشار می‌دهند و ۱۰,۷ درصد به ندرت و ۳,۸ درصد حداقل هر هفته به این کار می‌پردازند.

به اشتراک گذاشتن ویدیو یا آهنگ‌های دیگران در مقایسه با سایر فعالیت‌های مشارکت خلاق بیشتر انجام می‌شود. نیمی از کودکان و نوجوانان گفته‌اند هرگز ویدیو یا آهنگ‌های دیگران را به اشتراک نمی‌گذارند. ۱۲,۹ درصد تقریباً روزانه یا بیشتر این کار را انجام می‌دهند و ۲۶,۱ درصد گفته‌اند به ندرت و ۹,۷ درصد حداقل هر هفته ویدیو یا آهنگ‌های دیگران را به اشتراک می‌گذارند.

جدول شماره ۴-۲۰: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان پرداختن به فعالیت‌های مبتنی بر مشارکت خلاق در اینترنت

بی‌پاسخ		تقریباً همیشه		چندین بار در روز		روزانه یا تقریباً روزانه		حداقل هر هفته		به ندرت		هرگز		
۰,۸	۹۱	۴,۸	۵۳۰	۲,۸	۳۱۱	۴,۳	۴۷۳	۱۰,۳	۱۱۴۴	۲۳,۱	۲۵۶۰	۵۳,۹	۵۹۶۰	به اشتراک گذاشتن ویدیوهایی که ساخته‌ام
۱,۴	۱۶۰	۱,۹	۲۱۰	۱,۴	۱۵۸	۲,۱	۲۳۲	۳,۸	۴۱۸	۱۰,۷	۱۱۸۱	۷۸,۷	۸۷۱۰	انتشار مطالب در وبلاگ یا وبسایت اینترنتی خودم
۱,۲	۱۳۸	۵,۱	۵۶۳	۲,۷	۳۰۲	۵,۱	۵۶۶	۹,۷	۱۰۷۵	۲۶,۱	۲۸۹۳	۵۰,۱	۵۵۳۲	به اشتراک گذاشتن ویدیو یا آهنگ‌های دیگران

۴-۳-۵- رفتارهای مبتنی بر روابط اجتماعی در اینترنت

رفتارهای مبتنی بر روابط اجتماعی کودکان و نوجوانان در اینترنت با پنج گویه سنجیده شده است. بیشترین فعالیت مورد استقبال کودکان و نوجوانان در این بخش استفاده از برنامه‌های ارسال پیام‌های فوری است. ۵۷,۴ درصد گفته‌اند تقریباً روزانه یا بیشتر از برنامه‌های ارسال پیام‌های فوری استفاده می‌کنند. ۱۷,۸ درصد نیز گفته‌اند هرگز از این برنامه‌ها استفاده نمی‌کنند. در رتبه دوم صحبت با خانواده و دوستانی که دور از فرد هستند بیشترین فعالیت کودکان نوجوانان است. ۱۷,۴ درصد روزانه یا بیشتر، ۲۲,۹ درصد حداقل هر هفته و ۳۲,۷ درصد به ندرت با خانواده یا دوستانی که از آن‌ها دور هستند ارتباط دارند. ۲۶,۲ درصد نیز هرگز به این فعالیت نمی‌پردازند.

رتبه سوم از فعالیت‌های مبتنی بر روابط اجتماعی به اظهار نظر درباره پست‌هایی که دوستان و خانواده در گروه‌های اینترنتی و موبایلی قرار داده‌اند اختصاص دارد. ۵,۹ درصد به صورت روزانه یا بیشتر، ۸,۶ درصد حداقل هر هفته و ۲۷,۹ درصد به ندرت به این فعالیت می‌پردازند. ۴۴,۸ درصد نیز گفته‌اند هرگز درباره پست‌هایی که دوستان و خانواده در گروه‌های اینترنتی و موبایلی قرار می‌دهند اظهار نظر نمی‌کنند.

مراجعه به سایت شبکه‌های اجتماعی در بین فعالیت‌های اجتماعی کودکان و نوجوانان رتبه چهارم را دارد. ۵۰,۴ درصد گفته‌اند هرگز به این فعالیت نمی‌پردازند. ۲۸,۴ درصد تقریباً روزانه یا بیشتر به شبکه‌های اجتماعی مراجعه می‌کنند. ۶,۸ درصد نیز حداقل هر هفته و ۱۳,۶ درصد به ندرت به شبکه‌های اجتماعی مجازی مراجعه می‌کنند. بازدید از چت‌روم‌ها برای ملاقات با افراد جدید کمترین استقبال را بین کودکان و نوجوانان دارد. ۷۳,۳ درصد گفته‌اند هرگز به این فعالیت نمی‌پردازند. ۶,۹ درصد تقریباً روزانه تا همیشه برای ملاقات با افراد جدید به چت‌روم‌ها مراجعه می‌کنند و ۳,۳ درصد حداقل هر هفته و ۱۳,۹ درصد به ندرت این کار را انجام می‌دهند.

جدول شماره ۴-۲۷: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان پرداختن به فعالیت‌های مبتنی بر روابط اجتماعی در اینترنت

بی پاسخ		تقریباً همیشه		چندین بار در روز		روزانه یا تقریباً روزانه		حداقل هر هفته		به ندرت		هرگز		
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۰,۸	۸۷	۱۱,۱	۱۲۳۴	۹,۲	۱۰۲۰	۸,۱	۹۰۰	۶,۸	۷۵۳	۱۳,۶	۱۵۰۵	۵۰,۴	۵۵۷۰	مراجعه به سایت شبکه‌های اجتماعی (مثل اینستاگرام، فیس‌بوک)
۰,۸	۹۲	۵,۸	۶۳۸	۴,۲	۴۶۰	۷,۴	۸۱۴	۲۲,۹	۲۵۳۲	۳۲,۷	۳۶۳۲	۲۶,۲	۲۹۰۱	صحبت با خانواده و دوستانی که دور از من هستند، از طریق تماس تصویری (برای مثال، با برنامه‌هایی مثل ایمو، واتس‌آپ، اسکایپ، تلگرام و غیره)
۱,۰	۱۱۳	۲۷,۲	۲۹۹۲	۱۶,۲	۱۷۹۵	۱۴,۰	۱۵۵۱	۹,۲	۱۰۲۳	۱۴,۶	۱۶۲۰	۱۷,۸	۱۹۷۵	استفاده از برنامه‌های ارسال پیام‌های فوری (مثل تلگرام، واتس‌آپ، وایبر، و غیره)
۱,۰	۱۱۰	۷,۱	۷۹۱	۴,۶	۵۰۶	۶,۰	۶۶۴	۸,۶	۹۵۷	۲۷,۹	۳۰۹۰	۴۴,۸	۴۹۵۱	اظهار نظر درباره پست‌هایی که دوستان و خانواده در گروه‌های اینترنتی و موبایلی قرار داده‌اند
۲,۶	۲۸۸	۲,۵	۲۸۱	۲,۱	۲۳۴	۲,۳	۲۵۲	۳,۳	۳۶۳	۱۳,۹	۱۵۳۸	۷۳,۳	۸۱۱۳	بازدید از چت‌روم‌ها برای ملاقات با

۴-۳-۶- رفتارهای مبتنی بر سرگرمی در اینترنت

تماشای کلیپ ویدیویی و انجام بازی‌های رایانه‌ای به عنوان فعالیت‌های سرگرمی کودکان و نوجوانان در اینترنت در این بخش مورد سنجش قرار گرفته است. طبق نتایج، تماشای کلیپ‌های ویدیویی بیش از انجام بازی‌های آنلاین مورد توجه کودکان و نوجوانان است.

۲۷,۶ درصد گفته‌اند تقریباً روزانه یا بیشتر به تماشای کلیپ‌های ویدیویی می‌پردازند. ۱۶,۹ درصد حداقل هر هفته و ۲۴,۱ درصد به ندرت این کار را انجام می‌دهند. ۳۰,۱ درصد نیز گفته‌اند هرگز در اینترنت کلیپ‌های ویدیویی تماشا نمی‌کنند. ۴۸,۱ درصد کاربران اینترنتی کودک و نوجوان گفته‌اند هرگز در اینترنت به بازی‌های آنلاین نمی‌پردازند. در مقابل ۲۱,۵ درصد گفته‌اند تقریباً روزانه یا بیشتر بازی‌های آنلاین انجام می‌دهند و ۹,۳ درصد حداقل هر هفته و ۱۹,۷ درصد به ندرت این کار را انجام می‌دهند.

جدول شماره ۴-۳۸: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان پرداختن به فعالیت‌های مبتنی بر سرگرمی در اینترنت

بی‌پاسخ	تقریباً همیشه		چندین بار در روز		روزانه یا تقریباً روزانه		حداقل هر هفته		به ندرت		هرگز			
	درصد	شماره	درصد	شماره	درصد	شماره	درصد	شماره	درصد	شماره	درصد	شماره		
۱,۳	۱۴۰	۹,۷	۱۰۷۰	۸,۰	۸۸۰	۹,۹	۱۰۹۲	۱۶,۹	۱۸۶۷	۲۴,۱	۲۶۶۶	۳۰,۱	۳۳۵۴	تماشای کلیپ‌های ویدیویی. برای مثال، در سایت آپارات، یوتیوب، و غیره.
۱,۴	۱۵۱	۷,۵	۸۳۴	۶,۰	۶۶۸	۸,۰	۸۸۱	۹,۳	۱۰۲۷	۱۹,۷	۲۱۸۵	۴۸,۱	۵۳۲۳	انجام بازی‌های آنلاین

میزان تماشای کلیپ‌های ویدیویی در اینترنت بین دخترها بیش از پسرها است و ۳۱,۴ درصد پسرها و ۲۹,۹ درصد دخترها هرگز به این فعالیت نمی‌پردازند. نوجوانان ۱۳ تا ۱۷ سال بیش از گروه سنی ۹ تا ۱۲ سال و کودکان و نوجوانان ساکن در مناطق شهری بیش کودکان و نوجوانان ساکن در روستاها در اینترنت کلیپ‌های ویدیویی تماشا می‌کنند.

۷-۳-۴- رفتارهای مبتنی بر فعالیت‌های شخصی در اینترنت

در این بخش جست و جوی اطلاعات پزشکی و مشارکت در گروه یا سایتی با علائق مشترک به عنوان فعالیت‌های شخصی در اینترنت مورد بررسی قرار گرفته است. طبق نتایج جست و جوی اطلاعات پزشکی بیش از مشارکت در گروه یا سایت مورد توجه کودکان و نوجوانان است.

۹,۲ درصد گفته‌اند تقریباً روزانه یا بیشتر به جست و جوی اطلاعات پزشکی می‌پردازند. ۱۱,۲ درصد حداقل هر هفته و ۳۰ درصد به ندرت این کار را انجام می‌دهند. ۴۸,۳ درصد گفته‌اند هرگز در اینترنت به جست و جوی اطلاعات پزشکی نمی‌پردازند.

۵۵,۴ درصد کاربران اینترنتی کودک و نوجوان گفته‌اند هرگز در گروه یا سایت‌هایی که علائق مشترک دارند مشارکت نمی‌کنند. در مقابل ۱۴ درصد گفته‌اند تقریباً روزانه یا بیشتر در چنین گروه یا سایت‌هایی مشارکت دارند و ۸ درصد حداقل هر هفته و ۲۰,۴ درصد به ندرت این کار را انجام می‌دهند.

جدول شماره ۴-۳: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان پرداختن به فعالیت‌های شخصی در اینترنت

بی‌پاسخ		تقریباً همیشه		چندین بار در روز		روزانه یا تقریباً روزانه		حداقل هر هفته		به ندرت		هرگز		
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱,۳	۱۴۶	۳,۵	۳۸۳	۲,۵	۲۸۲	۳,۲	۳۵۶	۱۱,۲	۱۲۴۴	۳۰,۰	۳۳۱۷	۴۸,۳	۵۳۴۱	جست و جوی اطلاعات پزشکی مربوط به خودم یا یکی از آشنایانم
۲,۲	۲۳۹	۵,۴	۶۰۲	۳,۶	۳۹۷	۵,۰	۵۵۴	۸,۰	۸۸۸	۲۰,۴	۲۲۶۱	۵۵,۴	۶۱۲۸	مشارکت در گروه یا سایتی که علائق مشترکی داریم.

میزان جستجوی اطلاعات پزشکی برای خود کودک و نوجوان یا یکی از آشنایانشان در اینترنت بین دخترها بیش از پسرها است و ۵۰٫۸ درصد پسرها و ۴۶٫۹ درصد دخترها هرگز به این فعالیت نمی‌پردازند. نوجوانان ۱۳ تا ۱۷ سال بیش از گروه سنی ۹ تا ۱۲ سال و کودکان و نوجوانان ساکن در مناطق روستایی کمی بیش از کودکان و نوجوانان ساکن در شهرها چنین جستجوهای در اینترنت انجام می‌دهند.

۴-۳-۸- رفتارهای تجاری در اینترنت

خرید و یا دیدن قیمت‌ها و تلاش برای فروش آنلاین به عنوان رفتارهای تجاری در اینترنت مورد سنجش قرار گرفته است. طبق نتایج، خرید و دیدن قیمت‌ها بیش از تلاش برای فروش مورد توجه کودکان و نوجوانان است. ۱۵٫۲ درصد گفته‌اند تقریباً روزانه یا بیشتر در اینترنت به خرید یا دیدن قیمت‌ها می‌پردازند. ۱۵٫۱ درصد حداقل هر هفته و ۲۷٫۳ درصد به ندرت این کار را انجام می‌دهند. ۴۰٫۷ درصد گفته‌اند هرگز در اینترنت کارهایی مثل خرید یا دیدن قیمت‌ها انجام نمی‌دهند. ۷۷٫۴ درصد کاربران اینترنتی کودک و نوجوان گفته‌اند هرگز در اینترنت تلاش برای فروش چیزی به صورت آنلاین نداشته‌اند. در مقابل ۵ درصد گفته‌اند تقریباً روزانه یا بیشتر به این کار می‌پردازند و ۳٫۴ درصد حداقل هر هفته و ۱۱٫۹ درصد به ندرت این کار را انجام می‌دهند.

جدول شماره ۴-۸: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان پرداختن به فعالیت‌های تجاری در اینترنت

بی‌پاسخ	تقریباً همیشه		چندین بار در روز		روزانه یا تقریباً روزانه		حداقل هر هفته		به ندرت		هرگز				
	درصد	شماره	درصد	شماره	درصد	شماره	درصد	شماره	درصد	شماره	درصد	شماره			
	۱٫۷	۱۹۰	۵٫۳	۵۸۲	۴٫۲	۴۶۶	۵٫۷	۶۳۶	۱۵٫۱	۱۶۷۳	۲۷٫۳	۳۰۲۰	۴۰٫۷	۴۵۰۲	خریدن چیزی و یا دیدن قیمت آن
	۲٫۳	۲۵۴	۲٫۰	۲۱۶	۱٫۳	۱۴۸	۱٫۷	۱۸۷	۳٫۴	۳۷۸	۱۱٫۹	۱۳۱۷	۷۷٫۴	۸۵۶۹	تلاش برای فروش چیزهایی به صورت آنلاین

۴-۴- میزان ارتباط با اطرافیان از طریق مکالمه تلفن همراه

در این بخش از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «چقدر با افراد زیر از طریق مکالمه تلفن همراه در تماس هستی؟». در مجموع میزان ارتباط کودکان و نوجوانان با دوستانشان بیش از سایر گروه‌ها است. ۲۲٫۵ درصد گفته‌اند هرگز با دوستان هم سن و سالشان به صورت مکالمه تلفنی ارتباط ندارند درحالیکه این میزان در خصوص والدین ۳۳٫۶ درصد، برای ارتباط با معلم ۳۹٫۶ درصد و ارتباط با برادر و خواهر ۵۴٫۶ درصد است. ۲۷٫۹ درصد کودکان و نوجوانان گروه نمونه گفته‌اند به صورت تقریباً روزانه یا بیشتر با دوستان هم سن و سالشان مکالمه تلفنی دارند. این میزان برای ارتباط با والدین ۲۶٫۱ درصد، با معلمان ۱۹٫۷ درصد و با خواهر و برادر ۱۵٫۱ درصد است.

جدول شماره ۴-۵: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان ارتباط تلفنی با افراد مختلف

بی‌پاسخ	تقریباً	چندین بار در	روزانه یا	حداقل هر	به ندرت	هرگز
---------	---------	--------------	-----------	----------	---------	------

		همیشه		روز		تقریباً روزانه		هفته						
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳,۲	۳۵۸	۹,۲	۱۰۱۹	۶,۲	۶۸۲	۱۰,۷	۱۱۸۶	۹,۴	۱۰۴۴	۲۷,۷	۳۰۷۱	۳۳,۶	۳۷۰۹	والدین (یا نامادری و ناپدیری)
۳,۳	۳۶۱	۶,۳	۶۹۶	۳,۳	۳۶۹	۵,۵	۶۱۴	۶,۷	۷۴۱	۲۰,۳	۲۲۴۸	۵۴,۶	۶۰۴۰	برادر و خواهر (تنی یا ناتنی)
۱,۶	۱۷۹	۱۱,۲	۱۲۴۲	۶,۸	۷۵۷	۹,۹	۱۱۰۱	۱۶,۲	۱۷۸۸	۳۱,۸	۳۵۱۶	۲۲,۵	۲۴۸۶	دوستان هم سن و سال
۱,۹	۲۱۵	۵,۶	۶۲۱	۵,۰	۵۵۸	۹,۱	۱۰۱۱	۷,۹	۸۷۸	۳۰,۹	۳۴۱۵	۳۹,۶	۴۳۷۱	معلم

۴-۵- میزان ارتباط با اطرافیان از طریق برنامه‌های اینترنتی یا موبایلی

در ادامه سنجش میزان ارتباط با اطرافیان از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «چقدر با افراد زیر در برنامه‌های مختلف اینترنتی یا موبایلی (شبکه‌های اجتماعی مثل تلگرام، اینستاگرام، واتساپ، ایمو و غیره) در تماس هستی؟». در مجموع طبق نتایج میزان ارتباط اینترنتی کودکان و نوجوانان با دوستان هم سن و سالشان بیش از سایر گروه‌ها است. ۲۶,۴ درصد گفته‌اند هرگز با دوستان هم سن و سالشان به صورت اینترنتی ارتباط ندارند درحالی‌که این میزان در خصوص ارتباط با معلم ۳۲,۸ درصد، والدین ۴۹,۸ درصد و برادر و خواهر ۵۹,۵ درصد است. همچنین ۷۱,۷ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند هرگز با فردی که نمی‌شناسند در اینترنت ارتباط نداشته‌اند. ۳۵,۹ درصد کودکان و نوجوانان گروه نمونه گفته‌اند به صورت تقریباً روزانه یا بیشتر با دوستان هم سن و سالشان ارتباط اینترنتی دارند. این میزان برای ارتباط با معلمان ۳۳ درصد، با والدین ۱۵,۴ درصد، با خواهر و برادر ۱۲,۳ درصد و با افراد غریبه ۸,۸ درصد است.

جدول شماره ۴-۶۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان ارتباط اینترنتی با افراد مختلف

		تقریباً همیشه		چندین بار در روز		روزانه یا تقریباً روزانه		حداقل هر هفته		به ندرت		هرگز		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲,۶	۲۹۳	۵,۹	۶۵۷	۳,۳	۳۶۰	۶,۲	۶۸۸	۸,۳	۹۲۳	۲۳,۹	۲۶۴۷	۴۹,۸	۵۵۰۱	والدین
۳,۵	۳۹۲	۴,۷	۵۲۴	۲,۸	۳۰۹	۴,۸	۵۲۶	۵,۸	۶۴۴	۱۸,۹	۲۰۹۶	۵۹,۵	۶۵۷۸	برادر و خواهر
۱,۸	۲۰۵	۱۵,۵	۱۷۱۹	۸,۹	۹۸۲	۱۱,۵	۱۲۶۸	۱۲,۴	۱۳۷۵	۲۳,۵	۲۵۹۸	۲۶,۴	۲۹۲۲	دوستان هم سن و سال
۲,۱	۲۲۸	۸,۹	۹۸۸	۸,۰	۸۸۱	۱۶,۱	۱۷۸۳	۹,۱	۱۰۱۱	۲۳,۰	۲۵۵۰	۳۲,۸	۳۶۲۸	معلم
۲,۴	۲۷۰	۳,۳	۳۶۰	۳,۰	۳۳۳	۲,۵	۲۷۴	۳,۹	۴۲۷	۱۳,۲	۱۴۶۵	۷۱,۷	۷۹۴۰	فردی که برای اولین بار در اینترنت ملاقات کردم

فصل پنجم :

زیست بوم دیجیتال

۵-۱- فعالیت در سایت‌ها، شبکه‌های اجتماعی، رسانه‌های جمعی یا بازی‌های اینترنتی

در این بخش از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «این روزها در کدام دسته از سایت‌ها، شبکه‌های اجتماعی، رسانه‌های جمعی، یا بازی‌های اینترنتی فعال هستی؟».

بین موارد مطرح شده در این بخش، میزان فعالیت در پیام‌رسان‌های فوری بیش از سایر موارد است. ۵۶,۶ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند در این پیام‌رسان‌ها فعال هستند. در مراتب بعدی میزان فعالیت در موتورهای جست‌وجو مثل گوگل با ۵۲,۱ درصد و سایت‌هایی که اطلاعات علمی ارائه می‌دهند با ۳۰,۳ درصد بیش‌تر است.

همچنین ۲۱ درصد گفته‌اند در سایت بازی‌های اینترنتی فعال هستند. این میزان برای پیام‌رسان‌های ملی ۱۸,۴ درصد و برای شبکه‌های اجتماعی بزرگ جهانی ۱۳,۴ درصد است. همچنین ۱۳,۷ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند در برنامه‌هایی علاوه بر آنچه در سوال مطرح شده‌اند فعالیت دارند.

جدول شماره ۵-۱: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب فعالیت در سایت‌ها، شبکه‌های اجتماعی، رسانه‌های جمعی یا بازی‌های اینترنتی

جمع		بله		خیر		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	۵۶,۶	۶۲۶۷	۴۳,۴	۴۸۰۲	پیام‌رسان‌های فوری (مثل تلگرام، واتس‌آپ، ایمو و غیره)
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	۵۲,۱	۵۷۶۴	۴۷,۹	۵۳۰۵	موتورهای جست‌وجو مثل گوگل
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	۳۰,۳	۳۳۵۱	۶۹,۷	۷۷۱۸	سایت‌هایی که اطلاعات علمی ارائه می‌دهند (مثل رشد، ویکی‌پدیا و غیره)
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	۲۱,۰	۲۳۲۶	۷۹,۰	۸۷۴۳	سایت بازی‌های اینترنتی (مثل ماینکرافت، کلش آو کلنز، کلش رویال، و غیره)
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	۱۸,۴	۲۰۳۷	۸۱,۶	۹۰۳۲	پیام‌رسان‌های ملی (مثل سروش، بیسفون، گپ، بله، و غیره)
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	۱۳,۴	۱۴۸۵	۸۶,۶	۹۵۸۴	شبکه‌های اجتماعی بزرگ جهانی (مثل فیس‌بوک و توئیتر و غیره)
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	۱۳,۷	۱۵۲۰	۸۶,۳	۹۵۴۹	سایر برنامه‌ها

۵-۲- رویکرد کودکان در ارتباطات اینترنتی

در خصوص سنجش رویکرد کودکان و نوجوانان به اینترنت و احساس آن‌ها در این فضای سواطی سوالی از آن‌ها پرسیده شده است «این موارد چقدر در مورد احساس و رفتار شما نسبت به اینترنت درست است؟».

۲۲,۴ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند در اینترنت هیچ احساس امنیتی ندارند و احساس امنیت ۴۲,۵ درصد آن‌ها کم است. در مقابل ۳۳,۴ درصد احساس امنیت زیاد یا خیلی زیاد دارند.

۲۸,۴ درصد گروه نمونه معتقدند افراد در اینترنت اصلاً مهربان و یاری‌رسان نیستند و ۵۱,۸ درصد گفته‌اند در حد کمی مهربان و یاری‌رسانند. در مقابل ۱۷,۸ درصد گفته‌اند افراد در اینترنت به میزان زیاد یا خیلی زیاد مهربان و یاری‌رسان هستند.

۲۵,۴ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند اگر کسی در اینترنت بر خلاف میل یا علاقه آن‌ها کاری انجام دهد نمی‌دانند چه کار کنند. ۲۵,۷ درصد گفته‌اند گویه "اگر کسی در اینترنت بر خلاف میل یا علاقه من کاری انجام داد می‌دانم چه کار کنم" به میزان کم در موردشان صدق می‌کند. ۳۱,۴ درصد گفته‌اند به میزان زیاد یا خیلی زیاد در موردشان درست است.

۳۱,۴ درصد کودکان و نوجوانان معتقدند این مورد درباره‌شان به میزان زیادی درست است که در مقایسه با صحبت‌های رو در رو، در اینترنت درباره چیزهای بیشتری صحبت می‌کنند. ۳۳,۴ درصد گفته‌اند کمی اینگونه رفتار می‌کنند و ۳۲ درصد معتقدند اصلاً در موردشان صدق نمی‌کند.

۵۸,۹ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند گویه "در اینترنت درباره مسائل شخصی صحبت می‌کنم در حالی که در صحبت‌های رو در رو نمی‌گویم" اصلاً در موردشان درست نیست. ۲۴,۳ درصد معتقدند کمی اینگونه رفتار می‌کنند و ۱۴ درصد در حد زیاد یا خیلی زیاد در موردشان صدق می‌کند.

جدول شماره ۵-۶: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب رویکردشان در ارتباطات اینترنتی

هیچی		کم		زیاد		خیلی زیاد		بی پاسخ	
فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۲۴۸۵	۲۲,۴	۴۷۰۱	۴۲,۵	۲۸۳۱	۲۵,۶	۸۵۹	۷,۸	۱۹۳	۱,۷
۳۱۴۱	۲۸,۴	۵۷۳۲	۵۱,۸	۱۵۴۴	۱۳,۹	۴۲۷	۳,۹	۲۲۵	۲,۰
۲۸۰۹	۲۵,۴	۲۸۴۲	۲۵,۷	۲۸۸۹	۲۶,۱	۲۲۴۱	۲۰,۲	۲۸۸	۲,۶
۳۵۴۱	۳۲,۰	۳۷۰۴	۳۳,۴	۲۰۲۳	۱۸,۳	۱۴۴۶	۱۳,۱	۳۵۵	۳,۲
۶۵۱۴	۵۸,۹	۲۶۹۳	۲۴,۳	۹۴۴	۸,۵	۶۱۱	۵,۵	۳۰۷	۲,۸

۵-۳- رفتار کودکان در خصوص اشتراک اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی

برای سنجش رفتار کودکان و نوجوانان در شبکه‌های اجتماعی به عنوان اولین سوال در این بخش از آن‌ها پرسیده شده است «آیا از پروفایل خودتان در شبکه‌های اجتماعی و غیره استفاده می‌کنید؟».

۵۶,۴ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند از پروفایل شخصی خودشان استفاده می‌کنند. در مقابل ۴۲ درصد فاقد پروفایل شخصی هستند.

جدول شماره ۵-۱۷: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب داشتن یا نداشتن پروفایل شخصی

فراوانی	درصد فراوانی	
۶۲۵۰	۵۶,۴	بله
۴۶۴۶	۴۲,۰	خیر
۱۷۳	۱,۶	بی‌پاسخ
۱۱۰۶۹	۱۰۰,۰	جمع

در ادامه از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنتی که دارای پروفایل شخصی بوده‌اند پرسیده شده است «پروفایل شما بر مبنای کدام‌یک از حالت‌های زیر تنظیم شده است؟». ۵۰,۶ درصد در پاسخ به این سوال گفته‌اند پروفایلشان عمومی است و هر کس می‌تواند آن‌را ببیند و در مقابل ۴۲,۸ درصد گفته‌اند پروفایلشان خصوصی است.

جدول شماره ۵-۲۰: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب عمومی یا خصوصی بودن پروفایل

فراوانی	درصد فراوانی	
۳۱۵۸	۵۰,۶	عمومی، به طوری که هر کسی بتواند آن را ببیند
۲۶۷۷	۴۲,۸	خصوصی، به طوری که فقط دوستانم بتوانند ببینند
۴۱۵	۶,۶	بی‌پاسخ
۶۲۵۰	۱۰۰,۰	جمع

در سؤالی دیگر از کودکان و نوجوانان دارای پروفایل پرسیده شده است «در پروفایل شما چه اطلاعاتی وجود دارد؟». ۶۲,۸ درصد عکس چهره خودشان را در پروفایلشان نمایش داده‌اند. ۶۲,۶ درصد نام و نام خانوادگی، ۳۰,۹ درصد علائق، ۲۴,۹ درصد شماره تلفن، ۲۴,۶ درصد سن واقعی، ۲۰,۹ درصد سرگرمی، ۱۲,۴ نام مدرسه و ۳,۹ درصد آدرسشان را در پروفایل به اشتراک گذاشته‌اند.

جدول شماره ۵-۲۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع اطلاعات موجود در پروفایل

	بله		خیر		بی‌پاسخ	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
یک عکس که چهره واقعی شما را نشان می‌دهد	۳۹۲۷	۶۲,۸	۲۲۶۷	۳۶,۳	۵۶	۰,۹
نام و نام خانوادگی	۳۹۱۳	۶۲,۶	۲۲۷۷	۳۶,۴	۶۰	۱,۰
علائق	۱۹۳۴	۳۰,۹	۴۲۴۲	۶۷,۹	۷۴	۱,۲
شماره تلفن	۱۵۵۴	۲۴,۹	۴۶۳۸	۷۴,۲	۵۸	۰,۹
سن واقعی	۱۵۴۰	۲۴,۶	۴۶۴۸	۷۴,۴	۶۲	۱,۰

۱,۵	۹۵	۷۷,۶	۴۸۴۷	۲۰,۹	۱۳۰۸	سرگرمی شما
۰,۸	۴۸	۸۶,۸	۵۴۲۸	۱۲,۴	۷۷۴	نام مدرسه
۰,۹	۵۹	۹۵,۲	۵۹۴۵	۳,۹	۲۴۶	آدرس

۴-۵- دانش کودکان در خصوص برخی امکانات شبکه‌های اجتماعی

در سؤالی دیگر از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «شبکه‌های اجتماعی مثل اینستاگرام امکانات و گزینه‌هایی دارند، آیا این امکانات را دیده‌اید؟». ۱۶ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت نمی‌دانند دکمه مسدود کردن اینستاگرام چیست و ۳۹,۱ درصد از این گزینه استفاده کرده‌اند. ۲۳,۲ درصد از گزینه گزارش در اینستاگرام اطلاعی ندارند و ۲۳ درصد از این گزینه استفاده کرده‌اند.

جدول شماره ۵-۲۶: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب اطلاع از برخی امکانات شبکه‌های اجتماعی

بی‌پاسخ		از این گزینه استفاده کرده‌ام		بلی، آن را دیده‌ام		می‌دانم که چیست اما ندیده‌ام		نمی‌دانم که چیست		
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۶,۶	۷۲۶	۳۹,۱	۴۳۳۱	۲۸,۳	۳۱۳۷	۱۰,۰	۱۱۰۶	۱۶,۰	۱۷۶۹	دکمه مسدود کردن (برای مسدود کردن مخاطبین یا به قول معروف بلاک کردن افراد ناخواسته)
۷,۷	۸۵۵	۲۳,۰	۲۵۵۰	۳۲,۸	۳۶۲۱	۱۳,۳	۱۴۷۰	۲۳,۲	۲۵۷۳	دکمه گزارش یا همان ریپورت (برای گزارش به مسئولان شبکه اگر متوجه شدید یک نفر کارهای خطرناکی انجام می‌دهد)

فصل ششم :
مهارت‌های دیجیتالی

۶-۱- مهارت‌های اینترنتی

در این بخش به سنجش مهارت‌های کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت در ابعاد مختلف پرداخته شده است. به عنوان بخش اول به مهارت‌های استفاده از اینترنت پرداخته شده و از گروه نمونه پرسیده شده است «وقتی درباره چگونگی استفاده از اینترنت و مهارت‌های خودت فکر می‌کنی، کدام یک از موارد زیر درباره شما صحیح است؟». با توجه به نتایج؛ بیشترین میزان مهارت اینترنتی کودکان و نوجوانان مربوط به نصب برنامه‌ها بر روی دستگاه موبایل است که ۸۳٫۲ درصد به میزان زیاد یا خیلی زیاد مهارت دارند. در مرتبه دوم توانایی حذف افراد از فهرست‌های مخاطبین (۷۷٫۵ درصد توانایی زیاد یا خیلی زیاد) و در مرتبه سوم ذخیره‌سازی عکس‌هایی است که در اینترنت پیدا می‌کنند (۷۶٫۳ درصد توانایی زیاد یا خیلی زیاد). ۶۲٫۹ درصد کودکان و نوجوانان گروه نمونه گفته‌اند به میزان زیاد یا خیلی زیاد برای آن‌ها یافتن درستی اطلاعاتی که از اینترنت جست‌وجو کرده‌اند، کار آسانی است. ۶۹٫۴ درصد می‌دانند چه وقت باید و یا نباید اطلاعات را به صورت آنلاین به اشتراک گذاشت و ۶۷٫۵ درصد گفته‌اند می‌توانند تنظیمات حریم خصوصی خود را تغییر دهند. ۶۹٫۹ درصد نیز گفته‌اند توانایی زیاد یا خیلی زیاد در ارسال آنلاین ویدیو یا موسیقی‌هایی که خودشان ساخته‌اند دارند. کمترین میزان مهارت کودکان و نوجوان کاربر اینترنت مربوط به خرید درون برنامه‌ای و شناسایی اعتبار سایت‌ها و اعتماد به آن‌ها است. ۲۳٫۵ درصد اصلاً بلد نیستند خرید درون برنامه‌ای انجام دهند و ۱۸٫۵ درصد نمی‌توانند به آسانی در مورد اعتماد سایت تصمیم بگیرند.

جدول شماره ۶-۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان مهارت‌های اینترنتی

هیچی		کم		زیاد		خیلی زیاد		بی‌پاسخ	
فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
۹۷۹	۸٫۸	۱۳۷۸	۱۲٫۵	۲۱۸۱	۱۹٫۷	۶۲۶۸	۵۶٫۶	۲۶۳	۲٫۴
۱۵۴۸	۱۴٫۰	۱۷۲۴	۱۵٫۶	۲۲۷۷	۲۰٫۶	۵۱۹۵	۴۶٫۹	۳۲۵	۲٫۹
۱۱۲۶	۱۰٫۲	۲۶۳۸	۲۳٫۸	۲۸۱۴	۲۵٫۴	۴۱۵۱	۳۷٫۵	۳۴۰	۳٫۱
۲۰۴۵	۱۸٫۵	۳۴۹۷	۳۱٫۶	۲۶۶۱	۲۴٫۰	۲۵۵۴	۲۳٫۱	۳۱۲	۲٫۸
۷۸۹	۷٫۱	۱۴۱۰	۱۲٫۷	۲۲۷۶	۲۰٫۶	۶۲۹۳	۵۶٫۹	۳۰۱	۲٫۷
۱۳۱۱	۱۱٫۸	۱۷۴۳	۱۵٫۷	۲۶۲۹	۲۳٫۷	۵۰۳۹	۴۵٫۷	۳۴۷	۳٫۱
۱۵۶۰	۱۴٫۱	۱۴۲۸	۱۲٫۹	۲۲۱۱	۲۰٫۰	۵۵۳۱	۴۹٫۹	۳۳۹	۳٫۱
۴۵۹	۴٫۱	۱۰۹۶	۹٫۹	۲۰۳۶	۱۸٫۴	۷۱۶۵	۶۴٫۸	۳۱۳	۲٫۸
۲۵۹۹	۲۳٫۵	۲۴۹۳	۲۲٫۵	۱۶۹۹	۱۵٫۳	۳۹۵۹	۳۵٫۸	۳۱۹	۲٫۹

در ادامه سه گویه دیگر در مورد سنجش فرد از دانش اینترنتی خود پرسیده شده و خواسته شده در هر مورد بگوید تا چه اندازه هر جمله در موردش درست است.

۶۷,۴ درصد کودکان و نوجوانان گروه نمونه معتقدند به میزان زیاد یا خیلی زیاد چیزهای زیادی درباره اینترنت می‌دانند. ۵۴,۲ درصد گروه نمونه معتقدند که بیشتر از هم سن و سال‌هایشان درباره اینترنت می‌دانند و در مقابل ۱۰,۱ درصد با این گویه مخالف بوده و معتقدند در موردشان صدق نمی‌کند. ۵۴,۳ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت به میزان زیاد و خیلی زیاد معتقدند که بیش از والدینشان درباره اینترنت می‌دانند.

جدول شماره ۶-۲۰: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارزیابی از میزان برخی مهارت‌های اینترنتی

هیچی		کم		زیاد		خیلی زیاد		بی‌پاسخ	
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۶,۳	۶۹۷	۲۴,۱	۲۶۶۹	۲۹,۳	۳۲۴۵	۳۸,۱	۴۲۱۰	۲,۲	۲۴۸
۱۰,۱	۱۱۲۱	۳۳,۰	۳۶۴۷	۲۸,۷	۳۱۷۶	۲۵,۵	۲۸۲۸	۲,۷	۲۹۷
۱۶,۶	۱۸۳۶	۲۶,۷	۲۹۵۸	۲۴,۵	۲۷۰۹	۲۹,۸	۳۳۰۰	۲,۴	۲۶۶

۶-۲- مهارت‌های تلفن همراه

در ادامه، برخی مهارت‌های تلفن همراه پرسیده شده و از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت سوال شده است «آیا شما می‌دانید موارد زیر در تلفن هوشمند یا تبلت چگونه انجام می‌شود؟». با توجه به نتایج حاصل از یافته‌های پیمایش، بیشترین دانش کودکان و نوجوانان بین موارد مطرح شده در خصوص حفاظت کردن از یک تلفن هوشمند با یک رمز عددی یا الگوی صفحه است که ۸۴,۹ درصد گفته‌اند می‌دانند چگونه انجام می‌شود. اتصال به یک شبکه وای‌فای با ۸۳,۵ درصد، بی صدا کردن اعلان‌های برنامه‌های مختلف نصب شده بر روی موبایل با ۸۲,۷ درصد و گرفتن عکس یا ویدیو با تلفن هوشمند و ارسال آن را به رسانه‌های اجتماعی با ۸۱,۳ در مراتب بعدی قرار دارند.

همچنین ۷۳,۸ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند می‌دانند چگونه اسناد، مخاطبین یا برنامه‌ها در همه دستگاه‌هایی که با آن‌ها کار می‌کنند را به اشتراک بگذارند. ۶۵ درصد می‌دانند چگونه اطلاعاتی درباره چگونگی استفاده امن از گوشی تلفن همراه پیدا کنند. ۶۳,۹ درصد مسدود کردن پنجره‌های تبلیغاتی و خبری سایت‌ها و بازی‌ها و همچنین بروزرسانی مشخصات (یا همان استاتوس) سایت یا شبکه اجتماعی که عضو هستند را بلدند.

کمترین مهارت کودکان و نوجوانان در بین فعالیت‌ها سنجیده شده در خصوص مقایسه اپلیکیشن‌های مشابه برای انتخاب بهترین آن‌ها بوده که ۵۸,۹ درصد گروه نمونه بلد بوده‌اند و غیرفعال کردن مکان نما یا لوکیشن نیز ۶۰,۱ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند که بلد هستند.

جدول شماره ۶-۲۷: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب موافقت یا مخالفت با گویه‌های مربوط به مهارت تلفن همراه

بی پاسخ		خیر		بله		
تعداد	فراوانی	تعداد	فراوانی	تعداد	فراوانی	
۳,۲	۳۵۱	۱۱,۹	۱۳۱۵	۸۴,۹	۹۴۰۳	حفاظت کردن از یک تلفن هوشمند با یک رمز عددی یا الگوی صفحه
۲,۸	۳۱۳	۱۳,۷	۱۵۱۱	۸۳,۵	۹۲۴۵	اتصال به یک شبکه وای‌فای
۲,۹	۳۱۷	۱۴,۴	۱۵۹۹	۸۲,۷	۹۱۵۳	بی صدا کردن اعلان‌های برنامه‌های مختلف نصب شده بر روی موبایل
۳,۵	۳۸۲	۱۵,۲	۱۶۸۰	۸۱,۳	۹۰۰۷	گرفتن عکس یا ویدیو با تلفن هوشمند و ارسال آن را به رسانه‌های اجتماعی
۳,۲	۳۵۳	۲۳,۰	۲۵۴۶	۷۳,۸	۸۱۷۰	به اشتراک گذاشتن اسناد، مخاطبین یا برنامه‌ها در همه دستگاه‌هایی که با خودم با آن‌ها کار می‌کنم (برای مثال، تلفن هوشمند، تبلت، کامپیوتر)
۴,۳	۴۸۰	۳۰,۷	۳۴۰۲	۶۵,۰	۷۱۸۷	یافتن اطلاعاتی درباره چگونگی استفاده امن از گوشی تلفن همراه
۳,۲	۳۵۲	۳۲,۹	۳۶۳۹	۶۳,۹	۷۰۷۸	مسدود کردن پنجره‌های تبلیغاتی و خبری سایت‌ها و بازی‌ها
۴,۰	۴۴۲	۳۲,۱	۳۵۵۸	۶۳,۹	۷۰۶۹	بروزرسانی مشخصات خود (یا همان استاتوس) سایت یا شبکه اجتماعی که عضو هستم
۳,۳	۳۶۷	۳۶,۶	۴۰۵۲	۶۰,۱	۶۶۵۰	غیرفعال کردن مکان نما یا لوکیشن خود (برای مثال در تلگرام، فیس‌بوک، گوگل‌مپ و غیره)
۵,۰	۵۵۹	۳۶,۱	۳۹۹۷	۵۸,۹	۶۵۱۳	مقایسه اپلیکیشن‌های مشابه برای انتخاب بهترین آن‌ها

فصل هفتم:

ریسک‌ها و خطر‌ها در اینترنت

۷-۱- تجربه برخی رفتارهای پرخطر در اینترنت

در این بخش برخی از فعالیت‌هایی که در فضای مجازی ممکنه است برای کودکان و نوجوانان خطرناکی در پی داشته باشد مطرح شده و پرسیده شده است «در سال گذشته، چقدر شما در اینترنت این کارها را انجام داده‌اید؟». طبق پاسخ‌ها، کمترین فعالیتی که از سوی کودکان و نوجوانان انجام شده است ارسال عکس‌ها یا ویدیوهای شخصی به فردی که هرگز ندیده‌اند بوده که در طول سال گذشته ۷۹,۳ درصد هرگز انجام نداده‌اند اما همچنان ۲,۷ درصد به صورت روزانه یا چندین بار در روز، ۱۱,۳ درصد به ندرت و ۲,۹ درصد همراه یا هر هفته در طول سال گذشته عکس‌ها یا ویدیوهای شخصی به فردی که هرگز ندیده‌اند ارسال کرده‌اند.

۷۲,۵ درصد هرگز اطلاعات شخصی خود را به فردی که از نزدیک ندیده‌اند ارسال نکرده‌اند. ۱۶,۳ درصد به ندرت، ۳,۹ درصد همراه یا هر هفته و ۳,۱ درصد به صورت روزانه یا چندبار در روز این کار را انجام داده‌اند.

۱۷,۷ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند در سال گذشته به ندرت پیش آمده که وانمود کنند شخصی غیر از خود واقعی شان هستند. ۴,۶ گفته‌اند همراه یا هر هفته این تجربه را داشته‌اند و ۶ درصد به صورت روزانه یا چندبار در روز این کار را انجام داده‌اند.

۲۳,۶ درصد کودکان و نوجوانان در سال گذشته به ندرت افرادی را به فهرست دوستان و مخاطبین‌شان اضافه کرده‌اند که هرگز آنها را ندیده‌اند. ۶,۷ درصد گفته‌اند همراه یا هر هفته این تجربه را داشته‌اند و ۴,۳ درصد به صورت روزانه یا چندبار در روز این کار را انجام داده‌اند.

بیشترین فعالیت پرخطر در بین موارد مطرح شده که بین کودکان و نوجوانان انجام می‌شود تجربه جست‌وجوی دوستان یا مخاطبین جدید بوده است. ۳۳,۶ درصد گفته‌اند در سال گذشته به ندرت این کار را انجام داده‌اند. ۱۶,۸ درصد همراه یا هر هفته و ۱۶,۷ درصد به صورت روزانه یا چندبار در روز در اینترنت دوستان یا مخاطبین جدید جستجو کرده‌اند.

جدول شماره ۷-۱: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان انجام برخی رفتارهای پرخطر در فضای مجازی

بی‌پاسخ	چندین بار در روز		روزانه یا تقریباً روزانه		حداقل هر هفته		حداقل همراه		به ندرت		هرگز			
	فراوانی درصد	درصد	فراوانی درصد	درصد	فراوانی درصد	درصد	فراوانی درصد	درصد	فراوانی درصد	درصد	فراوانی درصد	درصد		
۳,۴	۳۸۰	۹,۲	۱۰۱۴	۷,۵	۸۳۳	۷,۹	۸۷۷	۸,۹	۹۸۷	۳۳,۶	۳۷۲۰	۲۹,۵	۳۲۵۸	جست‌وجوی دوستان یا مخاطبین جدید
۴,۲	۴۶۸	۱,۶	۱۷۷	۱,۵	۱۶۱	۱,۶	۱۷۹	۲,۳	۲۵۵	۱۶,۳	۱۸۰۷	۷۲,۵	۸۰۲۲	اطلاعات شخصی خود را به شخص دیگری ارسال کردید که هرگز او را از نزدیک ندیده‌اید
۳,۹	۴۳۰	۲,۵	۲۷۸	۱,۸	۲۰۳	۲,۵	۲۷۴	۴,۲	۴۶۷	۲۳,۶	۲۶۱۱	۶۱,۵	۶۸۰۶	افرادی را به فهرست دوستان و مخاطبین اضافه کنید که هرگز آنها را ندیده‌اید
۳,۹	۴۳۰	۳,۵	۳۸۵	۲,۵	۲۷۵	۲,۰	۲۱۸	۲,۶	۲۹۳	۱۷,۷	۱۹۶۱	۶۷,۸	۷۵۰۷	وانمود می‌کنید شخصی غیر از خود واقعی تان هستید
۳,۸	۴۲۵	۱,۳	۱۴۹	۱,۴	۱۵۸	۱,۲	۱۳۶	۱,۷	۱۹۱	۱۱,۳	۱۲۴۶	۷۹,۳	۸۷۶۴	ارسال عکس‌ها یا ویدیوهای شخصی خود به فردی که هرگز ندیده‌اید

۲-۷- تجربه مواجهه با آسیب‌های اینترنتی

در این بخش به عنوان اولین سوال از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «آیا چیزهایی در فضای مجازی وجود دارد که باعث ناراحتی همسالان تو می‌شود؟». ۲۴,۵ درصد گروه نمونه در پاسخ به سوال مطرح شده پاسخ مثبت داده و معتقدند اطلاعاتی در فضای مجازی وجود دارد که موجب ناراحتی همسالانشان می‌شود.

جدول شماره ۷-۱۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب باور به وجود اطلاعاتی در فضای مجازی که موجب ناراحتی همسالان می‌شود

درصد فراوانی	فراوانی	
۲۴,۵	۲۷۱۱	خیر
۶۶,۴	۷۳۴۸	بله
۹,۱	۱۰۱۰	بی‌پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

در ادامه از کودکان و نوجوانان پرسیده شده «در سال گذشته، آیا چیزی در فضای مجازی بوده که باعث ناراحتی تو شده است؟». این احساس می‌تواند احساس ناراحتی یا ترس یا اینکه احساس کنند تجربه بدی داشته‌اند باشد. ۴۹,۹ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت که جزو گروه نمونه بوده‌اند گفته‌اند در یکسال گذشته در فضای مجازی تجربه احساس ناراحتی داشته‌اند. ۳۸,۷ درصد چنین تجربه‌ای نداشته‌اند و ۱۱,۴ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت ترجیح داده‌اند به این سوال پاسخ ندهند.

جدول شماره ۷-۱۵: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب داشتن تجربه ناراحت شدن در فضای مجازی طی یک سال گذشته

درصد فراوانی	فراوانی	
۴۹,۹	۵۵۱۵	بله
۳۸,۷	۴۲۸۷	خیر
۱۱,۴	۱۲۶۷	ترجیح می‌دهم نگویم
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

در ادامه از کودکان و نوجوانانی که طی سال گذشته تجربه ناراحت شدن در فضای مجازی را داشته‌اند پرسیده شده است «در سال گذشته، چند بار این اتفاق افتاد؟». ۶۱,۱ درصد فقط یکبار تجربه ناراحت شدن داشته‌اند. ۱۵ درصد گفته‌اند حداقل همراه در فضای مجازی تجربه احساس ناراحتی را داشته‌اند. ۶,۴ درصد نیز حداقل هر هفته و ۴,۲ درصد هر روز تجربه ناراحت شدن در فضای مجازی را داشته‌اند.

جدول شماره ۷-۱۸: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تعداد دفعات تجربه ناراحت شدن در فضای مجازی طی یک سال

گذشته

درصد فراوانی	فراوانی	
۶۱,۱	۳۳۶۹	فقط یکبار یا دو بار
۱۵,۰	۸۲۸	حداقل هر ماه
۶,۴	۳۵۳	حداقل هر هفته
۴,۲	۲۳۲	روزانه یا تقریباً روزانه
۱۳,۳	۷۳۳	ترجیح می‌دهم نگویم
۱۰۰,۰	۵۵۱۵	جمع

در سوالی دیگر از کودکان و نوجوانانی که طی سال گذشته تجربه ناراحت شدن در فضای مجازی را داشته‌اند پرسیده شده است «حالا می‌خواهیم درباره آخرین دفعه‌ای که چیزی در فضای مجازی باعث ناراحتی تو شده صحبت کنیم. چقدر ناراحت شدی؟». ۳۳ درصد کودکان و نوجوانانی که تجربه‌ی ناراحت شدن در فضای مجازی را داشته‌اند گفته‌اند در آخرین تجربه‌شان خیلی ناراحت شده‌اند. ۱۶,۸ درصد گفته‌اند کاملاً ناراحت شده‌اند و ۴۰ درصد کمی ناراحت شده‌اند. ۱۰,۲ درصد گروه نمونه ترجیح داده‌اند به این سوال پاسخی ندهند.

جدول شماره ۷-۲۰: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان ناراحت شدن در آخرین تجربه بد در فضای مجازی

درصد فراوانی	فراوانی	
۴۰,۰	۲۲۰۱	کمی ناراحت شدم
۱۶,۸	۹۲۷	کاملاً ناراحت شدم
۳۳,۰	۱۸۲۲	خیلی ناراحت شدم
۱۰,۲	۵۶۵	ترجیح می‌دهم نگویم
۱۰۰,۰	۵۵۱۵	جمع

در سوالی دیگر پرسیده شده است «این ناراحتی چقدر طول کشید؟». ۴۵,۴ درصد گفته‌اند فراموش کردند. ۲۸,۴ درصد برای چندروز ناراحت بودند. ۷,۳ درصد برای چند هفته و ۹,۷ درصد برای چندماه ناراحت بوده‌اند. ۹,۲ درصد کودکان و نوجوانانی که تجربه ناراحت شدن در فضای مجازی را داشته‌اند ترجیح داده‌اند در این زمینه چیزی نگویند.

جدول شماره ۷-۲۲: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب مدت زمان ناراحت شدن در آخرین تجربه بد در فضای مجازی

درصد فراوانی	فراوانی	
۴۵,۴	۲۵۰۹	فراموش کردم
۲۸,۴	۱۵۶۵	برای چند روز ناراحت بودم
۷,۳	۴۰۴	برای چند هفته ناراحت بودم
۹,۷	۵۳۲	برای چند ماه ناراحت بودم

۹,۲	۵۰۵	ترجیح می‌دهم نگویم
۱۰۰,۰	۵۵۱۵	جمع

در ادامه از کودکان و نوجوانانی که طی سال گذشته تجربه ناراحت شدن در فضای مجازی را داشته‌اند پرسیده شده است «درباره آن با کسی صحبت کردی؟». در این قسمت پاسخگو می‌توانسته به چند گزینه اشاره کند. ۲۵,۹ درصد کودکان و نوجوانانی که تجربه ناراحت شدن در فضای مجازی را داشته‌اند در پاسخ به این سوال گفته‌اند در خصوص تجربه‌ای که داشته‌اند با کسی صحبت نکرده‌اند. ۴۱,۵ درصد با مادر یا پدرشان صحبت کرده‌اند. ۳۲,۹ درصد با یک دوست هم سن و سال خودشان و ۱۱,۵ درصد با برادر یا خواهرشان صحبت کرده‌اند. همچنین ۷,۵ درصد گفته‌اند به یکی دیگر از بزرگسالان مورد اعتمادشان این موضوع را گفته‌اند. ۴ درصد به یکی از معلمانشان، ۲,۳ درصد به کسی که کارش کمک به کودکان باشد و ۳,۸ درصد به فردی دیگر گفته‌اند. در مجموع ۹,۴ درصد ترجیح داده‌اند به این سوال پاسخ ندهند.

جدول شماره ۷-۲۴: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب صحبت کردن یا صحبت نکردن درباره تجربه بد اینترنتی با سایر افراد

ترجیح می‌دهم نگویم		بله		خیر		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۹,۴	۵۱۷	۴۱,۵	۲۲۸۷	۴۹,۱	۲۷۱۱	مادرم یا پدرم (یا نامادری یا ناپدری، مادرخوانده و پدرخوانده)
۹,۴	۵۱۷	۳۲,۹	۱۸۱۲	۵۷,۷	۳۱۸۶	یک دوست هم سن و سال خودم
۹,۴	۵۱۷	۱۱,۵	۶۳۲	۷۹,۱	۴۳۶۶	برادرم یا خواهرم (یا نا برادری/ یا برادر خوانده/ خواهر خوانده)
۹,۴	۵۱۷	۷,۵	۴۱۱	۸۳,۱	۴۵۸۷	به یکی دیگر از بزرگسالان مورد اعتمادم
۹,۴	۵۱۷	۴,۰	۲۲۳	۸۶,۶	۴۷۷۵	یک معلم
۹,۴	۵۱۷	۳,۸	۲۱۰	۸۶,۸	۴۷۸۸	کسی دیگر
۹,۴	۵۱۷	۲,۳	۱۲۹	۸۸,۳	۴۸۶۹	کسی که کارش کمک به کودکان باشد
۹,۴	۵۱۷	۲۵,۹	۱۴۳۰	۶۴,۷	۳۵۶۸	با کسی صحبت نمی‌کنم

در پایان به عنوان آخرین سوال در این بخش از کودکان و نوجوانانی که تجربه ناراحت شدن در فضای مجازی داشته‌اند پرسیده شده است «آیا سعی کردی یکی از کارهای زیر را انجام دهی؟».

۶۸,۵ درصد گفته‌اند این مشکل را نادیده گرفتم یا امیدوار بودم مشکل به خودی خود حل شود و ۴۹,۹ درصد بی‌توجه به مشکل پیش‌آمده به استفاده در اینترنت ادامه داده‌اند. ۴۹,۵ درصد شخصی که موجب ناراحتی شده بود را از فهرست مخاطبین بلاک کردند، ۴۸,۶ درصد بعد از تجربه ناراحتی همه برنامه‌ها را بسته و خارج شده‌اند و ۴۶,۷ درصد از آنچه اشتباه پیش رفت، احساس گناه کردند.

کمترین اقدامی که کودکان و نوجوانان در مواجهه با ناراحتی در فضای مجازی داشته‌اند گزارش به پلیس بوده است که ۴,۷ درصد انجام داده‌اند. ۱۷,۹ درصد نیز گفته‌اند با کلیک روی دکمه «گزارش سوء استفاده» مشکل را گزارش کردند یا با یک مشاوره اینترنتی تماس گرفتند.

جدول شماره ۷-۲۶: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب نحوه مواجهه با آخرین تجربه بد در فضای مجازی

بی‌پاسخ		خیر		بله		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲,۱	۱۱۷	۲۹,۴	۱۶۱۹	۶۸,۵	۳۷۷۹	این مشکل را نادیده گرفتم یا امیدوار بودم مشکل به خودی خود حل شود.
۴,۷	۲۵۸	۴۵,۴	۲۵۰۳	۴۹,۹	۲۷۵۵	بی‌توجه به مشکل پیش‌آمده به استفاده در اینترنت ادامه دادم
۹,۷	۵۳۶	۴۰,۸	۲۲۵۰	۴۹,۵	۲۷۲۹	آن شخص را از فهرست مخاطبین خودم بلاک کردم
۲,۷	۱۵۰	۴۸,۷	۲۶۸۸	۴۸,۶	۲۶۷۸	همه برنامه‌ها را بستم و خارج شدم
۵,۶	۳۰۹	۴۷,۷	۲۶۲۸	۴۶,۷	۲۵۷۸	از آنچه اشتباه پیش رفت، احساس گناه کردم
۷,۷	۴۲۳	۴۹,۹	۲۷۵۰	۴۲,۵	۲۳۴۲	همه پیام‌هایی که از یک شخصی گرفته بودم را حذف کردم.
۸,۳	۴۵۸	۵۷,۲	۳۱۵۵	۳۴,۵	۱۹۰۲	تنظیمات مخاطبین و حریم خصوصی خودم را تغییر دادم
۱۰,۰	۵۵۲	۵۵,۶	۳۰۶۶	۳۴,۴	۱۸۹۷	با یکی از دوستان مشورت کردم
۵,۷	۳۱۶	۶۴,۲	۳۵۴۰	۳۰,۱	۱۶۶۰	برای مدتی از اینترنت استفاده نکردم
۵,۷	۳۱۵	۷۵,۳	۴۱۵۴	۱۹,۰	۱۰۴۷	از دیگران خواستم تنهایم بگذارند.
۱۰,۱	۵۵۷	۷۲,۰	۳۹۷۲	۱۷,۹	۹۸۶	مشکل را گزارش کردم، با کلیک روی دکمه «گزارش سوء استفاده»، با یک مشاوره اینترنتی تماس گرفتم
۱۰,۰	۵۵۱	۸۵,۳	۴۷۰۳	۴,۷	۲۶۱	به پلیس گزارش کردم
۷,۸	۴۳۱	۵۰,۸	۲۸۰۴	۴۱,۳	۲۲۸۰	با والدینم مشورت کردم

۳-۷ تجربه مواجهه کودک با خطر یا برخورد زنده

در این بخش از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «در صورتی که در سال گذشته در معرض خطر یا عملی زنده قرار گرفته‌اید و کسی چنین رفتاری با شما داشت. چطور اتفاق افتاد؟». ۴,۴ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت تجربه مواجهه با خطر یا عمل زنده به صورت رو در رو و حضوری داشته‌اند. همچنین ۲۸,۳ درصد گفته‌اند تجربه مواجهه با عمل زنده از راه تلفن، شبکه‌های اجتماعی یا اینترنت را داشته‌اند.

جدول شماره ۷-۳۰: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب تجربه مواجهه با خطر یا رفتار زنده

ترجیح می‌دهم نگویم		خیر		بله		
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۴۲,۹	۴۷۴۵	۵۲,۷	۵۸۳۹	۴,۴	۴۸۵	به صورت رو در رو و حضوری
۴۳,۸	۴۸۴۶	۲۷,۹	۳۰۹۳	۲۸,۳	۳۱۳۰	از راه تلفن، شبکه‌های اجتماعی یا اینترنت

در سوالی دیگر از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «به آخرین باری فکر کن که در فضای مجازی کسی رفتاری زشت را با تو داشته است. چه حسی داشتی؟». ۳۱,۳ درصد افراد نمونه چنین تجربه‌ای نداشته‌اند. از بین افرادی که تجربه داشته‌اند در فضای مجازی فردی با آن‌ها رفتار زشت داشته باشد، ۷,۹ درصدشان اصلاً ناراحت نشده‌اند و در مقابل ۱۷,۳ درصد کمی و ۱۵,۸ درصد کاملاً ناراحت شده‌اند. ۴۵,۹ درصد ترجیح داده‌اند در این خصوص چیزی نگویند و ۱۳,۱ درصد گفته‌اند یادشان نمی‌آید.

جدول شماره ۷-۳۵: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب نوع احساس فرد بعد از مواجهه با رفتار زشت در فضای مجازی

درصد بر حسب افرادی که تجربه داشته‌اند	درصد فراوانی	فراوانی	
۷,۹	۵,۴	۵۹۹	من اصلاً ناراحت نشدم
۱۷,۳	۱۱,۹	۱۳۱۶	من کمی ناراحت شدم
۱۵,۸	۱۰,۹	۱۲۰۳	من کاملاً ناراحت شدم
۴۵,۹	۳۱,۵	۳۴۸۴	ترجیح می‌دهم نگویم
۱۳,۱	۹,۰	۹۹۸	یادم نمی‌آید
-	۳۱,۳	۳۴۶۹	پیش‌نیامده
۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

۴-۷- رفتار زننده یا مضر با دیگران

در بخش دیگر از پرسشنامه، از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «در سال گذشته، خودت چند بار با کسی رفتار زشتی را داشتی؟». طبق پاسخها، ۲۰,۴ درصد نمونه در سال گذشته با کسی رفتار زشت نداشته‌اند و در مقابل ۴۵,۲ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند در سال گذشته روزانه یا تقریباً روزانه، ۵,۷ درصد یک یا دو بار، ۳,۱ درصد حداقل یکبار در ماه و ۱,۶ درصد حداقل هر هفته با دیگران رفتار زشت داشته‌اند. ۲۴ درصد نیز ترجیح داده‌اند به این سوال پاسخ ندهند.

جدول شماره ۷-۳۸: توزیع فراوانی پاسخگویان براساس تعداد تجربه رفتار زشت با دیگران در سال گذشته

فراوانی	درصد فراوانی	
۲۲۶۳	۲۰,۴	هیچی
۶۳۰	۵,۷	فقط یکبار یا دوبار
۳۴۵	۳,۱	حداقل یکبار در ماه
۱۷۹	۱,۶	حداقل هر هفته
۴۹۹۴	۴۵,۲	روزانه یا تقریباً روزانه
۲۶۵۸	۲۴,۰	ترجیح می‌دهم نگویم
۱۱۰۶۹	۱۰۰,۰	جمع

در ادامه از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «در صورت داشتن رفتار زشت با دیگران، این رفتار چگونه اتفاق افتاد؟». ۵,۴ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند به صورت رو در رو و حضوری این اتفاق رخ داده است. همچنین ۱۲,۴ درصد گفته‌اند تجربه رفتار زشت با دیگران از راه تلفن، شبکه‌های اجتماعی یا اینترنت را داشته‌اند.

جدول شماره ۷-۴۱: توزیع فراوانی پاسخگویان براساس داشتن یا نداشتن تجربه رفتار زشت با دیگران به تفکیک نوع رفتار

تجربه نداشته‌ام		ترجیح می‌دهم نگویم		خیر		بله		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲۰,۴	۲۲۶۳	۴۷,۲	۵۲۱۴	۲۷,۰	۲۹۹۴	۵,۴	۵۹۸	به صورت رو در رو و حضوری
۲۰,۴	۲۲۶۳	۴۷,۳	۵۲۴۱	۱۹,۹	۲۱۹۸	۱۲,۴	۱۳۶۷	از راه تلفن، شبکه‌های اجتماعی یا اینترنت

۷-۵- برخی تجربه‌های منفی و ناخوشایند در اینترنت

در ادامه برخی از تجربه‌های منفی و ناخوشایند برای کودکان و نوجوانان مطرح و پرسیده شده است «در طول سال گذشته آیا اتفاقات زیر در اینترنت برای شما رخ داده است؟». طبق پاسخ‌ها، بیشترین اتفاقی که کودکان و نوجوانان تجربه کرده‌اند آلوده شدن دستگاهشان به ویروس یا بدافزار بوده است. ۱۵,۷ درصد گفته‌اند چنین تجربه‌ای داشته‌اند. ۵,۲ درصد تجربه فریب خوردن در فضای مجازی و از دست دادن پولشان را داشته‌اند. ۴,۸ درصد تجربه داشته‌اند فردی از آن‌ها تصویری غیرواقعی یا نامناسب بسازد. ۴,۸ درصد گفته‌اند پیش آمده یک نفر از اطلاعات شخصی‌شان علی‌رغم میل آن‌ها استفاده کرده باشد. ۳,۸ درصد نیز برایشان اتفاق افتاده است که یک نفر از پسرودشان سوء استفاده کرد تا خودش را به جای او جا بزند.

جدول شماره ۷-۴: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب داشتن یا نداشتن برخی تجربه‌های منفی در فضای مجازی

ترجیح می‌دهم نگویم	خیر		بله			
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد		
۱۰,۵	۱۱۵۶	۷۳,۸	۸۱۷۲	۱۵,۷	۱۷۴۱	دستگاه من (مثل تلفن، تبلت، کامپیوتر) به یک ویروس یا بدافزار آلوده شد
۱۰,۸	۱۱۹۲	۸۴,۰	۹۳۰۳	۵,۲	۵۷۴	در فضاهای مجازی فریب خوردم و پولم را از دست دادم
۱۳	۱۴۳۴	۸۲,۲	۹۱۰۷	۴,۸	۵۲۸	یک نفر از اطلاعات شخصی علی‌رغم میل من استفاده کرده است
۱۰,۱	۱۱۲۰	۸۵,۱	۹۴۱۶	۴,۸	۵۳۳	کسی تصویری غیرواقعی و خشن یا نامناسب از من ساخت
۱۰,۵	۱۱۶۵	۸۵,۷	۹۴۷۸	۳,۸	۴۲۶	کسی از پسورد من سوء استفاده کرد تا خودش را به جای من جا بزند

۷-۶- تجربه استفاده بیش از حد از اینترنت

در بخشی دیگر از پرسشنامه، برخی از نتایج استفاده زیاد از اینترنت مطرح شده و از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده «در سال گذشته چقدر موارد زیر برای شما رخ داده است؟». طبق پاسخ‌ها، ۳۱,۹ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت خیلی سعی کرده‌اند از زمان اینترنت خود کم کنند اما نتوانسته‌اند. ۳۰,۳ درصد فکر می‌کنند به خاطر زمانی که صرف اینترنت می‌کنند با مشکلاتی مواجه شده‌اند. همچنین ۲۵,۴ درصد به خاطر زمان زیادی که در اینترنت بوده‌اند، با خانواده یا دوستانشان کشمکش داشته‌اند و ۲۲,۷ درصد گفته‌اند به خاطر اینترنت در امتحان نمره خوبی نگرفته‌اند. ۱۹,۲ درصد نیز گفته‌اند اینترنت باعث شده از خواب و خوراکشان کم کنند.

جدول شماره ۷-۴: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب تجربه برخی نتایج استفاده بیش از حد از اینترنت

ترجیح می‌دهم نگویم	خیر		بله			
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد		
۱۳,۱	۱۴۴۶	۵۵,۰	۶۰۹۴	۳۱,۹	۳۵۲۹	خیلی سعی کردم که از زمان اینترنت خود کم کنم اما نتوانستم
۱۲,۳	۱۳۵۵	۵۷,۴	۶۳۶۲	۳۰,۳	۳۳۵۲	فکر می‌کنم به خاطر زمانی که صرف اینترنت می‌کنم با مشکلاتی مواجه شده‌ام
۱۱,۹	۱۳۲۵	۶۲,۷	۶۹۳۰	۲۵,۴	۲۸۱۴	به خاطر زمان زیادی که در اینترنت بودم، با خانواده یا دوستانم کشمکش

داشته‌ام						
۱۰,۷	۱۱۷۹	۶۶,۶	۷۳۷۵	۲۲,۷	۲۵۱۵	به خاطر اینترنت در امتحانات نمره خوبی نگرفتم
۱۰,۵	۱۱۶۷	۷۰,۳	۷۷۸۱	۱۹,۲	۲۱۲۱	اینترنت باعث شد از خواب و خوراکم کم کنم

فصل هشتم:
رضایت از زندگی

در این بخش از کودکان کاربر اینترنت پرسیده شده است «میزان رضایت شما از زندگی از ۰ تا ۲۰ چقدر است؟». در پاسخ به این سوال، ۴۲٫۱ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت نمره رضایت از زندگی شان ۱۶ تا ۲۰ بوده است. ۱۲٫۹ درصد نمره ۱۱ تا ۱۵٫۶۱ درصد نمره ۰ تا ۵ و ۹٫۱ درصد نمره ۶ تا ۱۰ داده‌اند.

جدول شماره ۸-۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نمره رضایت از زندگی

درصد فراوانی	فراوانی	
۹٫۶	۱۰۶۲	۰ تا ۵
۹٫۱	۱۰۱۰	۶ تا ۱۰
۱۲٫۹	۱۴۲۳	۱۱ تا ۱۵
۴۲٫۱	۴۶۶۵	۱۶ تا ۲۰
۲۶٫۳	۲۹۰۹	بی پاسخ
۱۰۰٫۰	۱۱۰۶۹	جمع
	۱۴٫۶۷	میانگین

فصل نهم:
حمایت اجتماعی

۹-۱- حمایت اجتماعی

در حوزه سنجش حمایت‌های اجتماعی کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت، به عنوان اولین سوال پرسیده شده است «زمانی که نگران یا ناراحت هستی با چه کسی صحبت می‌کنی». پاسخگویان در این سوال امکان انتخاب چند گزینه را داشته‌اند. ۱۹,۶ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند زمانی که نگران یا ناراحت هستند با هیچ‌کس صحبت نمی‌کنند. ۵۳,۵ درصد در زمان ناراحتی با والدینشان، ۲۵,۴ درصد با دوست، ۱۱,۳ درصد با خواهر یا برادر و همچنین ۱۱,۳ درصد با فردی که به او اعتماد دارند صحبت می‌کنند.

جدول شماره ۹-۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب فردی که زمان ناراحتی با او صحبت می‌کنند

درصد فراوانی	فراوانی	
۵۳,۵	۵۹۱۷	مادر یا پدر (مادرخوانده یا پدرخوانده)
۲۵,۴	۲۸۱۱	یک دوست
۱۱,۳	۱۲۵۵	یک نفر دیگری که به او اعتماد داری
۱۱,۳	۱۲۵۱	برادر یا خواهر (برادرخوانده یا خواهرخوانده)
۲,۴	۲۶۷	معلم
۱,۹	۲۱۰	کسی که شغلش کمک به کودکان هست مثل مشاور مدرسه
۳,۰	۳۳۶	کسی دیگر
۱۹,۶	۲۱۷۱	هیچ‌کس
۴,۱	۴۵۴	بی‌پاسخ

۹-۲- حمایت خانواده

در ادامه پرسیده شده است «چقدر برایت راحت است که با خانواده‌ات درباره چیزهایی صحبت کنی که تو را ناراحت می‌کنند؟». ۳۱,۱ درصد گفته‌اند برایشان خیلی راحت است و در مقابل ۲۳,۴ درصد کودکان و نوجوانان برایشان خیلی سخت است در باره چیزهایی که ناراحتشان می‌کند با والدینشان صحبت کنند. ۱۸,۲ درصد گزینه کمی راحت و ۲۲,۱ درصد نیز گزینه کمی سخت را انتخاب کرده‌اند.

جدول شماره ۹-۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان راحت بودن با خانواده برای صحبت درباره موضوعاتی که ناراحتشان می‌کند

درصد فراوانی	فراوانی	
۳۱,۱	۳۴۳۸	خیلی راحت
۱۸,۲	۲۰۱۳	کمی راحت
۲۲,۱	۲۴۴۴	کمی سخته
۲۳,۴	۲۵۸۷	خیلی سخته
۵,۳	۵۸۷	بی‌پاسخ

جمع	۱۱۰۶۹	۱۰۰,۰
-----	-------	-------

در ادامه چند گویه در خصوص روابط با خانواده پرسیده شده و از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت خواسته شده است بگویند هر جمله چقدر در موردشان درست است؟.

۹۱,۳ درصد معتقدند خانواده‌شان خیلی دوست دارد او موفق شود و گفته‌اند این گویه به میزان زیاد یا خیلی زیاد در موردشان درست است. ۳,۲ درصد معتقدند به میزان کمی در موردشان صدق می‌کند و ۲,۱ درصد گفته‌اند اصلاً درست نیست.

۸۵,۱ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند به میزان زیاد یا خیلی زیاد در خانه احساس آرامش و امنیت دارند و در مقابل ۸,۳ درصد به میزان کم و ۳,۳ درصد هیچ احساس آرامش و امنیتی در خانه ندارند.

۶۳,۹ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت معتقدند وقتی صحبت می‌کنند کسی به حرف آن‌ها گوش می‌کند. ۲۳,۵ درصد معتقدند این گویه کمی در موردشان درست است و ۹,۲ درصد گفته‌اند اصلاً به حرف آن‌ها گوش نمی‌دهند.

جدول شماره ۹-۷: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان موافقت با برخی گویه‌ها در مورد خانواده

بی پاسخ		خیلی زیاد		زیاد		کم		هیچی		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳,۴	۳۷۸	۲۹,۲	۳۲۳۱	۳۴,۷	۳۸۴۲	۲۳,۵	۲۵۹۷	۹,۲	۱۰۲۱	وقتی صحبت می‌کنم کسی به حرف من گوش می‌کند.
۳,۵	۳۸۴	۷۸,۳	۸۶۶۸	۱۳,۰	۱۴۳۶	۳,۲	۳۵۴	۲,۱	۲۲۷	خانواده‌ام خیلی دوست دارد من موفق شوم.
۳,۳	۳۶۷	۶۲,۲	۶۸۸۶	۲۲,۹	۲۵۲۹	۸,۳	۹۱۹	۳,۳	۳۶۸	من در خانه احساس آرامش و امنیت دارم.

۹-۳- نظارت خانواده

در ادامه چند گویه درخصوص نظارت خانواده مطرح شده و از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «جمله‌های زیر چقدر در مورد شما درست است؟». ۷۲,۸ درصد گفته‌اند والدینشان اغلب یا خیلی زیاد آن‌ها را به خاطر رفتار خوب تشویق می‌کنند و ۴,۴ درصد هرگز تشویق نمی‌شوند. ۵۴,۲ درصد والدینشان اغلب یا خیلی زیاد مجموعه‌ای از قوانین را برای کارهای آن‌ها در خانه در نظر می‌گیرند و ۹,۹ درصد گفته‌اند هرگز والدینشان برای کارهای خانه قوانینی ندارند. ۵۳,۱ درصد والدینشان اغلب یا خیلی زیاد مجموعه‌ای از قوانین را برای کارهای آن‌ها در خارج از خانه می‌گذارند و در مقابل ۱۴,۱ درصد گفته‌اند هرگز والدینشان چنین قوانینی ندارند.

جدول شماره ۹-۱۴: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان درستی برخی گویه‌ها

بی پاسخ		خیلی زیاد		اغلب		گاهی		به ندرت		هرگز		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳,۳	۳۷۱	۵۱,۸	۵۷۳۸	۲۱,۰	۲۳۲۳	۱۱,۶	۱۲۸۵	۷,۸	۸۶۳	۴,۴	۴۸۹	والدینم مرا به خاطر رفتار خوب تشویق می‌کنند
۴,۳	۴۷۲	۳۰,۷	۳۳۹۶	۲۳,۵	۲۶۰۱	۱۸,۵	۲۰۵۲	۱۳,۲	۱۴۵۶	۹,۹	۱۰۹۲	والدینم مجموعه‌ای از قوانین را برای کارهای من در خانه در نظر می‌گیرند
۴,۷	۵۲۵	۳۳,۸	۳۷۴۰	۱۹,۳	۲۱۳۲	۱۵,۲	۱۶۸۰	۱۲,۹	۱۴۳۰	۱۴,۱	۱۵۶۲	والدینم مجموعه‌ای از قوانین را برای کارهای من در خارج از خانه می‌گذارند

۴-۹- میانجیگری ایجابی

در بخشی دیگر، به کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته شده است درباره نوع تعریف والدین خودت از استفاده تو از اینترنت فکر کن. به این فکر کن که وقتی داری از اینترنت استفاده می‌کنی، آن‌ها چه نگاهی به تو دارند. توجه داشته باش که منظور ما از اینترنت هر شکلی از وصل شدن به فضای مجازی و در هر مکانی است. در ادامه پرسیده شده است «وقتی از اینترنت استفاده می‌کنی، والدین شما هر یک از کارهای که مطرح شده است را به چه میزان انجام می‌دهند؟». ۵۳ درصد گفته‌اند والدینشان اغلب یا خیلی زیاد روش‌های مطمئن و امن استفاده از اینترنت را به آن‌ها پیشنهاد می‌دهند و ۱۶٫۸ درصد هرگز والدینشان چنین کاری انجام نمی‌دهند. ۲۷٫۳ درصد والدینشان اغلب یا خیلی زیاد آن‌ها را به جست‌وجو و یادگیری بیشتر در اینترنت تشویق می‌کنند و در مقابل ۲۸٫۸ درصد گفته‌اند هرگز والدینشان چنین کاری انجام نمی‌دهند.

جدول شماره ۹-۲۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان میانجیگری ایجابی والدین

بی پاسخ		خیلی زیاد		اغلب		گاهی		به ندرت		هرگز		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۴٫۰	۴۴۶	۱۳٫۹	۱۵۴۳	۱۳٫۴	۱۴۸۳	۱۸٫۷	۲۰۷۵	۲۱٫۱	۲۳۳۶	۲۸٫۸	۳۱۸۶	به جست‌وجو و یادگیری بیشتر در اینترنت تشویق می‌کنند
۴٫۵	۵۰۱	۳۷٫۵	۴۱۵۴	۱۵٫۵	۱۷۲۱	۱۳٫۳	۱۴۷۳	۱۲٫۳	۱۳۶۱	۱۶٫۸	۱۸۵۹	روش‌های مطمئن و امن استفاده از اینترنت را به من پیشنهاد می‌دهند

در سوالی دیگر از کودکان و نوجوانان پرسیده شده «تا چه اندازه هریک از کارهایی که در ادامه آمده است را انجام داده‌ای؟». ۲۵,۷ درصد با والدینشان درباره چیزهایی که در اینترنت ممکن است نگران یا ناراحتشان کند گفت‌وگو نمی‌کنند. در مقابل ۳۷,۷ درصد گفته‌اند اغلب یا خیلی زیاد در این باره با والدینشان صحبت می‌کنند. ۶۷,۸ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند معمولاً وقتی والدینشان در استفاده از اینترنت مشکل پیدا می‌کنند به آن‌ها کمک می‌کنند و ۷,۶ درصد گفته‌اند هرگز این کار را انجام نمی‌دهند.

جدول شماره ۹-۲۶: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان برخی تعاملات با والدین

بی پاسخ		خیلی زیاد		اغلب		گاهی		به ندرت		هرگز		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۵,۲	۵۷۵	۲۵,۶	۲۸۳۸	۱۲,۱	۱۳۴۴	۱۴,۸	۱۶۴۰	۱۶,۵	۱۸۲۸	۲۵,۷	۲۸۴۴	با والدینم درباره چیزهایی که در اینترنت ممکن است نگران یا ناراحت کند گفت‌وگو می‌کنم
۴,۶	۵۰۵	۵۱,۵	۵۷۰۳	۱۶,۳	۱۸۰۰	۱۱,۹	۱۳۲۲	۸,۱	۸۹۴	۷,۶	۸۴۵	وقتی والدینم در استفاده از اینترنت مشکل پیدا می‌کنند، به آن‌ها کمک می‌کنم

۹-۵- میانجیگری سلبی و پیشگیرانه

در ادامه از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «آیا والدین شما به شما اجازه می‌دهند چیزهایی را که در ادامه می‌خوانم در اینترنت انجام دهید؟ اگر آری آیا شما به اجازه آنها برای انجام این کارها نیاز دارید؟». ۵۰,۶ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند همیشه برای دانلود موسیقی یا فیلم اجازه دارند. این میزان برای تماشای ویدئو کلیپ ۴۱,۷ درصد، رفتن به شبکه‌های اجتماعی ۳۴,۳ درصد و برای استفاده از وب کم یا دوربین کامپیوتر ۲۴,۷ درصد است. در مقابل بیشترین محدودیت استفاده از موارد مطرح شده که باید با نظارت والدین انجام شود مربوط به تماشای ویدئو کلیپ است که ۴۲,۵ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند باید تحت نظارت والدین انجام دهند. بیشترین ممنوعیت نیز به استفاده از وب کم یا دوربین کامپیوتر اختصاص دارد که ۳۲,۷ درصد گفته‌اند اصلاً اجازه ندارند استفاده کنند.

جدول شماره ۹-۳۱: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان میانجیگری سلبی والدین

بی پاسخ		اجازه ندارم		تحت نظارت آنها اجازه دارم		من همیشه اجازه دارم		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳,۷	۴۱۳	۹,۲	۱۰۲۱	۳۶,۴	۴۰۳۰	۵۰,۶	۵۶۰۵	دانلود موسیقی یا فیلم
۳,۹	۴۲۹	۱۱,۹	۱۳۱۳	۴۲,۵	۴۷۰۸	۴۱,۷	۴۶۱۹	تماشای ویدئو کلیپ
۴,۰	۴۴۴	۲۱,۹	۲۴۲۳	۳۹,۸	۴۴۱۰	۳۴,۳	۳۷۹۲	رفتن به شبکه‌های اجتماعی مانند فیس بوک، اینستاگرام، تلگرام، واتساپ
۶,۴	۷۰۵	۳۲,۷	۳۶۲۳	۳۶,۲	۴۰۰۷	۲۴,۷	۲۷۳۴	استفاده از وب کم یا دوربین کامپیوتر مثلاً برای استفاده برای چت یا اسکایپ

۹-۶- مزایای میانجیگری والدین

در این بخش از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «به نظرت والدینت چقدر از کارهایی که تو در اینترنت انجام می‌دهی اطلاع دارند؟». ۴۹,۶ درصد گفته‌اند در پاسخ به این سوال گفته‌اند والدینشان خیلی از فعالیت‌های آن‌ها در اینترنت اطلاع دارند. ۲۸,۸ درصد گفته‌اند تا حدی و ۱۲,۴ درصد معتقدند والدینشان فقط کمی از فعالیت‌های آن‌ها در اینترنت مطلع هستند. ۵,۵ درصد نیز گفته‌اند اصلاً والدینشان اطلاع ندارند آن‌ها در اینترنت چه کارهایی انجام می‌دهند.

جدول شماره ۹-۴۰: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان اطلاع والدین از کارهای فرزند در اینترنت

درصد فراوانی	فراوانی	
۵,۶	۶۱۶	هیچ
۱۲,۴	۱۳۷۰	فقط کمی
۲۸,۸	۳۱۸۳	تا حدی
۴۹,۶	۵۴۹۲	خیلی
۳,۷	۴۰۸	بی پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

در ادامه از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «به نظرت این که والدینت برای استفاده از اینترنت به تو کمک کنند، کار خوبی است؟». ۴۸ درصد معتقد خیلی خوب و است و ۲۳,۵ درصد کمی خوب می‌دانند. در مقابل ۹ درصد موافق کمک والدین در استفاده از اینترنت نیستند. ۱۶,۱ درصد نیز گفته‌اند والدینشان در این زمینه اصلاً کمک نمی‌کنند.

جدول شماره ۹-۴۳: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان راهنمایی‌های والدین در استفاده از نت

درصد فراوانی	فراوانی	
۹,۰	۹۹۹	خیر
۲۳,۵	۲۶۰۱	بله، کمی
۴۸,۰	۵۳۱۶	بله، خیلی
۱۶,۱	۱۷۷۸	کمک نمی‌کنند
۳,۴	۳۷۵	بی پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

در سوالی دیگر پرسیده شده است «بعد از اینکه والدینت محدودیت‌هایی را در استفاده از اینترنت برای تو قائل شدند می‌توانی کاری در اینترنت انجام بدی؟». ۲۴,۹ درصد محدودیتی در این زمینه نداشته‌اند، ۲۰,۵ درصد توانسته‌اند و ۳۳,۳ درصد تا حدی بعد از محدودیت‌های والدین توانسته‌اند در اینترنت فعالیت داشته باشند و ۱۶,۲ درصد در پاسخ به این سوال گفته‌اند بعد از اینکه والدینشان محدودیت‌هایی را در استفاده از اینترنت قائل شدند، نمی‌توانند کاری در اینترنت انجام بدهند.

جدول شماره ۹-۴۶: توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر حسب تاثیر محدودیت‌های والدین در استفاده از اینترنت

درصد فراوانی	فراوانی	
۱۶,۲	۱۷۸۸	خیر
۳۳,۳	۳۶۸۵	بله، تا حدی
۲۰,۵	۲۲۶۴	بله، خیلی
۲۴,۹	۲۷۵۴	محدودیتی نگذاشته‌اند
۵,۲	۵۷۸	بی پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

در ادامه پرسیده شده است «آیا تو نسبت به چیزهایی که والدینت درباره اینترنت به تو می‌گویند بی‌اعتنا هستی؟». ۶۲,۵ درصد نسبت به آنچه والدینشان درباره اینترنت می‌گویند بی‌اعتنا نیستند. در مقابل، ۲۳,۹ درصد گفته‌اند بعضی وقت‌ها و

۸,۹ درصد اغلب اوقات در این خصوص بی‌اعتنا هستند.

جدول شماره ۹-۴: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان بی‌اعتنایی به صحبت‌های والدین درباره اینترنت

درصد فراوانی	فراوانی	
۶۲,۵	۶۹۱۷	خیر
۲۳,۹	۲۶۴۷	بله بعضی وقت‌ها
۸,۹	۹۹۱	بله اغلب اوقات
۴,۶	۵۱۴	بی‌پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

در سوالی دیگر پرسیده شده است «آیا به خاطر ددرسهایی که در اینترنت داشته‌ای، رفتار والدینت عوض شده است؟». در مجموع ۴۲,۹ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند تاکنون ددرسری در اینترنت نداشته‌اند. در بین گروهی که تجربه مشکلی در اینترنت داشته‌اند، ۵۳ درصد گفته‌اند این موضوع باعث تغییر رفتار والدینشان با آن‌ها نشده است. ۲۷,۷ درصد رفتار والدینشان کمی و ۱۱,۳ درصد زیاد تغییر کرده است.

جدول شماره ۹-۵: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تغییر رفتار والدین به خاطر ددرسه‌های پیش‌آمده در نت

درصد بر حسب افرادی که تجربه ددرسر داشته‌اند	درصد فراوانی	فراوانی	
۵۳,۰	۳۰,۳	۳۳۵۰	خیر
۲۷,۷	۱۵,۸	۱۷۴۹	بله، کم
۱۱,۳	۶,۵	۷۱۵	بله، خیلی
۸,۰	۴,۶	۵۰۵	بی‌پاسخ
-	۴۲,۹	۴۷۵۰	ددرسر نداشته‌ام
۱۰۰,۰	۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

در ادامه پرسیده شده است «آیا والدینت درباره زمان و مقدار استفاده تو از اینترنت برایت قوانینی در نظر گرفته‌اند؟». ۲۶,۱ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند هیچ قوانینی برای مقدار و زمان استفاده از اینترنت ندارند. ۳۹,۱ درصد بعضی وقت‌ها و ۳۰,۵ درصد اغلب اوقات برای استفاده از اینترنت قوانینی دارند.

جدول شماره ۹-۵۵: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب در نظر گرفتن یا نگرفتن قوانین برای استفاده از اینترنت توسط

والدین

درصد فراوانی	فراوانی	
۲۶,۱	۲۸۹۲	خیر
۳۹,۱	۴۳۲۷	بله، بعضی وقت‌ها
۳۰,۵	۳۳۸۰	بله، اغلب اوقات
۴,۲	۴۷۰	بی‌پاسخ

١٠٠,٠	١١٠٦٩	جمع
-------	-------	-----

۹-۷- دوستان و اجتماع

در این بخش به روابط کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت با دوستانشان و همچنین جامعه پرداخته شده است. به عنوان اولین سوا پرسیده شده «در ادامه جمله‌هایی درباره مدرسه، دانش‌آموزان و معلمان آمده است، بگو چقدر این جمله‌ها در مورد تو درست است». ۴۷,۵ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت به میزان زیاد یا خیلی زیاد معتقدند که دوستانشان همیشه سعی دارند به آن‌ها کمک کنند و در مقابل ۱۷,۸ درصد گفته‌اند اصلاً این‌گونه در موردشان صدق نمی‌کند. ۴۱ درصد به میزان زیاد یا خیلی زیاد معتقدند که همیشه وقتی دچار مشکل می‌شوند می‌توانند روی کمک دوستانشان حساب کنند در مقابل ۲۱,۷ درصد گفته‌اند اصلاً روی کمک دوستانشان حساب نمی‌کنند. ۳۲,۸ درصد به میزان زیاد یا خیلی زیاد می‌توانند درباره مشکلاتشان با دوستانشان صحبت کنند و در مقابل ۲۷,۳ درصد گفته‌اند اصلاً نمی‌توانند درباره مشکلاتشان با دوستانشان صحبت کنند.

جدول شماره ۹-۵۸: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان درستی گویه‌ها درباره دوستانشان

هیچی		کم		زیاد		خیلی زیاد		بی‌پاسخ	
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۱۹,۷	۱۹۷۶	۳۰,۵	۳۳۷۹	۲۸,۸	۳۱۸۹	۲۰,۶	۲۰۶۹	۴,۱	۴۵۶
۲۴,۰	۲۴۰۵	۳۲,۷	۳۶۲۴	۲۳,۱	۲۵۵۷	۱۷,۹	۱۹۷۷	۴,۶	۵۰۶
۳۰,۲	۳۰۲۲	۳۵,۶	۳۹۳۹	۱۸,۰	۱۹۹۷	۱۴,۸	۱۶۴۱	۴,۲	۴۷۰

۹-۸- میانجیگری دوستان و همسالان

در بخش دیگری از پرسشنامه از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «آیا دوستی در مدرسه دارید که کارهای زیر را انجام دهد؟». ۴۴,۸ درصد کودکان و نوجوانان نمونه گفته‌اند دوستی ندارند که آن‌ها را به جست‌وجو و یادگیری در اینترنت تشویق کنند و در مقابل ۱۷,۳ درصد گفته‌اند دوستانشان در مدرسه اغلب یا خیلی زیاد این کار را می‌کنند. همچنین ۴۳ درصد گفته‌اند دوستی ندارند که راه‌ها و روش‌های امن استفاده از اینترنت را به او پیشنهاد دهد و در مقابل ۲۰,۳ درصد گفته‌اند دوستانشان در مدرسه اغلب یا خیلی زیاد این کار را می‌کنند.

جدول شماره ۹-۶۵: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان میانجیگری دوستان در مدرسه

هرگز		به ندرت		گاهی		اغلب		خیلی زیاد		بی‌پاسخ	
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
۴۳,۰	۴۷۵۹	۱۸,۸	۱۴۷۸	۱۳,۴	۱۰۲۸	۹,۳	۱۲۲۱	۱۱,۰	۱۲۲۱	۴,۵	۴۹۹
۴۴,۸	۴۹۵۸	۱۹,۳	۱۵۱۷	۱۳,۷	۹۷۵	۸,۸	۹۴۶	۸,۵	۹۴۶	۴,۹	۵۴۱

۹-۹- امنیت اجتماع پیرامونی

در بخشی دیگر از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «در اینجا چند جمله درباره اجتماع و محله آورده ایم، برای ما بگو این‌ها چقدر در مورد اجتماع پیرامونی تو درست است». ۷۶,۱ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت در مکانی که زندگی می‌کنند به میزان زیاد یا خیلی زیاد احساس امنیت دارند. ۱۶,۶ درصد احساس امنیت کم دارند و ۴,۷ درصد گفته‌اند اصلاً احساس امنیت ندارند. ۵۹,۴ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند محل زندگی‌شان برای بازی کودکان در کوچه و خیابان در طول روز بسیار امن است. ۲۶,۷ درصد امنیت را کم و ۱۰,۸ درصد گفته‌اند کوچه و خیابان محل زندگی‌شان برای بازی کودکان اصلاً امن نیست. ۴۷,۱ درصد کودکان و نوجوانان معتقدند می‌توانند به آدم‌های محله‌شان اطمینان زیاد یا خیلی زیاد داشته باشند. ۳۶,۲ درصد اطمینان کمی دارند و ۱۳,۶ درصد گفته‌اند اصلاً اطمینان ندارند.

جدول شماره ۹-۷۰: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان درست بودن برخی گویه‌ها در خصوص اجتماع پیرامونی

بی‌پاسخ		خیلی زیاد		زیاد		کم		هیچی		
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲,۶	۲۸۶	۳۹,۲	۴۳۴۴	۳۶,۹	۴۰۸۶	۱۶,۶	۱۸۳۸	۴,۷	۵۱۵	در مکانی (محله و شهر) که زندگی می‌کنم احساس امنیت دارم
۳,۱	۳۴۶	۲۷,۳	۳۰۱۸	۳۲,۱	۳۵۵۴	۲۶,۷	۲۹۵۱	۱۰,۸	۱۲۰۰	اینجا برای بازی کودکان در کوچه و خیابان در طول روز بسیار امن است
۳,۱	۳۳۸	۱۷,۷	۱۹۵۵	۲۹,۴	۳۲۵۹	۳۶,۲	۴۰۰۸	۱۳,۶	۱۵۰۹	می‌توانید به آدم‌های این محله و اطراف اطمینان داشته باشید.

فصل دهم :

منابع هویت کودک

۱-۱۰- وضعیت اجتماعی و اقتصادی

برای سنجش وضعیت اقتصادی و اجتماعی کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت چند سوال مطرح شده است. به عنوان اولین سوال پرسیده شده است «هر چند وقت یکبار لباس تازه می‌خری؟». ۱۱,۸ درصد هرچند هفته و ۴۵,۹ درصد هرچندماه لباس تازه می‌خرند. ۲۹,۶ در سالی یک با دوبار و ۹,۵ درصد گفته‌اند بندرت لباس تازه می‌خرند.

جدول شماره ۱-۱۰: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان توانایی خرید لباس

درصد فراوانی	فراوانی	
۹,۵	۱۰۵۵	بندرت
۲۹,۶	۳۲۷۲	سالی یک با دوبار
۴۵,۹	۵۰۸۲	هر چند ماه
۱۱,۸	۱۳۰۲	هر چند هفته
۳,۲	۳۵۸	بی‌پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

در سوالی دیگر پرسیده شده است «چقدر به یک فضای ساکت و آرام برای درست خواندن و انجام تکالیف دسترسی داری؟». ۴۳ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند تا حد زیادی دسترسی به فضای ساکت برای درس خواندن دارند. ۳۸,۶ درصد تا حدی، ۱۰,۶ درصد به سختی و ۴,۸ درصد اصلاً فضای آرام و ساکت برای درس خواندن ندارند.

جدول شماره ۱-۱۰-۴: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان دسترسی به فضای ساکت و آرام برای درس خواندن

درصد فراوانی	فراوانی	
۴,۸	۵۳۴	هیچ
۱۰,۶	۱۱۶۹	به سختی
۳۸,۶	۴۲۷۴	تا حدی
۴۳,۰	۴۷۵۷	خیلی زیاد
۳,۰	۳۳۵	بی‌پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

در سؤالی دیگر پرسیده شده است «هر چند وقت یکبار میوه و سبزی تازه برای خوردن دارید؟». ۵۷,۶ درصد در پاسخ به این سوال گفته‌اند تقریباً هرروز میوه و سبزی تازه برای خوردن دارند. ۲۲,۵ درصد گفته‌اند یک یا دو بار در هفته، ۹,۵ درصد یک یا دو بار در ماه و ۷,۴ درصد گفته‌اند کمتر از ماهی یکبار میوه و سبزی تازه برای خوردن دارند.

جدول شماره ۱۰-۲: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان مصرف میوه و سبزی تازه

درصد فراوانی	فراوانی	
۷,۴	۸۱۶	کمتر از ماهی یکبار
۹,۵	۱۰۴۸	یک یا دو بار در ماه
۲۲,۵	۲۴۹۰	یک یا دو بار در هفته
۵۷,۶	۶۳۷۰	تقریباً هرروز
۳,۱	۳۴۵	بی پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

در ادامه پرسیده شده است «آیا حداقل دو جفت کفش مناسب داری؟». ۸۰,۳ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند حداقل دو جفت کفش مناسب دارند و در مقابل ۱۶,۵ درصد به این سوال پاسخ منفی داده‌اند.

جدول شماره ۱۰-۱: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب داشتن حداقل دو جفت کفش مناسب

درصد فراوانی	فراوانی	
۱۶,۵	۱۸۲۴	خیر
۸۰,۳	۸۸۹۲	بله
۳,۲	۳۵۳	بی پاسخ
۱۰۰,۰	۱۱۰۶۹	جمع

به عنوان آخرین سوال درخصوص وضعیت اقتصادی کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت از آن‌ها پرسیده شده است «هر چند وقت یکبار اسباب بازی جدید می‌خری؟ (اسباب بازی می‌تواند گیم یا ابزار اسباب بازی مثل عروسک باشد)». طبق پاسخ‌ها، ۴۵,۷ درصد به ندرت، ۲۳,۸ درصد سالی یک یا دوبار، ۲۰,۳ درصد هرچندماه یکبار و ۴,۱ درصد هر هفته اسباب‌بازی می‌خرند.

جدول شماره ۱۰-۱۳: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان خرید اسباب‌بازی

درصد فراوانی	فراوانی	
۴۵,۷	۵۰۵۶	به ندرت
۲۳,۸	۲۶۳۰	سالی یک یا دوبار
۲۰,۳	۲۲۵۰	هر چند ماه یکبار
۴,۱	۴۵۱	هر هفته
۶,۲	۶۸۲	بی پاسخ

جمع	۱۱۰۶۹	۱۰۰,۰
-----	-------	-------

در بخشی دیگر، برای سنجش خلق و خوی کودکان و نوجوانان پرسیده شده است «در اینجا ما چند جمله درباره خلق و خوی آدم‌ها آورده‌ایم، برای ما بگو این‌ها چقدر در مورد خودت درست است».

۸۱,۹ درصد گفته‌اند به میزان زیاد یا خیلی زیاد سعی می‌کنند با دیگران رفتار خوبی داشته باشند و مراقب بقیه هستند. ۱۰,۵ درصد به میزان کم این‌گونه در موردشان صادق است و برای ۳,۱ درصد اصلاً صادق نمی‌کند.

۸۰,۹ درصد گفته‌اند معمولاً به کسی که ناراحت و غمگین باشد کمک می‌کنند. ۱۳,۳ درصد تا حد کمی این کار را انجام می‌دهند و ۳,۴ درصد اصلاً چنین کاری نمی‌کنند.

۶۸,۴ درصد معمولاً همان کارهایی که به آن‌ها گفته می‌شود را انجام می‌دهند. ۲۴,۲ درصد گفته‌اند تا حد کمی اینچنین هستند و ۴,۵ درصد معتقدند این اصلاً اینگونه رفتار نمی‌کنند.

۶۴,۵ درصد به میزان زیاد یا خیلی زیاد معتقدند سایر دوستان و همسالان‌شان به آن‌ها توجه دارند و دوست دارند با او معاشرت کنند. ۲۲,۹ درصد کمی در موردشان درست بوده و ۹,۶ درصد گفته‌اند اصلاً این‌گونه در موردشان صادق نمی‌کند.

۴۱,۱ درصد به میزان زیاد و خیلی زیاد کارهایی را که در حال انجام دارند تمام می‌کنند و میزان دقتشان زیاد است. ۱۲,۶ درصد کمی اینگونه عمل می‌کنند و ۲,۶ درصد گفته‌اند اصلاً در موردشان درست نیست.

۴۱ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند خیلی وقت‌ها نگران می‌شوند. ۳۸,۹ درصد کمی در موردشان درست است و ۱۷,۳ درصد اصلاً اینگونه نیستند.

۴۰,۵ درصد گفته‌اند به میزان زیاد و خیلی زیاد پیش می‌آید که به شدت عصبانی شوند و تحملشان را از دست بدهند. ۱۷,۳ درصد گفته‌اند اصلاً در موردشان صادق نمی‌کند. همچنین ۳۸,۱ درصد گفته‌اند در بیشتر موقعیت‌های جدید عصبی می‌شوند و خیلی زود کنترلشان را از دست می‌دهند و ۲۱,۳ درصد اصلاً این اتفاق برایشان نمی‌افتد.

۱۷,۹ درصد به میزان زیاد یا بسیار زیاد در موردشان این حالت صادق می‌کند که بی‌قرار هستند و برای مدت طولانی نمی‌توانند یک جا بمانند و در مقابل ۲۱,۲ درصد اصلاً این‌طور نیستند.

جدول شماره ۱۰-۱۶: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان درست بودن برخی گویه‌ها در خصوص خلق و خوی فرد

هیچی		کم		زیاد		خیلی زیاد		بی‌پاسخ		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۷,۳	۴۳۹۲	۳۹,۷	۲۳۱۳	۲۰,۹	۲۳۱۳	۱۹,۶	۲۱۶۸	۲۷,۶	۲۷۶	من گاهی به شدت عصبانی میشم و تحملم را از دست می‌دهم
۴,۵	۲۶۸۳	۲۴,۲	۴۹۵۶	۴۴,۸	۴۹۵۶	۲۳,۶	۲۶۱۳	۳۲,۲	۳۲۲	معمولاً همان کارهایی که به من گفته می‌شود را انجام می‌دهم
۱۷,۳	۴۳۱۰	۳۸,۹	۲۵۱۸	۲۲,۷	۲۵۱۸	۱۸,۳	۲۰۲۱	۳۰,۲	۳۰۲	من خیلی وقت‌ها نگران می‌شوم
۲۱,۳	۴۱۵۲	۳۷,۵	۲۰۶۰	۱۸,۶	۲۰۶۰	۱۹,۵	۲۱۶۳	۳,۱	۳۴۱	من در بیشتر موقعیت‌های جدید عصبی می‌شوم. و خیلی زود کنترلم را از دست می‌دهم
۹,۶	۲۵۳۵	۲۲,۹	۴۳۵۰	۳۹,۳	۴۳۵۰	۲۵,۲	۲۷۸۵	۳۳,۷	۳۳۷	سایر دوستان و همسالانم به من توجه و دوست دارند با من معاشرت کنند.
۳,۴	۱۴۷۷	۱۳,۳	۴۲۱۷	۳۸,۱	۴۲۱۷	۴۲,۸	۴۷۳۸	۲,۴	۲۶۱	من به کسی که ناراحت و غمگین باشد کمک می‌کنم

من سعی می‌کنم با دیگران رفتار خوبی داشته باشم. مراقب بقیه هستم	۳۳۹	۳,۱	۱۱۶۱	۱۰,۵	۴۱۳۳	۳۷,۳	۴۹۳۵	۴۴,۶	۵۰۱	۴,۵
--	-----	-----	------	------	------	------	------	------	-----	-----

۱۰-۲- تجربه تبعیض

در این بخش چند جمله درباره خلق و خوی آدم‌ها آورده شده و از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت خواسته شده بگویند چقدر هر جمله در موردشان درست است. ۲۳,۶ درصد تا حد زیادی معتقدند با بچه‌های دیگر بهتر از آن‌ها رفتار می‌شود. ۲۲,۵ درصد تا حد زیادی معتقدند در نگاه مردم فرد باهوشی نیستند و در مقابل ۴۶,۸ درصد گفته‌اند اصلاً این مورد در خصوص آن‌ها صدق نمی‌کند. ۵۰,۱ درصد گفتند اصلاً مردم فکر نمی‌کنند که بچه‌های دیگر بهتر از او هستند اما در مقابل ۱۵,۱ درصد تا حد زیادی بر این باور بوده‌اند که این گویه در موردشان درست است. ۵۶,۲ درصد گفته‌اند توسط دیگر کودکان مورد بی‌احترامی قرار نمی‌گیرند. ۲۶,۱ درصد معتقدند کمی مورد بی‌احترامی قرار می‌گیرند و ۱۱,۸ درصد گفته‌اند به میزان زیاد یا خیلی زیاد توسط دیگر کودکان مورد بی‌احترامی قرار می‌گیرند.

جدول شماره ۱۰-۳۱: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان درست بودن برخی گویه‌ها در خصوص تبعیض

بی‌پاسخ	هیچی		کم		زیاد		خیلی زیاد		بی‌پاسخ	
	درصد	شماره	درصد	شماره	درصد	شماره	درصد	شماره		
با بچه‌های دیگر بهتر از من رفتار می‌شود	۴۲۹۶	۳۸,۸	۳۵۲۴	۳۱,۸	۱۴۱۳	۱۲,۸	۱۱۹۱	۱۰,۸	۶۴۵	۵,۸
در نگاه مردم من فرد باهوشی به نظر نمی‌آیم	۵۱۸۶	۴۶,۸	۲۷۱۷	۲۴,۵	۱۴۹۵	۱۳,۵	۹۹۶	۹,۰	۶۷۵	۶,۱
مردم فکر می‌کنند بچه‌های دیگر بهتر از من هستند	۵۶۰۱	۵۰,۶	۳۱۳۵	۲۸,۳	۹۱۴	۸,۳	۷۴۹	۶,۸	۶۷۰	۶,۱
من توسط دیگر کودکان مورد بی‌احترامی قرار می‌گیرم	۶۲۱۸	۵۶,۲	۲۸۹۰	۲۶,۱	۷۷۴	۷,۰	۵۳۰	۴,۸	۶۵۷	۵,۹

در این بخشی از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «چنین برخوردهای تبعیض‌آمیزی چقدر در فضای مجازی برای‌ت اتفاق می‌افتد؟». بیشترین رفتار تبعیض‌آمیزی که کودکان و نوجوانان در فضای مجازی تجربه کرده‌اند به خاطر عقاید و باورهایشان است. تجربه اتفاقات تبعیض‌آمیز به دلیل رفتارهای کودک و جنسیت او در مراتب دوم و سوم قرار دارند. کمترین تجربه تبعیض نیز به دلیل قومیت و مذهب است. ۶,۷ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت اغلب یا همیشه تجربه برخوردهای تبعیض‌آمیز به دلیل عقاید و باورهایشان را در فضای مجازی داشته‌اند. این میزان تجربه تبعیض به دلیل جنسیت فرد ۶,۲ درصد، به دلیل وضعیت اقتصادی ۴,۸ درصد، به خاطر مذهب ۴,۶ درصد، به خاطر رفتارهای او ۳,۹ است. همچنین ۳,۸ درصد به دلیل قد و وزن، ۳,۵ درصد به خاطر ملیت خانواده و ۳,۵ درصد به خاطر قومیت خانواده‌شان به طور متناوب (اغلب یا همیشه) تجربه رفتار تبعیض‌آمیز در فضای مجازی دارند.

جدول شماره ۱۰-۴۰: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان تجربه برخی اتفاقات تبعیض‌گونه

هرگز	به ندرت	بعضی وقت‌ها	اغلب	همیشه	بی‌پاسخ
------	---------	-------------	------	-------	---------

درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۴,۸	۵۳۰	۲,۱	۲۲۸	۱,۴	۱۵۵	۳,۳	۳۶۸	۱۴,۴	۱۵۹۸	۷۴,۰	۸۱۹۰	به خاطر ملیت خانواده من
۴,۷	۵۲۵	۲,۳	۲۵۰	۲,۳	۲۵۹	۳,۸	۴۲۱	۸,۹	۹۸۴	۷۸,۰	۸۶۳۰	به خاطر مذهب من
۵,۳	۵۸۵	۱,۶	۱۷۴	۱,۹	۲۱۵	۳,۷	۴۰۵	۸,۲	۹۰۳	۷۹,۴	۸۷۸۷	به خاطر قومیت من
۴,۶	۵۱۴	۱,۸	۲۰۱	۲,۰	۲۲۱	۴,۹	۵۴۵	۱۳,۱	۱۴۵۴	۷۳,۵	۸۱۳۴	به خاطر قد و وزن من
۵,۱	۵۵۹	۲,۰	۲۲۳	۲,۸	۳۱۳	۴,۱	۴۴۹	۹,۲	۱۰۱۴	۷۶,۹	۸۵۱۱	به خاطر اینکه ما بی پول هستیم
۵,۳	۵۸۶	۱,۵	۱۷۰	۲,۴	۲۶۷	۵,۷	۶۳۵	۱۴,۶	۱۶۲۲	۷۰,۴	۷۷۸۹	به خاطر رفتارهای من
۵,۳	۵۸۶	۲,۵	۲۷۶	۴,۲	۴۶۱	۷,۴	۸۱۸	۱۵,۳	۱۶۹۳	۶۵,۴	۷۲۳۵	به خاطر عقاید و باورهای من
۴,۱	۴۵۴	۲,۷	۲۹۸	۳,۵	۳۸۲	۶,۶	۷۲۶	۱۰,۲	۱۱۲۷	۷۳,۰	۸۰۸۲	به خاطر جنسیت من

۱۰-۳- روحیه ماجراجویی

در این بخش برای کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت چند جمله در خصوص رفتارهای ماجراجویانه مطرح شده و پرسیده شده است «چقدر این‌ها درباره تو درست است؟». ۵,۴ درصد گفته‌اند برای سرگرمی دست به کارهای خطرناک می‌زنند و ۱۶,۶ درصد تاحدی این کار را انجام می‌دهند و درمقابل ۷۵,۳ درصد گفته‌اند اصلاً اینگون در موردشان درست نیست و برای سرگرمی دست به کارهای خطرناک نمی‌زنند. درخصوص گویه دوم، ۷ درصد کودکان و نوجوانان ۹ تا ۱۷ سال گفته‌اند کارهای هیجان‌انگیز را حتی اگر خطرناک باشد انجام می‌دهند. ۲۵,۷ درصد معتقدند این کمی در موردشان صدق می‌کند و در مقابل ۶۴,۵ درصد گفته‌اند کارهای هیجان‌انگیز خطرناک انجام نمی‌دهند.

جدول شماره ۱۰-۵۷: توزیع فراوانی پاسخگویان برحسب میزان روحیه ماجراجویی

بی‌پاسخ		خیلی درست است		کمی درست است		نه درست نیست		
		درصد	رتبه	درصد	رتبه	درصد	رتبه	
۲,۶	۲۸۸	۵,۴	۵۹۹	۱۶,۶	۱۸۴۲	۷۵,۳	۸۳۴۰	من برای سرگرمی دست به کارهای خطرناک می‌زنم
۲,۸	۳۱۴	۷,۰	۷۷۳	۲۵,۷	۲۸۴۲	۶۴,۵	۷۱۴۰	من کارهای هیجان‌انگیز انجام میدم حتی اگر خطرناک باشه

فصل یازدهم :
خلاصه یافته‌ها

پیمایش ملی کودکان و اینترنت بین ۱۱۰۶۹ کودک ۹ تا ۱۷ سال در سراسر کشور اجرا شده است که ۴۹ درصد پاسخگویان را دختران و ۵۱ درصد را پسران تشکیل داده‌اند. مهم‌ترین یافته‌های پیمایش در ادامه به صورت خلاصه ارائه می‌شود.

دسترسی به اینترنت:

۵۹,۱ درصد پاسخگویان وقتی برای اولین بار که از اینترنت استفاده کرده‌اند ۱۰ سال و کمتر داشته‌اند. ۳۱,۴ درصد ۱۱ تا ۱۵ سال سن داشته‌اند و ۲,۳ درصد بیش از ۱۵ سال بوده‌اند.

نزدیک به ۳۵ درصد بندرت و ۶,۱ درصد حداقل هر ماه یا هر هفته از اینترنت استفاده می‌کنند. ۲۷,۵ درصد چندین بار در روز و ۱۴,۲ درصد روزانه یا تقریباً روزانه از اینترنت استفاده می‌کنند. ۱۰ درصد نیز گفته‌اند تمام وقت از اینترنت استفاده می‌کنند. ۳۶,۴ درصد کودکان هر زمان نیاز داشته باشند به اینترنت دسترسی دارند. در مقابل ۵,۹ درصد گفته‌اند هرگز به اینترنت دسترسی ندارند.

پرکاربردترین روش کودکان و نوجوانان برای اتصال به اینترنت استفاده از اینترنت تلفن همراه است که ۷۴,۴ درصد گفته‌اند از این روش استفاده می‌کنند و در رتبه دوم استفاده از وای‌فای خانگی است که ۴۸,۳ درصد از آن استفاده می‌کنند. بیشترین فضایی که کودکان در آن‌ها بیشتر آنلاین می‌شوند خانه و در رتبه دوم مدرسه است. ۲۸ درصد گفته‌اند تقریباً همیشه در خانه آنلاین هستند و ۲۲,۴ درصد نیز گفته‌اند که در مدرسه همیشه آنلاین هستند. بیشترین ابزار دسترسی کودکان به اینترنت تلفن همراه هوشمند است و ۵۰,۲ درصد کودکان دستگاه تلفن هوشمند شخصی دارند.

۱۷,۲ درصد کودکان در روز کمتر از یک ساعت از اینترنت استفاده می‌کنند. ۲۱,۱ درصد یک تا دو ساعت، ۲۵,۱ درصد سه تا چهار ساعت و ۱۹,۲ درصد پنج تا شش ساعت در روز از اینترنت استفاده می‌کنند. ۱۶,۸ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند در روز حدود هفت ساعت یا بیشتر از اینترنت استفاده می‌کنند.

فرصت‌ها و رفتارها:

۲۹,۶ درصد کودکان همیشه در اینترنت احساس خوشی دارند. ۵۰,۹ درصد گفته‌اند گاهی وقت‌ها احساس خوشی در اینترنت دارند و در مقابل ۱۳,۱ درصد گفته‌اند اغلب اوقات وقتی در اینترنت هستند اوقات خوشی ندارند.

در راستای شناسایی نوع رفتارهای کودکان و نوجوانان در اینترنت میزان پرداختن آن‌ها به فعالیت‌های گوناگون پرسیده شده و خواسته شده است بگویند در یک ماه گذشته چقدر هریک از کارها را به صورت اینترنتی انجام داده‌اند.

در این بخش از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «چقدر با افراد زیر از طریق مکالمه تلفن همراه در تماس هستی؟». در مجموع میزان ارتباط کودکان و نوجوانان با دوستانشان بیش از سایر گروه‌ها است. ۲۲,۵ درصد گفته‌اند هرگز با دوستان هم سن و سالشان به صورت مکالمه تلفنی ارتباط ندارند درحالی‌که این میزان در خصوص والدین ۳۳,۵ درصد، برای ارتباط با معلم ۳۹,۵ درصد و ارتباط با برادر و خواهر ۵۴,۶ درصد است.

در ادامه بعد از سنجش میزان ارتباط تلفنی با اطرافیان از کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت پرسیده شده است «چقدر با افراد زیر در برنامه‌های مختلف اینترنتی یا موبایلی (شبکه‌های اجتماعی مثل تلگرام، اینستاگرام، واتساپ، ایمو و غیره) در تماس هستی؟». در مجموع طبق نتایج میزان ارتباط اینترنتی کودکان و نوجوانان با دوستان هم سن و سالشان بیش از سایر گروه‌ها است. ۲۶,۴ درصد گفته‌اند هرگز با دوستان هم سن و سالشان به صورت اینترنتی ارتباط ندارند درحالی‌که این میزان در خصوص ارتباط با معلم ۳۲,۸ درصد، والدین ۴۹,۷ درصد برادر و خواهر ۵۹,۴ درصد است. همچنین ۷۱,۷ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند هرگز با فردی که نمی‌شناسند در اینترنت ارتباط نداشته‌اند.

۳۵,۹ درصد کودکان و نوجوانان گروه نمونه گفته‌اند به صورت تقریباً روزانه یا بیشتر با دوستان هم سن و سالشان ارتباط اینترنتی دارند.

زیست بوم دیجیتال:

۵۶,۶ درصد کودکان گفته‌اند در پیام‌رسان‌های فوری فعال هستند. در مراتب بعدی میزان فعالیت در موتورهای جست‌وجو مثل گوگل با ۵۲,۱ درصد و سایت‌هایی که اطلاعات علمی ارائه می‌دهند با ۳۰,۳ درصد بیش‌تر است. همچنین ۲۱ درصد گفته‌اند در سایت بازی‌های اینترنتی فعال هستند. این میزان برای پیام‌رسان‌های ملی ۱۸,۴ درصد و برای شبکه‌های اجتماعی بزرگ جهانی ۱۳,۴ درصد است. همچنین ۱۳,۷ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند در برنامه‌هایی علاوه بر آنچه در سوال مطرح شده‌اند فعالیت دارند.

۲۲,۴ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند در اینترنت هیچ احساس امنیتی ندارند و احساس امنیت ۴۲,۵ درصد آن‌ها کم است. در مقابل ۳۳,۴ درصد احساس امنیت زیاد یا خیلی زیاد دارند.

۲۸,۴ درصد گروه نمونه معتقدند افراد در اینترنت اصلاً مهربان و یاری‌رسان نیستند و ۵۱,۸ درصد گفته‌اند در حد کمی مهربان و یاری‌رسانند. در مقابل ۱۷,۸ درصد گفته‌اند افراد در اینترنت به میزان زیاد یا خیلی زیاد مهربان و یاری‌رسان هستند.

۲۵,۴ درصد کودکان گفته‌اند اگر کسی در اینترنت بر خلاف میل یا علاقه آن‌ها کاری انجام دهد نمی‌دانند چه کار کنند. ۲۵,۷ درصد گفته‌اند گویم "اگر کسی در اینترنت بر خلاف میل یا علاقه من کاری انجام داد می‌دانم چه کار کنم" به میزان کم در موردشان صدق می‌کند. ۳۱,۴ درصد گفته‌اند به میزان زیاد یا خیلی زیاد در موردشان درست است.

۳۱,۴ درصد کودکان معتقدند در مقایسه با صحبت‌های رو در رو، در اینترنت درباره چیزهای بیشتری صحبت می‌کنند. ۵۸,۸ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند گویم "در اینترنت درباره مسائل شخصی صحبت می‌کنم در حالی که در صحبت‌های رو در رو نمی‌گویم" اصلاً در موردشان درست نیست.

۵۶,۵ درصد کودکان کاربر اینترنت از پروفایل شخصی خودشان استفاده می‌کنند. در مقابل ۴۲ درصد فاقد پروفایل شخصی هستند. ۵۰,۵ درصد دارندگان پروفایل گفته‌اند پروفایلشان عمومی است و هرکس می‌تواند آن‌را ببیند.

مهارت‌ها:

در این بخش به سنجش مهارت‌های کودکان کاربر اینترنت در ابعاد مختلف پرداخته شده است. بیشترین میزان مهارت دیجیتال کودکان و نوجوانان مربوط به نصب برنامه‌ها بر روی دستگاه موبایل است که ۸۳,۱ درصد به میزان زیاد یا خیلی زیاد مهارت دارند. در مرتبه دوم توانایی حذف افراد از فهرست‌های مخاطبین (۷۷,۴ درصد توانایی زیاد یا خیلی زیاد) و در مرتبه سوم ذخیره سازی عکس‌هایی است که در اینترنت پیدا می‌کنند (۷۶,۳ درصد توانایی زیاد یا خیلی زیاد).

۶۲,۹ درصد گروه نمونه گفته‌اند به میزان زیاد یا خیلی زیاد برای آن‌ها یافتن درستی اطلاعاتی که از اینترنت جست‌وجو کرده‌اند، کار آسانی است. ۶۹,۲ درصد می‌دانند چه وقت باید و یا نباید اطلاعات را به صورت آنلاین به اشتراک گذاشت و ۶۷,۵ درصد گفته‌اند می‌توانند تنظیمات حریم خصوصی خود را تغییر دهند. ۷۰ درصد نیز گفته‌اند توانایی زیاد یا خیلی زیاد در ارسال آنلاین ویدیو یا موسیقی‌هایی که خودشان ساخته‌اند دارند.

کمترین میزان مهارت کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت مربوط به خرید درون برنامه‌ای و شناسایی اعتبار سایت‌ها و اعتماد به آن‌ها است. ۲۳,۵ درصد اصلاً بلد نیستند خرید درون برنامه‌ای انجام دهند و ۱۸,۵ درصد نمی‌توانند به آسانی تصمیم بگیرند آیا سایتی مورد اعتماد است یا نه.

۵۴,۳ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت به میزان زیاد و خیلی زیاد معتقدند که بیش از والدینشان درباره اینترنت می‌دانند.

ریسک‌ها و خطرها:

در این بخش برخی از فعالیت‌هایی که در فضای مجازی ممکنه است برای کودکان و نوجوانان خطرهایی در پی داشته باشد مطرح شده و پرسیده شده است «در سال گذشته، چقدر شما در اینترنت این کارها را انجام داده‌اید؟». طبق پاسخ‌ها، کمترین فعالیتی که از سوی کودکان انجام شده است ارسال عکس‌ها یا ویدیوهای شخصی به فردی که هرگز ندیده‌اند بوده که در طول سال گذشته ۷۹,۲ درصد هرگز انجام نداده‌اند. ۷۲,۵ درصد هرگز اطلاعات شخصی خود را به فردی که از نزدیک ندیده‌اند ارسال نکرده‌اند. ۱۷,۷ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند در سال گذشته به ندرت پیش آمده که وانمود کنند شخصی غیر از خود واقعی‌شان هستند.

۲۳,۶ درصد کودکان و نوجوانان در سال گذشته به ندرت افرادی را به فهرست دوستان و مخاطبین‌شان اضافه کرده‌اند که هرگز آنها را ندیده‌اند. بیشترین فعالیت پرخطر در بین موارد مطرح شده که بین کودکان و نوجوانان انجام می‌شود تجربه جست‌وجوی دوستان یا مخاطبین جدید بوده است. ۳۳,۶ درصد گفته‌اند در سال گذشته به ندرت این کار را انجام داده‌اند. ۱۶,۸ درصد همراه یا هر هفته و ۱۶,۷ درصد به صورت روزانه یا چندبار در روز در اینترنت دوستان یا مخاطبین جدید جست‌وجو کرده‌اند.

۲۴,۵ درصد کودکان کاربر اینترنت معتقدند اطلاعاتی در فضای مجازی وجود دارد که موجب ناراحتی همسالانشان می‌شود.

۴,۴ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت تجربه مواجهه با خطر یا عمل زننده به صورت رو در رو و حضوری داشته‌اند. همچنین ۲۸,۳ درصد گفته‌اند تجربه مواجهه با عمل زننده از راه تلفن، شبکه‌های اجتماعی یا اینترنت را داشته‌اند. ۱۶ درصد توسط پنجره‌های باز شو در اینترنت و ۱۶ درصد در تبلیغات این تصاویر را دیده‌اند. همچنین ۱۴,۷ درصد به فیلم یا تلویزیون، ۱۳,۷ درصد به پلتفرم اشتراک گذاری عکس آنلاین، ۱۱ درصد به وبسایت رده‌بندی شده بزرگسالان، ۱۰,۵ درصد به پیام‌رسان‌های فوری، ۱۰ درصد به مجله یا کتاب، ۷,۲ درصد به بازی‌های اینترنتی و ۷ درصد به شبکه اجتماعی جهانی مثل فیس‌بوک و توییتر اشاره کرده‌اند.

حمایت اجتماعی:

۱۹,۶ درصد کودکان و نوجوانان کاربر اینترنت گفته‌اند زمانی که نگران یا ناراحت هستند با هیچ‌کس صحبت نمی‌کنند. ۵۳,۵ درصد در زمان ناراحتی با والدینشان، ۲۵,۴ درصد با دوست، ۱۱,۳ درصد با خواهر یا برادر و همچنین ۱۱,۳ درصد با فردی که به او اعتماد دارند صحبت می‌کنند.

۳۱,۱ درصد کودکان برایشان خیلی راحت است درباره چیزهایی که ناراحتشان می‌کند با والدینشان صحبت کنند و در مقابل ۲۳,۴ درصد کودکان برایشان خیلی سخت است. ۲۵,۷ درصد با والدینشان درباره چیزهایی که در اینترنت ممکن است نگران یا ناراحتشان کند گفت‌وگو نمی‌کنند. در مقابل ۳۷,۷ درصد گفته‌اند اغلب یا خیلی زیاد در این باره با والدینشان صحبت می‌کنند.

۶۷٫۸ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند معمولاً وقتی والدینشان در استفاده از اینترنت مشکل پیدا می‌کنند به آن‌ها کمک می‌کنند و ۷٫۶ درصد گفته‌اند هرگز این کار را انجام نمی‌دهند.

۵۰٫۶ درصد کودکان کاربر اینترنت گفته‌اند همیشه برای دانلود موسیقی یا فیلم اجازه دارند. این میزان برای تماشای ویدئو کلیپ ۴۱٫۷ درصد، رفتن به شبکه‌های اجتماعی ۳۴٫۳ درصد و برای استفاده از وب کم یا دوربین کامپیوتر ۲۴٫۷ درصد است. در مقابل بیشترین محدودیت استفاده از موارد مطرح شده که باید با نظارت والدین انجام شود مربوط به تماشای ویدئو کلیپ است که ۴۲٫۵ درصد کودکان و نوجوانان گفته‌اند باید تحت نظارت والدین انجام دهند. بیشترین ممنوعیت نیز به استفاده از وب کم یا دوربین کامپیوتر اختصاص دارد که ۳۲٫۷ درصد گفته‌اند اصلاً اجازه ندارند استفاده کنند.

۴۹٫۶ درصد کودکان گفته‌اند والدینشان خیلی از فعالیت‌های آن‌ها در اینترنت اطلاع دارند. ۲۸٫۸ درصد گفته‌اند تا حدی و ۱۲٫۴ درصد معتقدند والدینشان فقط کمی از فعالیت‌های آن‌ها در اینترنت مطلع هستند. ۵٫۵ درصد نیز گفته‌اند اصلاً والدینشان اطلاع ندارند آن‌ها در اینترنت چه کارهایی انجام می‌دهند.

۲۶٫۱ درصد کودکان کاربر اینترنت گفته‌اند هیچ قوانینی برای مقدار و زمان استفاده از اینترنت ندارند. ۳۹٫۱ درصد بعضی وقت‌ها و ۳۰٫۵ درصد اغلب اوقات برای استفاده از اینترنت قوانینی دارند.